

ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທຳ
ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າພາສາສາດ

ຮກພາສາຂອງເຮົາ

ເຫຼ້ມທີ I

ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຮຽບຮຽງໂດຍ : ສົມແສງ ໄຊຍະວົງ
Somseng Xayavong

ນະຄອນຫລວງວຽງຈັນ 2005

ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວແລະວັດທະນະທຳ
ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າພາສາສາດ

ຮັກພາສາຂອງເຮົາ

ເຫຼັ້ມທີ່ 1

ຄົ້ນຄວ້າແລະຮຽບຮຽງໂດຍ: ສົມແສງ ໄຊຍະວົງ

Somseng Xayavong

ເລກທະບຽນການພິມ: 241 ພຈ 28092004

ພິມທີ່: ໂຮງພິມມັນທາຕຸລາດ

ຈຳນວນພິມ: 550 ຫົວ.

ສະຫງວນລິຂະສິດຂອງຜູ້ຂຽນ.

ນະຄອນວຽງຈັນ 2005.

ຄຳນຳ

ປຶ້ມ “ຮັກພາສາຂອງເຮົາ” ເຫຼັ້ມນີ້ນັບວ່າເປັນເຫຼັ້ມທຳອິດທີ່ໄດ້ຮິບໂຮມ ເອົາບັນດາບົດຄວາມກ່ຽວກັບພາສາທີ່ອີງໃສ່ວິຊາການມາສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ເຊິ່ງ ບົດສ່ວນຫຼາຍໃນນີ້ ໄດ້ເປັນການອະທິບາຍກ່ຽວກັບຄວາມໝາຍ, ປະຫວັດ ຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ຫຼື ກຸ່ມຄຳໂດຍສະເພາະຊຸມຄຳໃນພາສາລາວ. ທັງນີ້ກໍ ເພື່ອຈຸດປະສົງຈະນຳເອົາຜົນຂອງການສຶກສາຄຳສັບຕາມແບບແຜນວິຊາການ ອອກສູ່ສັງຄົມ, ເພື່ອຊື່ແຈງເຫດ ແລະ ຜົນອັນຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ຖືກ ຕ້ອງຕໍ່ກັບພາສາ ແລະ ຕໍ່ກັບຄວາມໝາຍຂອງບາງຄຳໃນພາສາລາວ. ເຫັນວ່າ ບົດຕ່າງໆໃນນີ້ໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ຄວາມຮູ້ ແລະ ແງ່ຄິດທີ່ໃໝ່ໆຫຼາຍຢ່າງກ່ຽວກັບພາ ສາ, ກ່ຽວກັບບາງຄຳໃນພາສາລາວ ແລະ ເປັນການບຸກເບີກສຳລັບການຄົ້ນ ຄວ້າທາງຄວາມໝາຍ ແລະ ປະຫວັດຂອງຄວາມໝາຍ ຄຳໃນລັກສະນະນີ້. ສະນັ້ນ ປຶ້ມດັ່ງກ່າວຄຶງຈະເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ກັບການປົກປັກພາສາລາວ ແລະ ເປັນການສົ່ງເສີມພາສາລາວ, ຈະນຳເອົາຜົນຫຼາຍປະການມາສູ່ຜູ້ອ່ານໂດຍສະ ເພາະນັກສຶກສາ, ຄູສອນ, ອາຈານ, ນັກຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ນັກຮຽນ ທີ່ຈະນຳໄປ ເປັນຂໍ້ມູນສຳລັບຄົ້ນຄວ້າສຶກສາ ເພື່ອເພີ່ມພູນຄວາມຮູ້ ຫຼື ກັບຜູ້ຂີດຂຽນ, ໂຄ ສິກ ທີ່ຈະເລືອກນຳໄປໃຊ້ກັບງານການຂຽນ ຫຼື ການເວົ້າຂອງຕົນຕໍ່ໄປ.

ໃນໂອກາດນີ້ ຂໍສະແດງຄວາມຊົມເຊີຍຕໍ່ກັບຜົນງານດັ່ງກ່າວນີ້ຂອງຜູ້ ຄົ້ນຄວ້າທີ່ໄດ້ມີຄວາມອິດທິນພະຍາຍາມຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ໄດ້ປຶ້ມນີ້ອອກມາຢ່າງ ສຳເລັດຜົນ.

ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າພາສາສາດ

ອາລຳພະບົດ

ບົດຄວາມກ່ຽວກັບພາສາທີ່ໄດ້ຂຽນຕາມລັກສະນະນີ້ ແມ່ນວິທີໜຶ່ງຂອງການສຶກສາພາສາທີ່ໃຊ້ທັງການໄຈ້ແຍກ, ຊີ້ແຈງໂດຍໃຫ້ຕົວຢ່າງໄປຕາມແງ່ຕ່າງໆຂອງຄວາມໝາຍທີ່ປະກອບໃນລະດັບຄຳ ຫຼື ລະດັບວະລິກໍ່ມີ, ບົດສ່ວນຫຼາຍ ໄດ້ກ່ຽວກັບພາສາລາວ, ຄຳລາວ ເຊິ່ງຫົວເລື່ອງທີ່ນຳມາຂຽນນັ້ນແມ່ນໄດ້ເລືອກມາຈາກກໍລະນີດັ່ງນີ້:

1. ຄຳທີ່ພົບວ່າມີການຂຽນບໍ່ຄືກັນ ແລະ ເຄີຍໃຊ້ຂຽນໃຊ້ເວົ້າຕາມທີ່ຜູ້ໃຊ້ເອງຮູ້ ອັນພາໃຫ້ເກີດສະພາບການຂຽນບໍ່ເອກະພາບ ທັງເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຂອງຄຳນັ້ນໆກໍ່ບໍ່ຄືກັນໃນພາສາລາວ.
2. ບາງຄຳທີ່ເຄີຍມີແລ້ວໃນພາສາລາວ ແຕ່ຄຳນັ້ນໄດ້ຮັບການນຳມາໃຊ້ໜ້ອຍ, ມີຜູ້ຮູ້ກໍ່ໜ້ອຍເຂົ້າ ທັງເຫັນວ່າຈະກ້າວເຂົ້າໄປເຖິງການສູນເສຍຄຳນັ້ນໄປຈາກພາສາລາວໃນອະນາຄົດ.
3. ຄຳລາວບາງຄຳທີ່ບໍ່ທັນພົບການນິຍາມຄວາມໝາຍໄວ້ໃຫ້ມາກ່ອນ.
4. ຄຳລາວ ທີ່ບໍ່ເຄີຍພົບການໄຈ້ແຍກຄວາມໝາຍ, ສຶກສາແງ່ ແລະ ທິດຂອງຄວາມໝາຍໃນຄຳນັ້ນ.
5. ຄຳທີ່ຢູ່ໃນກຸ່ມຄວາມໝາຍດຽວກັນ ແຕ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງບາງສ່ວນປະກອບ ພາໃຫ້ໄດ້ຄວາມໝາຍໃກ້ຄຽງຈົນມີຜູ້ເຂົ້າໃຈວ່າເປັນຄວາມໝາຍດຽວກັນ ແຕ່ໃນຕົວຈິງມັນແຕກຕ່າງກັນ.
6. ການໃຊ້ຄຳ, ການຕີຄວາມໝາຍຂອງຄຳໃນບໍລິບົດທີ່ຕ່າງກັນ.
7. ການໃຊ້ຄຳຟຸ່ມເພື່ອຍ, ການໃຊ້ຄຳຊຳຊາກ, ການປາກເກີ ຫຼື ຄຳເຄີຍປາກ.

8. ບາງເລື່ອງຂອງການແປ.

9. ບາງຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວພັນກັບວັດທະນະທຳ, ບູຮານຄະດີ, ປະຫວັດສາດ ເຊິ່ງເຫັນວ່າຄຳຊຸມນີ້ ແລະການສຶກສາຄຳຊຸມນີ້ຈະ ເປັນປະໂຫຍດ, ຈະກາຍເປັນຂໍ້ມູນ, ໃຫ້ຄວາມຮູ້ ແລະຂໍ້ຄິດອັນ ໃໝ່ແກ່ຜູ້ສົນໃຈອ່ານ, ຜູ້ທີ່ເຮັດການສຶກສາທາງພາສາ, ທາງມະ ນຸດວິທະຍາ ເພື່ອນຳໄປໃຊ້ ຫຼື ນຳໄປຂະຫຍາຍການສຶກສາ ໃຫ້ກວ້າງ ແລະເລິກຂຶ້ນໄປອີກ.

10. ບາງຄຳທີ່ຮັບຈາກພາສາອື່ນທີ່ມີຮູບຄຳໃກ້ຄຽງກັນ, ນຳມາໃຊ້ປົນ ເປັນພາສາລາວ, ໃຊ້ແທນຄຳທີ່ພາສາລາວມີແລ້ວ. ເມື່ອນຳມາໃຊ້ພາໃຫ້ໄດ້ ຄວາມໝາຍບໍ່ກົງກັບຄວາມໝາຍເດີມທີ່ມີໃນພາສາລາວ, ເກີດຄວາມ ໝາຍ ເຂວ, ຄາດເຄື່ອນ ຫຼື ຜິດ ແລະເກີດພາວະແຊກແຊງທາງພາສາດ້ວຍຄຳຢ່າງ ດຽວຈາກພາສາອື່ນ, ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດການສູນເສຍຄຳລາວໃນພາຍໜ້າ. ເຊິ່ງ ປະກົດການນີ້ຫາກເປັນຂະບວນກໍ່ຈະມີຜົນບໍ່ດີໃຫ້ແກ່ພາສາລາວກໍ່ຄືວັດທະນະ ທຳລາວໃນສ່ວນນີ້ ຢ່າງໜັກ.

ນອກຈາກທີ່ກ່າວມານີ້ ກໍ່ຍັງມີຫຼາຍຫົວເລື່ອງທີ່ກ່ຽວກັບພາສາລາວ ແລະ ຄວາມຮູ້ຕ່າງໆກ່ຽວກັບພາສາທົ່ວໄປ ເຊິ່ງຮິບໂຮມໄດ້ 60 ກວ່າບົດມາພິມ. ແຕ່ ນີ້ເປັນພຽງໜຶ່ງໃນສີ່ສ່ວນຂອງຈຳນວນບົດທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຂຽນຕະຫຼອດສາມ ປີກວ່າຜ່ານມາ. ນອກນີ້ ກໍ່ຍັງມີບົດຄົ້ນຄວ້າດ້ານອື່ນໆຂອງພາສາລາວເຊິ່ງກໍ່ ໄດ້ຈັດພິມເປັນປຶ້ມຕ່າງຫາກ. ບົດທີ່ເຫຼືອຢູ່ກໍ່ໄດ້ຮິບໂຮມ ແລະຈະຈັດພິມໃນໂອ ກາດຕໍ່ໄປ.

ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຂຽນບົດຄວາມກ່ຽວກັບພາສາໃນລັກສະນະນີ້ ກໍ່ເນື່ອງ ຈາກວ່າ ໃນຜ່ານມາການສຶກສາພາສາລາວໃນແງ່ໃດໆກໍ່ມີໜ້ອຍ ຫຼື ບໍ່ມີຊຳ, ອັນທີ່ເວົ້າເຖິງຄວາມໝາຍຂອງຄຳກໍ່ພົບພຽງໃນປຶ້ມວັດຈະນານຸກົມຂອງລາວ ເຊິ່ງກໍ່ບໍ່ມີຫຼາຍເຫຼັ້ມປານໃດ ທັງອີງປະກອບດ້ານຄຳສັບໃນແຕ່ລະເຫຼັ້ມກໍ່ຍັງມີບໍ່

ຫຼາຍຕາມທີ່ພາສາລາວເຮົາມີ. ແຕ່ສິ່ງທີ່ຂາດທີ່ສຸດນັ້ນກໍ່ຄືການໃຫ້ທິດສະດີ, ໃຫ້ວິທີເບິ່ງພາສາ, ເບິ່ງໜັງສື, ເບິ່ງຄວາມໝາຍ, ເບິ່ງຕົວຜູ້ໃຊ້ ວ່າອັນໃດແມ່ນອັນໃດ ນັ້ນຍິ່ງຂາດເຂີນ. ໃນພາສາລາວເຮົາແມ່ນມີຫຼາຍສິ່ງທີ່ໜ້າສົນໃຈ, ມີອັນໃຫ້ຮູ້ຫຼາຍ ແຕ່ຈະຫາບົດ, ຫາຜູ້ຂຽນສິ່ງຊຸມນັ້ນອອກມາກໍ່ຍັງຍາກ ຈະອາໄສຄຳແປໃນວັດຈະນານຸກົມ ກໍ່ຍັງຈຳກັດ ຍ້ອນວ່າ ບົດບາດຂອງ ວັດຈະນານຸກົມ ກໍ່ພຽງສຳແປງຄວາມໝາຍ ແລະນິຍາມມັນໃຫ້ໄວ້, ສິ່ງອື່ນໆທີ່ຄວນອະທິບາຍ ຫຼືຊີ້ແຈງຫຼາຍຈິ່ງເຂົ້າໃຈ ກໍ່ບໍ່ສາມາດຈະນຳໄປຂຽນໃສ່ໄດ້ ເພາະຈະເປັນການເຮັດແນວນອກເລື່ອງຂອງວັດຈະນານຸກົມ.

ເມື່ອເຫັນສະພາບພາສາລາວ ແລະ ສະພາບການສຶກສາພາສາລາວເປັນແນວນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າກໍ່ໄດ້ເລືອກເອົາແບບຂຽນທີ່ຍຶດເລື່ອງພາສາເປັນຫຼັກ ແລ້ວໃຊ້ວິຊາການ ຊີ້ແຈງ, ອະທິບາຍຕາມແງ່ຂອງຄວາມໝາຍທີ່ມັນເປັນຢູ່ໃນຄຳນັ້ນໆ ຫຼື ວະລີນັ້ນໆ ໃນຫຼາຍກໍລະນີ ການອະທິບາຍກໍ່ໄດ້ເອົາວັດທະນະທຳສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄຳນັ້ນໆໄດ້ມາເປັນຕົວຊ່ວຍຊີ້ແຈງ ເພື່ອນຳໄປສູ່ຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະໄປເກີດການຮັບຮອງແກ່ຄວາມໝາຍຂອງຄຳນັ້ນໆກັບຕົວຜູ້ອ່ານ.

ຜູ້ສຶກສາເອງ ພະຍາຍາມຂຽນໂດຍໃຊ້ຄຳເວົ້າຈະແຈ້ງ, ໃຫ້ບົດບໍ່ຍາວ, ໃຫ້ນິຍາມ ແລະຕົວຢ່າງຕາມແບບແຜນວິຊາການສຳລັບການອະທິບາຍຊີ້ແຈງ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດຄວາມຜິດພາດກໍ່ຄົງຈະມີໄດ້ໃນບາງຈຸດບາງຕອນ ອັນເນື່ອງມາຈາກຄວາມບໍ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ຄວາມລະອຽດ, ຮອບຄອບໄດ້ຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີໃນການຂຽນ ຫຼື ໃນການຕີພິມ.

ໃນໂອກາດນີ້ຂ້າພະເຈົ້າຂໍຂອບໃຈມາຍັງທ່ານ ທີ່ໄດ້ຊ່ວຍໃນວຽກງານການຈັດພິມ, ຕີພິມ ແລະຜູ້ສະໜັບສະໜູນແກ່ການພິມປຶ້ມນີ້ຈົນສຳເລັດມາໄດ້. ຫວັງວ່າທ່ານຜູ້ອ່ານຈະໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນຕໍ່ຜົນງານ ແລະຄວາມພະຍາຍາມເຊັ່ນນີ້ຂອງຂ້າພະເຈົ້າ ແລະຂ້າພະເຈົ້າກໍ່ຂໍອະໄພຈາກຜູ້ອ່ານໃນເມື່ອພົບສິ່ງທີ່ຜິດພາດໃນການສຶກສານີ້, ຈະນຳເອົາຄວາມຊົມເຊີຍຈາກທ່ານຜູ້ອ່ານ

ໄປເປັນກຳລັງໃຈໃຫ້ແກ່ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າພາສາລາວຕໍ່ໄປ ແລະຈະນຳເອົາ
ຄຳຕິຕຽນທີ່ສົມເຫດສົມຜົນຈາກຜູ້ອ່ານ ເພື່ອໄປປັບປຸງແກ້ໄຂໃນການສຶກສາ,
ການຈັດພິມປຶ້ມໃນລັກສະນະນີ້ຕໍ່ໄປ.

ຜູ້ສຶກສາ

ສົມແສງ ໄຊຍະວົງ

ນະຄອນວຽງຈັນວັນທີ 20 / 4 / 2005

ສາລະບານ

1. ການໃຊ້ຈຸດ ທີ່ ຈຳ ໃນການໝາຍຊຸມຈຳນວນທີ່ຂຽນເປັນຕົວລເລກ.....8

2. ເລື່ອງຂອງຄຳ ໂມຍ-ມວຍ ໃນພາສາລາວ.....10

3. ຫາຄຳ: ດອກໄມ້ໄຟ ແລະ ບັ້ງໄຟດອກ ໃນພາສາລາວ.....14

4. ການໃຊ້ຄຳວ່າ ທ້າວ ນຳໜ້າຊື່.....16

5 .ບາງຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການແປ.....19

6. ການແປບາງຄຳສອນ ຫຼື ຄະຕິພິດ.....22

7. ຄຳວ່າ ບ້ານ ບາງ ແລະ ລາວ25

8. ການວິເຄາະເພື່ອຫາຄຳນິຍາມຄວາມໝາຍທີ່ຖືກຂອງຄຳ.....27

9. ວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ໄຂ່, ວາງໄຂ່ ແລະ ໄຂ່ໃສ່..... 30

10. ບ້ານ ໝູ່ບ້ານ ແລະ ບ້ານພັກ ໃນພາສາລາວ.....31

11. ຄຳທີ່ເຄີຍເວົ້າ “ ຣ ຫັນລິ້ນ”.....32

12. ເບິ່ງຜ່ານພາສາສູ່ວັດທະນະທຳ ໃນການຕັ້ງຊື່ໃຫ້ສັດ, ແມງ
ແລະສິ່ງຂອບາງອັນ ໃນພາສາລາວ.....34

13. ການນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງບາງຄຳ ໃນພາສາລາວ.....40

14. ຈຳແນກຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍເລື້ອມກັນ.....42

15. ວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳ: ໄຕ້, ດັງ, ໄໝ້, ລິນ, ເຜົາ, ຈີ່, ຢ້າງ.....44

16. ການວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ຊີ່ ໃນພາສາລາວ.....47

17. ຄຳທີ່ເກີດຈາກຮາກດຽວກັນ..... .48

18. ຄວາມໝາຍຂອງຄຳ: ພູ, ຫວ້າຍ, ລອຍ ໃນພາສາລາວ.....50

29. ຫາຄຳໃນພາສາລາວ: ໄຂ່ແດງ ຫຼື ມອນໄຂ່.....52

20. ຄຳກ່ຽວກັບການເບິ່ງ ໃນພາສາລາວ.....54

21. ຄຳວ່າ ເສຍຊີວິດ ແລະ ເສຍສະລະຊີວິດ ໃນພາສາລາວ.....56

22	ຄຳ: ອິດຫົວ, ອິດຫົວ ໃນພາສາລາວ.....	59
23.	ຄຳວ່າ ຊ່ວງ ເສັງ ແລະ ແຂ່ງ ໃນພາສາລາວ.....	58
24	.ຄຳວ່າ ປັ້ນເຂົ້າເຊົ້າ ໃນພາສາລາວ.....	61
25.	ຄຳເຄີຍປາກ.....	63
26.	ອາການປາກເກີ.....	65
27.	ການໃຊ້ຄຳຟຸ່ມເຟື້ອຍ.....	68
28.	ມຸ່ງ ແລະ ມັງ ຄຳໃດແມ່ນແນວໃດ.....	70
29.	ຄຳວ່າ: ນ້ອຍ ແລະ ໜ້ອຍ ໃນພາສາລາວ.....	72
30.	ຄຳ: ໄນ່ ແລະ ເນີ່ ທີ່ໃຊ້ໃນພາສາລາວ.....	74
31.	ຄຳ: ບິດໜຶ່ງ ໃນພາສາລາວ.....	77
32	.ຄຳ: ແກນ ແລະ ແກ່ນ ໃນພາສາລາວ.....	78
33.	ຄຳ: ເຮາະ ແລະ ທ້ອນ ໃນພາສາລາວ.....	80
34.	ຄຳ: ເໝືອດ ໃນພາສາລາວ.....	81
35.	ການຂຽນບາງເລກ ກ່ຽວກັບຈຳນວນ.....	83
36.	ຄຳວ່າ ໝູ່ບ້ານ ທີ່ພົບໃຊ້ ໃນພາສາລາວ.....	84
37.	ຄຳ: ໝາກຂາມເປຍ ໃນພາສາລາວ.....	86
38.	ຄຳ: ອອກປອງ ໃນພາສາລາວ.....	88
39.	ຄຳ: ພ້າວແກ່ ແລະ ພ້າວຫ້າວ ໃນພາສາລາວ.....	90
40.	ຄຳ: ໜ້ອງ ແລະ ໜຶ່ງ ໃນພາສາລາວ.....	92
41.	ຄຳ: ສົບ ແລະ ປາກ ໃນພາສາລາວ.....	94
42.	ຄຳ: ຫວ່າງ ແລະ ຫວາງ ໃນພາສາລາວ.....	96
43.	ຫຼາກ ໃນຄຳວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ແມ່ນຄຳລາວ ຫຼືບໍ່	97

ການໃຊ້ ຈຸດ ຫຼື ຈຳ ໝາຍຊຸມຈຳນວນທີ່ຂຽນເປັນຕົວເລກ

ຄຳທີ່ຜູ້ອ່ານທ່ານໜຶ່ງຖາມມາໃນເລື່ອງ ຄື: ການນັບຕົວເລກເສດຂອງ ຫົວໜ່ວຍ 0, 10, 100, 1000... ສຳລັບລາວເຮົາ ປະຈຸບັນໃຊ້ຈຸດ ຫຼື ຈຳເມັດ ຢ່າງເປັນທາງການ? ຕົວຢ່າງ: 201,1 ລ້ານກີບ ກັບ 201.1 ລ້ານ ກີບ(ສອງຮ້ອຍໜຶ່ງລ້ານໜຶ່ງແສນກີບ) ອັນໃດຖືກ ອັນໃດຜິດ, 2.000.000 ກີບ ກັບ 2,000,000 ກີບ (ສອງລ້ານກີບ) ອັນໃດຖືກອັນໃດຜິດ?

ຕາມການສຶກສາຫຼັກການຂຽນຈຳນວນເຕັມ ແລະຈຳນວນທີ່ມີຕົວເລກ ເສດໃນພາສາ ລາວໄດ້ພົບວ່າ ຈຸດ ແລະ ຈຳ ລວນແຕ່ຖືກນຳມາໃຊ້ ແຕ່ ຫຼັກທີ່ ກຳນົດສຳລັບໃຊ້ ແລະຈຸດປະສົງຂອງການໃຊ້ແມ່ນໃຫ້ຕ່າງກັນຄື: ຈຸດປະສົງ ຂອງ ການໃຊ້ ຈຳເມັດ ແມ່ນເພື່ອຂຶ້ນຈຳນວນທີ່ເປັນຫົວພັນ ໂດຍນັບຈາກຕົວ ທ້າຍ ດ້ານຂວາກັບສູ່ດ້ານຊ້າຍສາມຕົວໃຫ້ໃຊ້ຈຳເມັດໜຶ່ງ ເພື່ອສະດວກໃນ ການ ເບິ່ງ ຫຼື ອ່ານ. ຕົວຢ່າງ: 2.000.000 (ສອງລ້ານ); 2.122.340 ກີບ (ສອງລ້ານໜຶ່ງແສນສອງໜ້ອຍສອງພັນສາມຮ້ອຍສີ່ສິບກີບ). ສຳລັບຈຳນວນທີ່ ໜ້ອຍຫຼຸດພັນລົງມາບໍ່ໃຊ້ ຈຳເມັດ ຫຼື ຈຸດຂຶ້ນ, ຕົວຢ່າງ: 900 ກີບ ບໍ່ຂຽນ 900.00 ກີບຫຼື 900,00 ກີບ.

ຈຸດປະສົງຂອງການໃຊ້ ຈຸດ ແມ່ນເພື່ອໃຊ້ຂຽນຫຍໍ້ ໃນຕົວເລກມີສ່ວນ ເສດທີ່ຍາວ. ການຂຽນຫຍໍ້ນີ້ ກໍ່ເພາະ ບໍ່ຢາກຂຽນເລກທີ່ມີຈຳນວນຫຼາຍທຸກ

ຕົວຈິນຄົບ ,ຈະຫຍໍ້ເອົາແຕ່ສ່ວນທີ່ເປັນຕົວຫຼັກ ກັບສ່ວນທີ່ເປັນເສດຕົວໃດໜຶ່ງ ກໍລະນີຫາກມີສ່ວນເສດຫຼາຍຕົວ, ແລ້ວຂຽນຄຳອ່ານຫົວຫຼັກເປັນໜັງສືໃສ່ຖັດ ມາ. ຕົວຢ່າງ: 2,1ລ້ານໂຕນ; 5,3 ກິໂລແມັດ. ໃນຄຳອ່ານທີ່ຂຽນຖັດໄວ້ນັ້ນ ເປັນຄຳອ່ານສຳລັບບອກຫົວຫຼັກ ວ່າແມ່ນເທົ່າໃດ, ສ່ວນຫົວເສດປ່ອຍໃຫ້ເປັນ ຄວາມເຂົ້າໃຈຕາມໂລຊິກ ຂອງລຳດັບຈຳນວນຄື ຫຼຸດລ້ານລົງມາກໍ່ແມ່ນ ແສນ ຫຼຸດແສນລົງມາ ກໍ່ແມ່ນໝື່ນ; ເວລາອ່ານ ກໍ່ອ່ານຕາມຕົວທີ່ຂຽນ ຫຍໍ້ທຸກຕົວ. ຕົວຢ່າງ: 2,1 ລ້ານໂຕນ ອ່ານວ່າ: (ສອງຈຸດໜຶ່ງລ້ານໂຕນ) ໃນນີ້ ຄຳວ່າ “ຈຸດ” ກໍ່ຕ້ອງນຳມາເວົ້າ ຫຼື ອ່ານນຳ. ກໍລະນີນີ້ຫາກຂຽນວ່າ: 2.1 ລ້ານ ໂຕນ ໃນເວລາເວົ້າຈະວ່າ: ສອງຈຸດໜຶ່ງລ້ານໂຕນ ກໍ່ບໍ່ເຄີຍມີຜູ້ອ່ານແນວນີ້ຈັກເທື່ອ. ສະນັ້ນ ການອ່ານຫຼືເວົ້າເມື່ອໃຊ້ຄຳ ວ່າ: ຈຸດ ເວລາຂຽນ ກໍ່ໃຫ້ໃຊ້ຈຸດບໍ່ແມ່ນໃຊ້ ຈຳ. ໂດຍສະເພາະແມ່ນການຂຽນຈຳນວນເງິນ ເຄີຍປະກົດເຫັນມີຜູ້ຂຽນເຮັດ ຕາມແບບຫຼັກໄວຍາກອນຂອງພາສາເພິ່ນ, ໃນພາສາອັງກິດຫຼືໄທແລະອີກບາງ ພາສາ ເພິ່ນໃຊ້ເລກສູນສອງຕົວຂຽນໄວ້ຫຼັງຈຳເມັດໃນສ່ວນທ້າຍສຸດນັ້ນ ກໍ່ບໍ່ ແມ່ນເພິ່ນໃຊ້ໄວ້ລ້າງ ຫຼືໄວ້ໃຫ້ມັນງາມຫຍັງ ການໃຊ້ກໍ່ເພື່ອບອກຈຳນວນສ່ວນ ເສດຂອງຫົວໜ່ວຍທີ່ຫຼຸດຮ້ອຍລົງມາຄື ອັງກິດແມ່ນເຊັນ (cent) ໃນພາສາ ໄທ ແມ່ນ ສະຕາງ, ລາວເຮົາບໍ່ເຫັນໃຊ້ເງິນ ອັດຫຼື ບີ ທີ່ເປັນຫົວໜ່ວຍນ້ອຍຫຼຸດ ກີບ ສະນັ້ນຈິ່ງບໍ່ຈຳເປັນຈະຂຽນສູນສອງຕົວໄວ້ຫຼັງຈຳເມັດໃນສ່ວນທ້າຍ, ຫາກ ຂຽນໃສ່ ແຕ່ບໍ່ມີແນວບອກເພື່ອຫຍັງ ມັນກໍ່ເປັນການຂຽນທີ່ເຫຼືອລ້າ.

ໃນກໍລະນີຂຽນເລກຈິນຄົບທຸກຕົວແລ້ວໃຊ້ຈຸດ ເປັນຕົວຂັ້ນກຸ່ມ ຕົວຢ່າງ: 2,000,000 ກີບ ຫຼື 2,136,480 ກີບ ກໍ່ເປັນການ ບໍ່ຖືກເຊັ່ນກັນ ເພາະ

ໜຶ່ງ: ສຳລັບ ຈຸດ ໃຫ້ໃຊ້ໃນກໍລະນີຕ້ອງຂຽນຫຍໍ້ຫົວຫຼັກ ກັບສ່ວນເສດໃດໜຶ່ງ (ກໍລະນີຫາກມີສ່ວນເສດ;ຫາກເປັນຈຳນວນເຕັມແມ່ນບໍ່ໃຊ້ຈຸດ).

ສອງ: ເມື່ອຂຽນ ຈຸດ ເວລາ ອ່ານກໍ່ຄວນອ່ານຕາມຫຼັກທີ່ກຳນົດ. ຖ້າຂຽນ 2,000,000 ກີບ ດັ່ງນີ້ ກໍ່ຈະອ່ານວ່າ:(ສອງຈຸດສູນ ສູນ ສູນຈຸດສູນສູນສູນກີບ)

ປະຈຸບັນໃນພາສາລາວຫຼັກການຂຽນດັ່ງກ່າວນີ້ ບໍ່ໄດ້ມີການປ່ຽນແປງ, ຫາກເຫັນມີການປ່ຽນແປງທີ່ພົບໃນການຂຽນນັ້ນ ຖືເປັນການໃຊ້ພາສາ ຂອງສ່ວນບຸກຄົນ ແລະສ່ວນບຸກຄົນນັ້ນອາດກຳຫຼັກນີ້ບໍ່ໄດ້ ຫຼື ອາດເປັນການແຊກແຊງຈາກຫຼັກຫານຂຽນຂອງພາສາອື່ນເຂົ້າມາເຖິງ. ຫຼັກສຳຄັນຂອງການຂຽນໃນພາສາລາວນັ້ນ ແມ່ນຂຽນຕາມສຽງຂອງພາສາລາວ, ບໍ່ໃຫ້ມີຕົວທີ່ເຫຼືອໃນຄຳ, ການອ່ານກໍ່ອ່ານຕາມທີ່ຂຽນ ບໍ່ແມ່ນການຂຽນແນວໜຶ່ງ ແຕ່ອ່ານແນວໜຶ່ງ ຫຼື ອ່ານບາງຕົວຖ້ວມບາງຕົວຕາມແບບອາໄສຄວາມຈິ່ເອົາ. ແອ້ມໆ ກັບສິ່ງທີ່ຖາມມາ ກໍ່ຍັງເຫັນມີການນຳເອົາຫຼັກການຂຽນຂອງພາສາອື່ນເຂົ້າມາແຊກແຊງໃນເລື່ອງການຂຽນຕົວເລກນີ້ເຊັ່ນກັນ ຕົວຢ່າງ: ຕ້ອງການພະນັກງານ 02 ຕຳແໜ່ງ... ໃນນີ້ເລກ 0 ດ້ານໜ້ານັ້ນພົບວ່າ ບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນອັນໃດ ເພາະຜູ້ອ່ານບໍ່ຮູ້ວ່າ ຈຳນວນທີ່ຕ້ອງການນັ້ນເປັນຫົວສິບ, ຫົວຮ້ອຍ ຫຼື ຫົວພັນ ແລະ ຄຳວ່າ: ຕຳແໜ່ງໃນນີ້ ພາສາລາວໝາຍເຖິງ "ທີ່ກຳນົດຢູ່" ບໍ່ໝາຍເຖິງຄົນ, ສະນັ້ນ ໃນນີ້ມີທັງອັນເຫຼືອ ມີທັງອັນບໍ່ສອດຄ່ອງ. ຫາກຂຽນວ່າ: ຕ້ອງການພະນັກງານ 2 ຄົນເພື່ອປະກອບໃນວຽກ... ຄົງເຂົ້າຄວາມລາວກວ່າ.

ເລື່ອງຂອງຄຳ: ໂມຍ-ມວຍ ໃນພາສາລາວ

ທຸກວັນນີ້ເຄີຍພົບການໃຊ້ຄຳວ່າ ມວຍ ຫຼາຍກວ່າການໃຊ້ຄຳວ່າ ໂມຍ ແຖມຍັງມີຜູ້ວ່າ ຫາກເວົ້າ ໂມຍ ປະກົດວ່າມີຄວາມຮູ້ສຶກຢ່າງບູຮານເກົ່າແກ່ຕິດຕາມມາກັບຄວາມໝາຍຂອງຄຳນີ້.

ຕາມວິທີການສຶກສາປະຫວັດຂອງຄຳ (Etymology) ນັ້ນ ນອກຈາກຄວາມປະສົງໃຫ້ຮູ້ທີ່ມາຂອງຄຳແລ້ວ ກໍ່ຍັງມຸ່ງສູ່ວັດທະນະທຳຕົວທີ່ກຳນົດຄືນສູ່

ພາສາ, ຄືນສູ່ຄວາມໝາຍຂອງຄຳນັ້ນໆນຳ. ສະນັ້ນ ຄຳວ່າ ໂມຍ, ມວຍ ອາດ ເປັນປະກົດການຂອງການຜັນຜົງສຽງໃນຄຳ;

ຕາມການສຶກສາເບື້ອງຕົ້ນຕໍ່ກັບຄຳວ່າ ໂມຍ ນີ້ ໄດ້ພົບເຫັນຢູ່ໃນພາສາລື້ ເຊິ່ງກໍ່ແມ່ນສາຂາພາສາໜຶ່ງໃນຕະກູນ ລາວ-ໄຕ ໂມຍ ໃນພາສາລື້ ເປັນຄຳ ນາມ ໝາຍເຖິງຜ້າຍາວທີ່ເອົາມາລັງ ແລ້ວຄຽນອ້ອມທົວໃຫ້ສະເພາະຜູ້ຊາຍ ທີ່ເປັນຜູ້ຂຶ້ນສູ່ກັນໃນຍາມເຮັດບຸນບັ້ງໄຟ, ລື້ ຮຽກການສູ່ນັ້ນວ່າ ຕີໂມຍ, ອັນເປັນອາການບຸກເຂົ້າຕົບທົວຄູ່ຕໍ່ສູ່ທີ່ມີໂມຍຄຽນ ເພື່ອປັດໃຫ້ໂມຍທີ່ຄຽນ ທົວນັ້ນຕົກ, ໄຊຊະນະຢູ່ທີ່ເຮັດໃຫ້ໂມຍນັ້ນຕົກໄດ້.

ຄຳວ່າ ຕີ ໃນນີ້ ເປັນລິລາທາງສິລະປະ ເພື່ອປັດໂມຍຂອງຄູ່ຕໍ່ສູ່ໃຫ້ຕົກ ແລະ ປ້ອງກັນໂມຍຂອງຕົນໃຫ້ຢູ່, ຕີໂມຍໃນແຕ່ຕົ້ນໆພຸ້ນບໍ່ແມ່ນການປະທັດ ປະຫານກັນດ້ວຍສອກ, ຕີນ ຫຼື ເຂົ້າ ທີ່ຫວັງຍ້າຍຄາງກະໄຕ ຫຼື ຟາດກ້ານຄໍ ຂອງກັນແລະກັນ ດັ່ງມວຍໃນປະຈຸບັນ. ຕີໂມຍບໍ່ສູ່ເຈັບຫຼາຍ ແຕ່ການເສຍ ໂມຍແບບຊາວລື້ຊຳເປັນການສູນເສຍ ໝູ ຫຼື ຄວາຍ ຕາມທີ່ລົງກັນໄວ້ເຊັ່ນກັນ. ສະນັ້ນ ການຕີໂມຍຈຶ່ງກ່ຽວກັບ ຄວາມເກັ່ງ ແລະ ສັກສີ, ເກີດໄດ້ກໍ່ຫຼາຍເກີດ ເສຍກໍ່ຫຼາຍ ເຊິ່ງບາງໜຶ່ງໄດ້ຈັດພຽງຄັ້ງດຽວ ກໍ່ພໍດີພໍຄວນເພາະຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງຈຳ ນວນ ໝູ ຫຼື ຄວາຍ ທີ່ຈະຕ້ອງເສຍໄປນຳການເສຍໂມຍ ບໍ່ແມ່ນຂອງຝ່າຍໃດກໍ່ ຝ່າຍໜຶ່ງ.

ໃນພາສາລາວຖິ່ນຫຼວງພະບາງໄດ້ພົບຄຳວ່າ ໂມຍ ທີ່ໃຊ້ເປັນຊື່ເຊັ່ນ: ໂມຍລາຍ, ໝໍ້ໂມຍແລະ ໄຫໂມຍໜຶ່ງເຂົ້າ. ພ້ອມນັ້ນກໍ່ພົບຄຳວ່າ ມວຍ ແຕ່ມີ ພຽງຄຳດຽວຄື ມວຍຜົມ ເທົ່ານັ້ນ.

ຄຳວ່າ ໂມຍລາຍ ເປັນຄວາມໝາຍປະສົມຈາກຄວາມວ່າ ຕີໂມຍຂອງລື້ ກັບ ລາຍ ເຊິ່ງເປັນຄຳລາວ. ຄຳວ່າ ລາຍ ໃນພາສາລາວເປັນຄຳຄຸນສັບ ຕົວ ຢ່າງ ເສື້ອລາຍ, ໜ້າລາຍ, ແມວລາຍ... ລາຍໃນນີ້ເປັນຄຳບອກລັກສະນະທີ່ ປົນເປຂອງຮອຍທີ່ບໍ່ແມ່ນສີດຽວຢູ່ກັບໜ້າຜິວຂອງສິ່ງໃດໜຶ່ງ. ສ່ວນຄຳວ່າ

ລາຍ ໃນຄຳວ່າ ໂມຍລາຍ ອ່າວມີຄວາມທີ່ຍາວເລັກໜ້ອຍຄື ເປັນອາການເຂົ້າ
ຕໍ່ສູ້ ດ້ວຍວິທີເຮັດໃຫ້ຄູ່ຕໍ່ສູ້ລາຍຕານັ້ນເອງ. ບາງຄັ້ງກໍ່ໃຊ້ຄຳວ່າ ຕີລາຍ ຄື ເປັນ
ການຟ້ອນເຕັ້ນ ແລະ ຫຼົບຕົວ, ໃນການຟ້ອນມີທັງຕົບແຄ່ງແຊ່ງຂາຕົບມີທາງ
ໜ້າທາງຫຼັງ ເພື່ອໃຫ້ຄູ່ຕໍ່ສູ້ລາຍຕາ ຄືມີແຕ່ແນວຕ້ອງລະວັງໄປໝົດ ເພາະບໍ່ຈັກ
ມີຈັກຕົນອັນໃດກໍ່ຄືວ່າຊິເຂົ້າມາຫາຕົວໄປທຸກເມື່ອ, ເບິ່ງອັນໃດບໍ່ເປັນອັນນັ້ນ,
ສະນັ້ນ ໂມຍລາຍ ບໍ່ໝາຍວ່າ ຜ້າທີ່ເອົາມາເຮັດໂມຍຄຽນຫົວນັ້ນລາຍ ແຕ່
ໝາຍເຖິງ ແບບເຂົ້າຕີໂມຍ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຄູ່ຕໍ່ສູ້ ລາຍຕາ ນັ້ນເອງ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດ
ຄຳວ່າ ລາຍ ໃນຜ້າແລະລາຍທີ່ເກີດກັບຕານັ້ນ ກໍ່ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງທາງຄວາມ
ໝາຍພື້ນຖານດຽວກັນ ເຊິ່ງໝາຍເຖິງ ສິ່ງສັບປົນຄົນໄຂ່ວກັນ.

ກ່ຽວກັບຄຳວ່າ ໝໍ້ໂມຍ ແມ່ນໝໍ້ໜຶ່ງຊະນິດໜຶ່ງ ທີ່ຫຼໍ່ດ້ວຍທອງເຫຼືອງ,
ທາງປາກເຮັດເປັນໃບອ້ອມ ໄວ້ສຳລັບໃສ່ນ້ຳໃນເວລາໜຶ່ງ. ຄຳວ່າ ໝໍ້ໂມຍ
ເປັນຊື່ທີ່ໄດ້ຈາກຊື່ຂອງຜ້າທີ່ເຮັດເປັນໂຄ້ງ ໄວ້ສຳລັບຢອງປາກໝໍ້ໜຶ່ງ ແລະ
ໃຫ້ກັນຫວດໄຫຼຊຸບໃສ່ໃນເວລາໜຶ່ງ ເພື່ອກັນອາຍຮ້ອນຈາກໝໍ້ໜຶ່ງບໍ່ໃຫ້ຜິວ
ເສຍ. ຜ້າໂຄ້ງອັນນັ້ນເອີ້ນວ່າ ໂມຍ ເຊິ່ງກໍ່ເປັນວົງເຊັ່ນດຽວກັບຜ້າທີ່ເອົາມາ
ຮຳໆ ແລ້ວຄຽນອ້ອມຫົວໃຫ້ເປັນໂມຍເພື່ອຕີ. ສະນັ້ນ ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ
ໂມຍ ຢູ່ໃນຄຳໃດໆຈິ່ງວຽນໆ ຢູ່ໃນວົງຂອງຄວາມໝາຍທີ່ວ່າ: ຜ້າທີ່ຮຳເຂົ້າກັນ
ແລ້ວຄຽນໂຄ້ງ, ໂມຍທີ່ຄຽນອ້ອມຫົວເພື່ອໃຫ້ຕີ ແລະ ໂມຍໝໍ້ໜຶ່ງໄດ້ມີຄວາມ
ສຳພັນດ້ານລັກສະນະ ແລະຄວາມໝາຍ ແຕ່ຕ່າງດ້ານພາລະກຳເທົ່ານັ້ນ,
ມັນເປັນຄຳທີ່ມີຄ່າວັດທະນະທຳເດີມໆຂອງລາວ.

ຄຳວ່າ ມວຍຜົມ ກໍ່ໝາຍເຖິງ ຜົມທີ່ເອົາມ້ວນກ້ຽວເຂົ້າກັນຢູ່ຫົວ. ເລື່ອງ
ມວຍຜົມນີ້ ກໍ່ເຄີຍຍິນການເລົ່າມາວ່າ ເປັນຂອດກ້ຽວຄຸມຂວັນໃຫ້ຢູ່ກັບເນື້ອກັບ
ຕົວ ດັ່ງນັ້ນ ໄທດຳ, ໄທແດງ ຈິ່ງເຮັດຍອງໄວ້ຈອມຂວັນ, ຄົນລາວກໍ່ມີການຈິ່ງ
ຜົມຍາວ ແລ້ວກ້ຽວມ້ວນເຂົ້າກັນ ເອີ້ນວ່າ ປັນເກົ້າ ເຊິ່ງກໍ່ກ່ຽວກັບຂວັນເຊັ່ນກັນ.

ໂມຍ ເປັນຊື່ຂອງຜ້າທີ່ຮຳແລ້ວຄຽນຫົວ, ໃນນັ້ນໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍເຖິງ

ການເຕົ້າຕອມຂວັນໄວ້, ໃຫ້ຂວັນຄຸ້ມຄອງ; ຕີໂມຍ ແມ່ນການສູ້ເພື່ອແພ້ ອັນໝາຍເຖິງໄດ້ສັກສິ ແລະ ຄວາມເກັ່ງ. ດັ່ງນັ້ນ ໃນປະຈຸບັນ ກ່ອນຈະຂຶ້ນ ຕີໂມຍລາຍລາວ ຫຼືຊົກມວຍ ກໍ່ມີການໄຫວ້ຄູ ແລະ ສູດໂມຍ. ເຖິງວ່າ ໃນສະໄໝນີ້ ຫຼາຍຄົນບໍ່ຮູ້ວ່າ ໂມຍ ແມ່ນຜ້າຮຳກັນຄຽນຫົວເປັນໂຄ້ງ; ເຂົ້າໃຈ ວ່າ ແມ່ນການຕີກັນໄປແລ້ວ; ແຕ່ລັກສະນະຂອງໂມຍ-ມວຍ, ຄູ ແລະ ຄາຍ ກ່ອນຂຶ້ນຕີແຕ່ລະເທື່ອ ກໍ່ຍັງມີແນວເຮັດຕາມຮີດເດີມ ທັງຍັງຄ້ອງໃສ່ຫົວຕາມ ແບບໂມຍ.

ການໃຊ້ຄຳວ່າ ຊົກໂມຍ ແທນ ຕີໂມຍນັ້ນ ກໍ່ເປັນອາການປ່ຽນແທນອາການ ຄື ຊົກ ໄດ້ເນັ້ນການໃຊ້ກຳປັ້ນຊັດ, ຕີ ໄດ້ເນັ້ນການໃຊ້ມືຟາດ, ຕິບ ເປັນສຳຄັນ ແຕ່ກ່ອນໆພາສາລາວບໍ່ໃຊ້ຄຳວ່າ ຊົກມວຍ ມີແຕ່ ຕີໂມຍ, ມາດຽວນີ້ກໍ່ໃຊ້ວ່າ ຊົກມວຍ, ຕີມວຍ ທັງສອງຄຳ; ແຕ່ຜູ້ສຶກສາເອງເຫັນວ່າ ຄຳວ່າ ຊົກມວຍ ຄວນໃຊ້ກັບມວຍຊະນິດທີ່ໃຊ້ກຳປັ້ນຕໍ່ກັນເທົ່ານັ້ນ; ຄຳວ່າ ຕີມວຍຫຼື ຕີໂມຍ ຄວນໃຊ້ກັບຊະນິດໂມຍ-ມວຍທີ່ໃຊ້ທັງຕີນທັງກຳປັ້ນຫຼືຝ່າມື, ໝາຍວ່າຊົກມວຍ ບໍ່ແມ່ນແນວດຽວກັບ ຕີໂມຍ-ມວຍ.

ຄຳວ່າ ໂມຍ /mo:j/ ແລະ ມວຍ /muoj/ ເປັນການຜັນຜັງຂອງສຽງໃນຄຳ ໂດຍຫຼຸດໜ່ວຍສຽງສະຫຼະ /w/ ພຽງຕົວດຽວ ເຊິ່ງກໍ່ເປັນປະກົດການທີ່ພົບຫຼາຍ ໃນການປ່ຽນສະຫຼະລະຫວ່າງພາສາຖິ່ນຂອງລາວ. ຄຳວ່າໂມຍ-ມວຍ ຈິ່ງຖືວ່າ ເປັນຄຳທີ່ມາຈາກຮາກຄຳດຽວແລະຮ່ວມປະຫວັດດຽວກັນ.

ຫາຄຳ: ດອກໄມ້ໄຟ ແລະ ບັ້ງໄຟດອກ ໃນພາສາລາວ

ຄຳວ່າ ດອກໄມ້, ໄຟ ແລະ ບັ້ງ ລ້ວນແຕ່ເປັນຄຳເດີມໃນພາສາລາວ. ແຕ່ໃນເມື່ອເປັນຄຳຮູບປະສົມ ເຊັ່ນ: ດອກໄມ້ໄຟ ແລະ ບັ້ງໄຟດອກແລ້ວ ກໍ່ມີອັນທີ່ມີຄວາມໝາຍຕາມພາສາລາວ ແລະ ອັນທີ່ຫາບໍ່ພົບໃນພາສາລາວ.

ຄຳທີ່ຖືວ່າເປັນຄຳເດີມໃນພາສາລາວ ຈະເປັນຄຳປ່ຽວຫຼືຄຳປະສົມກໍ່ຕາມ ຄຳນັ້ນໆຕ້ອງປະກອບດ້ວຍເງື່ອນໄຂຄື ມີປະຫວັດຂອງການກຳເນີດ; ມີຈິດສຳນຶກພື້ນຖານໃນຄຳກ່ຽວຂ້ອງກັບຈິດສຳນຶກຂອງຄຳອື່ນໆຂອງພາສາລາວ; ມີຄຳທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ມີຄວາມໝາຍສະເພາະຕົວດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ. ຈາກສອງຄຳໃນຫົວເລື່ອງໄດ້ພົບວ່າ ບັ້ງໄຟດອກ ເປັນຄຳທີ່ມີປະຫວັດຂອງການກຳເນີດທີ່ດົນໃນພາສາລາວ ຄື: ບັ້ງໄຟ ໄດ້ປະກົດພ້ອມກັບສະໄໝທີ່ຄົນລາວສາມາດເຮັດໝີ່ ແລ້ວນຳໝີ່ມາຕຳໃສ່ບັ້ງໄມ້ປ່ອງ, ມັກເຮັດເປັນສາມຊະນິດ; ຊະນິດທີ່ມີຫາງ ໂດຍໃຊ້ໄມ້ປ່ອງອີກລຳໜຶ່ງເຮັດນັ້ນ ເອີ້ນບັ້ງໄຟຫາງ; ຊະນິດທີ່ບໍ່ເຮັດຫາງພຽງແຕ່ເຈາະຮູດ້ານຂ້າງຂອງບັ້ງໄຟ ເອີ້ນວ່າ ບັ້ງໄຟບິນບ້າ; ອີກຊະນິດໜຶ່ງນຳເອົາຊ່າແກ້ວ ຫຼື ຊ່າຫີນອ້ອງ ມາປິນໃສ່ໝີ່ໃນເວລາຍັດ ແລະ ຕຳໃສ່ບັ້ງ ອັນນັ້ນເອີ້ນບັ້ງໄຟດອກ ເຊິ່ງກໍ່ບໍ່ເຮັດຫາງ.

ການເຮັດບັ້ງໄຟແຕ່ລະຊະນິດ, ແລະການຈູດ ກໍ່ມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອໃຫ້ຄ່າຄວາມຮູ້ສຶກ, ຄ່າທາງດ້ານວັດທະນະທຳອັນຕ່າງກັນ. ໃນເດີມໆນັ້ນ ບັ້ງໄຟທຸກຊະນິດຈູດໃນຍາມດຽວກັນ ຄືໃນຍາມຫຼັງບຸນເດືອນທ້າລາວ ອັນເປັນລະດູການຈະເລີ່ມເຂົ້າສູ່ການປູກເຂົ້າ. ການຈູດບັ້ງໄຟຕິດພັນກັບການເຮັດນາ ແລະ ປູກເຂົ້າໂດຍສະເພາະ, ເປັນຄວາມເຊື່ອໃນການຂໍນ້ຳຟ້ານ້ຳຝົນຈາກເທວະດາພະຍາແຖນນັ້ນເອງ.

ຄຳວ່າບັງໄຟດອກ ເປັນຄຳທີ່ໄດ້ມາຈາກປະກົດການຂອງບັງໄຟຊະນິດນີ້ ເມື່ອຈູດ, ຊ່າແກ້ວ ຫຼື ຊ່າຫີນອ້ອງທີ່ຖືກແດງເຮືອໃນບັງກໍ່ພຸ່ງກະຈາຍອອກ ເຊິ່ງ ຈູດທີ່ອອກນ້ອຍ ແລ້ວກະຈາຍເປັນວົງຫວາຄ້າຍກັບດອກໄມ້ອ້າກີບບານ ແລະ ໃຫ້ແສງແຈ້ງງາມຕາມສີຂອງແກ້ວ ຫຼື ຫີນອ້ອງທີ່ຍັດໃສ່. ນີ້ເປັນຄຳທີ່ເອີ້ນຕາມ ຄວາມຮູ້ສຶກຂອງລາວເຮົາ, ຄຳວ່າ ດອກ ໄດ້ໝາຍເຖິງ ແສງເຮືອກະຈາຍເປັນ ພາບຄ້າຍກັບດອກໄມ້ບານ. ຍ້ອນບົດນີ້ມີຄວາມປະສົງຊື່ແຈ້ງກ່ຽວກັບຄຳວ່າ ບັງໄຟດອກ ນີ້ເປັນສຳຄັນ ຜູ້ຂຽນຈະບໍ່ໄດ້ສະເໝີເລື່ອງບັງໄຟແຕ່ລະຊະນິດ ພ້ອມກັບງານບຸນກ່ຽວກັບບັງໄຟລາວ.

ຄຳວ່າ ດອກໄມ້ໄຟ ແຕ່ເດີມໆມາໃນພາສາລາວບໍ່ພົບຄຳນີ້, ຫາກເບິ່ງ ຄວາມໝາຍຕາມຄຳນີ້ ຄົງບໍ່ກ່ຽວກັບຄຳວ່າ ບັງໄຟດອກເລີຍ ເພາະດອກໄມ້ໄຟ ບໍ່ໄດ້ບອກວ່າເປັນຄຳປະສົມຈາກສ່ວນຂອງຄຳແບບໃດ ຄື: ດອກ-ໄມ້ໄຟ ຫຼື ດອກໄມ້-ໄຟ. ເຖິງຈະເບິ່ງຕາມຮູບຄຳໃດໆເຮົາກໍ່ຍັງຫາຄວາມໝາຍໃນພາສາ ລາວບໍ່ໄດ້. ຕາມກົດເກນແລ້ວຄຳແຕ່ລະຄຳຕ້ອງມີບ່ອນເກີດ. ສະນັ້ນ ຄຳວ່າ ດອກໄມ້ໄຟ ຫາກຫາທີ່ເກີດໃນພາສາລາວບໍ່ມີ ຄົງເກີດ ແລະ ໃຫຍ່ຢູ່ໃນ ພາສາອື່ນ ແລ້ວມີບາງຄົນນຳເອົາມາໃຊ້ ພາໃຫ້ເກີດການສູ້ໄສກັບພາສາລາວ, ເຮົາມີຊີວິດທີ່ມີຄວາມສຸກ ກໍ່ຈົ່ງໃຫ້ຄຳໃນພາສາລາວທີ່ມີຢູ່ແລ້ວໄດ້ຢູ່ຢ່າງມີ ຄວາມສຸກຕາມທີ່ເຄີຍ ກໍ່ຈະສົມຄູ່ກັນດີ.

ການໃຊ້ຄຳ ທ້າວ ຫຼື ນາງ ນຳໜ້າຊື່

ຜູ້ອ່ານທ່ານໜຶ່ງຖາມມາວ່າ: ຈະໃຊ້ຄຳວ່າ ທ້າວ ຫຼື ນາງ ນຳໜ້າຊື່ຄົນທີ່ ເປັນຜູ້ຊາຍ ຫຼື ຜູ້ຍິງແນວໃດ? ຄົນໄທໃຊ້: ນາຍ ຫຼື ຄຸນ, ຄົນອັງກິດໃຊ້ Mr, Miss, Master, ຄົນຝຣັ່ງ ໃຊ້: Monsieur, Madame, mademoiselle. ຫາກວ່າໃຊ້ ທ້າວ ສຳລັບຜູ້ໃຫຍ່ໄມ້ສູງ ຟັງແລ້ວມັນ ເຂົນໆຂັດໆຫຼື.

ຕອບ: ຄຳນຳໜ້າຊື່ (Title name) ໄດ້ເປັນສິ່ງສົນໃຈອັນໜຶ່ງໃນເລື່ອງ ການໃຊ້ພາສາ ເຊິ່ງມີຜູ້ສຶກສາມາຄີທ່ານBrown ແລະ Levinson(1987). ການສຶກສານັ້ນໄດ້ຮູ້ຫຼາຍຢ່າງ ໃນນັ້ນມີຢ່າງໜຶ່ງໄດ້ໃຫ້ຄວາມຮູ້ວ່າ ຄຳນຳໜ້າ ຊື່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການໃຫ້ຮູ້ເພດ, ໃຫ້ຮູ້ຄວາມສຸພາບ(Politeness)ຕໍ່ກັນ ລະ- ຫວ່າງຜູ້ໃສ່ໃຫ້ ກັບຜູ້ຖືກໃສ່. ແຕ່ລະຄຳທີ່ໃຊ້ເປັນຄຳນຳໜ້າຊື່ ຈະມີຄ່າຕໍ່ ລະ- ດັບຄວາມສຸພາບ, ຄວາມໃກ້ຊິດ, ຄວາມຫ່າງ, ຄວາມເທົ່າທຽມ, ຄວາມເປັນ ທຳມະດາ ແລະຄວາມຖືຕຳ ແບບໃດໜຶ່ງ. ສະນັ້ນ ການໃຊ້ ຄຳນຳໜ້າຊື່ ຈຶ່ງມີ ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການຈະເຮັດໃຫ້ໄດ້ໜ້າດີຂຶ້ນ ຫຼື ຮ້າຍລົງ.

ໃນແຕ່ລະພາສາຈຳນວນຄຳນຳໜ້າຊື່ ແລະ ລະດັບບົ່ງບອກຄວາມສຸພາບ ຈະບໍ່ເທົ່າທຽມກັນສະເໝີໄປ ຄວາມສຳນຶກອັນທຳອິດທີ່ພາໃຫ້ເລືອກໄດ້ຄຳຊຸມ ນັ້ນມາກໍ່ຕ່າງກັນ. ອັນນີ້ແມ່ນມາຈາກວັດທະນະທຳ ແລະແບບແຜນການ ທຳ- ມາຫາກິນໄດ້ເປັນຕົວກຳນົດໃຫ້.

ໃນພາສາລາວ ຕາມການສຶກສາພົບວ່າ ຄຳນຳໜ້າຊື່ທຳອິດແມ່ນໄດ້ ຫາຄຳບອກເພດມາໃຊ້ກ່ອນ ຄື ຄຳວ່າ: ບັກ ສຳລັບເພດຊາຍ, ອີ້ ສຳລັບເພດ ຍິງ.ພາສາຕະກູນ ໄຕ- ລາວ ຖິ່ນໃດໆກໍ່ມີຄຳນີ້ ແຕ່ບາງຖິ່ນອອກສຽງວ່າ ບາ.. ພາສາລາວຖິ່ນຂອນແກ່ນ, ອຸດອນ ກໍ່ມີຄຳວ່າ ບັກ ແລະ ອີ້ ເຊິ່ງຄວາມໝາຍ ຕົ້ນໆແຕ່ລະຄຳນີ້ ໝາຍເຖິງອະໄວຍະວະເພດ. ແຕ່ກີ້ ຄຳຊຸມນີ້ ບໍ່ແມ່ນສິ່ງລັງ ກຽດ,ເຖິງປະຈຸບັນ ການເອົາຊື່ອະ ໄວຍະວະເພດນີ້ມາເປັນຊື່ກໍ່ຍັງມີເຊັ່ນ: ບັກ

ຫາ, ອີໂມະ. ເຊິ່ງ ຫາ ກັບ ໂມະ ກໍລ້ວນແຕ່ແມ່ນຄຳທີ່ຮຽກ ອະໄວຍະວະເພດ ຄວາມລັງກຽດຕໍ່ສິ່ງນີ້ເກີດຂຶ້ນກໍເພາະການວິວັດຂອງວັດທະນະທຳ.

ມາເຖິງຍຸກທີ່ສາຍຍາດຂະຫຍາຍເປັນລະບົບ ຄຳວ່າ ລຸງ, ປ້າ, ນ້າ, ອາ ກໍມີຂຶ້ນ, ທຸກຄຳ ລ້ວນແຕ່ມີຄຳດ້ານຕຳແໜ່ງແລະຄວາມສຳຄັນ, ມີບົດບາດ ແລະ ໄວອາຍຸຕິດພັນນຳ. ໃນລະບົບ ສາຍຍາດ ການໃຊ້ຄຳວ່າ: ບັກ ຫຼື ອີ ນຳໜ້າຊື່ນັ້ນຈິ່ງບໍ່ເໝາະ ທີ່ຈະມາໃຊ້ກັບຄົນທີ່ໄປໄດ້ອີກ; ແຕ່ລະຄຳນີ້ໄດ້ມີ ເຂດສຳລັບໃຊ້ ແລະບໍ່ແມ່ນເພື່ອບອກເພດແຕ່ຢ່າງດຽວອີກແລ້ວ. ຕົວຢ່າງ ຄຳ ວ່າ ບັກ ຫຼື ອີ ແທນທີ່ຂອບເຂດການໃຊ້ຈະແຄບລົງ ແຕ່ຊຳພັດຂະຫຍາຍໄປສູ່ ຫຼາຍທາງ, ຈາກທີ່ໃຊ້ກັບຄົນ ກໍອອກໄປສູ່ ສັດ ແລະ ວັດຖຸສິ່ງຂອງ ຄື : ເດັກ, ຜູ້ ບໍ່ສຳຄັນ, ສັດຕູ, ຜູ້ຖືກບໍ່ມັກ(ເປັນຕາຊັງ) ຕະຫຼອດຮອດຕົວທີ່ ໂຫດ, ຕົວທີ່ ເຂັ້ມແຂງ ກໍຈະນຳຄຳວ່າ ບັກ ມາໃສ່ໃຫ້. ຕົວຢ່າງ: ຄວາຍບັກຕູ້ໃຫ້ເຫັນຄວາມ (ໃຫຍ່, ເຂັ້ມແຂງ), ມັງນບັກນັ້ນ! (ຕົວທີ່ ໂຫດ), ບັກໂຈນ (ຜູ້ຊົ່ວຮ້າຍ)... ດ້ວຍການສັງເກດເຫັນວ່າ ບັກ ກັບ ອີ ກໍຍັງມີການໃຊ້ທີ່ຜັນແຍກກຸ່ມອີກຄື ກຸ່ມ ໂຈນ, ກຸ່ມແຂງກ້າວ ຈະບໍ່ໃຊ້ຄຳວ່າ ອີ ບໍ່ເຄີຍຍິນຄຳວ່າ ອີໂຈນ, ອີເພັດຊະ- ຄາດ, ຄວາຍອີຕູ້(ນອກຈາກກໍລະນີໃຊ້ໃນທາງວັນນະຄະດີ).

ຕໍ່ມາເມື່ອເຖິງຍຸກທີ່ ສາສະໜາພຸດມາແຜ່ທີ່ລາວ ຄຳວ່າ ຊຽງ, ທິດ, ຈານ ກໍມີຂຶ້ນ ແລະ ເພີ່ມຈຳນວນຄຳນຳໜ້າຊື່ໃຫ້ມີຫຼາຍຕື່ມ, ຫາກແຕ່ວ່າ ຄຳທີ່ເພີ່ມ ນີ້ລ້ວນແຕ່ກ່ຽວກັບ ເພດຊາຍ, ສ່ວນເພດຍິງ ກໍຍັງໃຊ້ຄຳ ໃນຖານະສາຍຍາດ ແລະ ເພດ ຊຸມເກົ່າທີ່ມີແລ້ວນັ້ນຢູ່ ເຊັ່ນ: ແມ່, ປ້າ, ອາ, ເອ້ອຍ ຕາມເດີມ.

ການໃຊ້ຄຳວ່າ ທ້າວ ຫຼື ນາງ ເປັນຄຳນຳໜ້າຊື່ທີ່ເປັນແບບນັ້ນ ໄດ້ປະກົດໃຫ້ເຫັນໃນຕອນຕົ້ນຂອງສະຕະວັດທີ່ XX ເຊິ່ງເປັນຍຸກລິເລີ່ມ ສຳ- ຫຼວດພົນລະເມືອງລາວເຮັດສຳມະໂນຄົວ. ການຈົດສຳມະໂນສຳລັບ ເພດຊາຍ ແມ່ນໃຊ້ ທ້າວ ເພດຍິງແມ່ນໃຊ້ ນາງ ໃຫ້ຜູ້ທີ່ເຖິງເກນອາຍຸ. ຄາວນັ້ນຄຳທັງ ສອງນີ້ ເປັນຄຳມີຄວາມ ໝາຍທີ່ໄດ້ສັກສີມີຍົດມີວາດ. ໄລຍະຕໍ່ມາຄຳທັງສອງ

ນີ້ ໄດ້ນຳມາໃຊ້ນຳໜ້າຊື່ໂດຍທົ່ວກັນ. ຈາກນັ້ນມາເຖິງປະຈຸບັນກໍ່ຈະໄດ້ຮ້ອຍປີ ແລ້ວ, ມີຜູ້ຊາຍຫຼາຍຄົນຮູ້ສຶກບໍ່ພໍໃຈເມື່ອໃຊ້ ທ້າວ ເປັນຄຳນຳໜ້າຊື່ໃຫ້ຕົນ. ສາເຫດ ທີ່ພາໃຫ້ບໍ່ມັກແນວນີ້ຄົງມີຄື: ຄົນໃນສັງຄົມໄດ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານ ຄຸນນະພາບ, ລະດັບການສຶກສາ ແລະ ຖານະທາງສັງຄົມເດັ່ນຊັດຂຶ້ນ; ເມື່ອນຳ ຄຳວ່າ ທ້າວ ມາໃສ່ໃຫ້ຜູ້ຊາຍທຸກຄົນ ເໝືອນເປັນການຕີລວດກວາດພຽງ; ໃນ ນັ້ນຜູ້ຮ້າຍອ້າຍໂຈນ ຄົນໂທດກໍ່ເປັນ ທ້າວ, ຜູ້ດີມີສັກ ກໍ່ເປັນທ້າວ. ແນ່ນອນ ຈິດຕະພາສາ ກໍ່ຈະເກີດ ການສູ້ຢັນເພື່ອຢາກແຍກຕົວໃຫ້ອອກຈາກຮວດຮ້ອຍ, ວົງວານອັນທີ່ມີຜູ້ຮ້າຍອ້າຍເກເລນຳ.

ສ່ວນຄຳວ່ານາງນັ້ນພັດຍັງໃສ່ໃຫ້ໃຜກໍ່ໄດ້ຢູ່ອັນນີ້ມັນກໍ່ກ່ຽວກັບຈິດຕະສາດ ພາສາເຊັ່ນກັນ. ຈາກຄຳວ່າ ນາງ ກໍ່ບໍ່ເໝາະໄດ້ໃຊ້ກັບແນວທີ່ໂທດຮ້າຍ, ບໍ່ເຄີຍ ຍິນເອີ້ນວ່າ ນາງໂຈນ, ນາງເພັດຊະຄາດ, ນາງເສິກ ຈັກເທີ້ ນອກຈາກຈະມີບາງ ຄົນໃຊ້ໄປໃນທາງວັນນະຄະດີ ໂດຍສະເພາະການລຳເລື້ອງ ຫຼືນິທານ. ແຕ່ຜູ້ສຶກສາເອງກໍ່ຍັງບໍ່ເຄີຍຍິນ. ສະນັ້ນ ຄຳວ່າ ນາງ ກໍ່ຍັງໃຊ້ເປັນຄຳນຳໜ້າຊື່ ຂອງແມ່ຍິງໄດ້ຢ່າງບໍ່ຊັດຫຼືກັບຄຳວ່າ ທ້າວທີ່ໃຊ້ໃຫ້ກັບຜູ້ຊາຍບາງຄົນ.

ມາເຖິງຍຸກນີ້ ຄຳທີ່ບອກຖານະອາຊີບ ແລະ ຄຸນນະພາບໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນເຊັ່ນ: ອາຈານ, ດອກເຕີ, ສາດສະຕາຈານ, ທ່ານຄູ, ພະນະທ່ານ, ສະຫາຍ ຄຳຊຸມນີ້ ສາມາດໃຊ້ໄດ້ກັບຄຳ ທີ່ມີຄ່າແຫ່ງສາຍຍາດ ໃຫ້ເປັນຄຳຮູບປະສົມໄດ້ບາງຄຳ ເຊັ່ນ: ປ້າຄູ, ທ່ານອາຈານ, ທ່ານນາງ...ເຊິ່ງໄດ້ ຄວາມຮູ້ສຶກແບບໃກ້ ຊິດ ແລະ ນັບຖືໄປນຳກັນ ແຕ່ໃນນີ້ ກໍ່ໃຊ້ພຽງຄຳວ່າ ທ່ານນາງ ບໍ່ເຄີຍເອີ້ນວ່າ ທ່ານທ້າວ.

ຄຳນຳໜ້າຊື່ໃນພາສາລາວ ໄດ້ ເກີດມີມາແຕ່ນານ ແລະ ຂະຫຍາຍຈຳ ນວນຄຳຕາມແຕ່ລະຍຸກ, ຄຳໃດໆກໍ່ລ້ວນແຕ່ຍັງໃຊ້ຫາກ ຕ່າງແຕ່ວ່າມີການປັບ ເປົ້າໝາຍ, ຂອບເຂດ, ກາລະເທສະທີ່ໃຊ້ ແລະ ຄົນຜູ້ ໜຶ່ງໆກໍ່ຈະໄດ້ຮັບຄຳນຳ ໜ້າຊື່ໄດ້ຫຼາຍຄຳຕາມກາລະໂອກາດເຊັ່ນ: ບາງໂອກາດຈະໄດ້ຮັບຄຳວ່າ ອາ-

ຈານ, ບາງໂອກາດກໍ່ຈະໄດ້ຄຳວ່າ ທ່ານ, ທ່ານອາຈານ...ແຕ່ເມື່ອໃດຫາກໄປ ເຮັດສິ່ງທີ່ໃຫ້ຜູ້ອື່ນຜິດໃຈ ເກີດເບື້ອໜ່າຍ ຫຼືຊັງ, ຄຳນຳໜ້າຊື່ທີ່ເຂົາຈະນຳມາ ໃສ່ໃຫ້ກໍ່ຈະໄດ້ແຕ່ຊຸມຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍໄປໃນທາງຮ້າຍເຂົ້າ. ສະນັ້ນເພື່ອ ຢາກຫຼີກການຈະໄດ້ຮັບຄຳນຳໜ້າທີ່ໃຫ້ຄວາມ ໝາຍ ໄປໃນທາງໂຫດ, ຕຳຊ້າ ກໍ່ມີແຕ່ທຳຄວາມດີໄວ້ຢ່າງສະເໝີໆເທົ່ານັ້ນ.

ບາງຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການແປ

ການແປ ເປັນທັງວິທະຍາສາດ ແລະ ສິລະປະ,ບາງຄັ້ງກໍ່ໃຊ້ຄຳຫຍໍ້ວ່າ: ເປັນໄດ້ທັງສາດ ແລະ ສິນ. ອັນທີ່ເປັນສາດກໍ່ເພາະການແປປະກອບດ້ວຍວິທີ, ວິຊາຄວາມຮູ້ໃນສິ່ງທີ່ແປ, ປະເພດການແປ, ສຳນວນພາສາ ແລະ ເຕັກນິກ ການແປ. ໃນແຕ່ລະຢ່າງນີ້ຍັງມີຄວາມຮູ້ອັນລະອຽດເຊິ່ງຈຳຕ້ອງໃຊ້ເວລາເພື່ອ ການສຶກສາຮຽນຮູ້ ແລະ ເຝິກ. ອັນທີ່ເປັນສິນ ກໍ່ເພາະການແປ ເປັນການຖ່າຍ ໂອນຄວາມຄິດຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ເລື່ອງທີ່ມີໃນພາສານີ້ໄປສູ່ພາສານັ້ນ ການ ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຮູ້ສຶກ, ອາລົມຈິດ ແລະ ເຂົ້າໃຈເລື່ອງໄດ້ເທົ່າກັນໃນພາ ສາຕົ້ນສະບັບ (Source language) ແລະ ພາສາເປົ້າໝາຍ (Target language) ຈຶ່ງອາໄສຄວາມອະອຽດລະອໍໃນການເລືອກຄຳ, ເລືອກສຳນວນ, ຮູ້ປະເພດບົດທີ່ແປວ່າເປັນບົດທີ່ຕ້ອງການຄວາມຊັດເຈນ, ຄວາມເທົ່າທຽມກັນ ທຸກຢ່າງຢູ່ໃນສອງພາສາ ຫຼື ເປັນປະເພດບົດເລື່ອງເພື່ອການບັນເທີງ. ພ້ອມກັນ ນີ້ການແປເປັນວຽກທີ່ກ່ຽວກັບການຖ່າຍໂອນລະຫວ່າງພາສາ ດັ່ງນັ້ນ ຜູ້ແປຈຳ ຕ້ອງເປັນຜູ້ມີຄວາມຮູ້ໃນທັງສອງພາສາໃຫ້ທຽບທຽມກັນ, ໃນນີ້ ຫາກຜູ້ແປ ຂາດຄວາມຮູ້ໃນດ້ານໃດດ້ານໜຶ່ງຢູ່ໃນແຕ່ລະພາສາທີ່ແປນັ້ນ ກໍ່ຍາກທີ່ຈະເຮັດ ໃຫ້ການແປໄດ້ຮັບຄວາມສຳເລັດທີ່ດີ. ໃນກໍລະນີແປຈາກພາສາອື່ນມາສູ່ພາສາ

ຕົນກໍຕາມ ຫາກຜູ້ແປຮູ້ພາສາແມ່ (Mother tongue) ບໍ່ດີພໍ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ການ ແປຄຳເວົ້າ, ສຳນວນທີ່ໄດ້ມາຟັງເປັນແບບເຂີນໆຈາກພາສາແມ່, ຈະໄດ້ຄຳ ເວົ້າ, ສຳນວນທີ່ແປກ ແລະ ຂັດໆຄາຍໆ ໃນຄວາມຮູ້ສຶກ. ສະນັ້ນ ການຈະແປ ໄດ້ດີຈິ່ງຕ້ອງການຜູ້ແປ ທີ່ມີຄວາມຮູ້ໃນພາສາແມ່ເປັນຢ່າງດີເຊັ່ນກັນ.

ການແປເພື່ອຜົນສຳເລັດທີ່ດີນັ້ນ ວິທີທີ່ນຳມາໃຊ້ໂດຍທົ່ວໄປສຳລັບນັກ ແປຈະສະເໜີບາງອັນເຊັ່ນນີ້:

ກ. ສຳລັບຜູ້ແປ:

1. ຮູ້ຕົນເອງວ່າ ມີຄວາມຮູ້ດ້ານໃດ.
2. ຮູ້ຕົນເອງວ່າ ແປບົດປະເພດໃດໄດ້.
3. ຮູ້ຕົນວ່າແປບົດປະເພດໃດບໍ່ເປັນຫຼືແປພໍໄດ້ແຕ່ຄວາມລວມໆ.
4. ຮູ້ສຶກຕໍ່ກັບສຳນວນທີ່ຕົນແປຂອງຕົນນັ້ນເປັນແບບໃດ, ຄື ຫຼື ຕ່າງກັບ ສຳນວນໃນສະບັບຕົ້ນບໍ່?
5. ຮູ້ການແປຂອງຕົນວ່າ ຕົນໄດ້ເຄົາລົບສິ່ງທີ່ແປຕາມທີ່ມັນມີ ຫຼື ຕົນໄດ້ ແຊກຄຳ, ແຊກອາລົມ, ສຳນວນ, ຂໍ້ຄວາມ ແລະ ເລື່ອງເພີ່ມເຂົ້າໄປ ໃນສິ່ງແປຫຼືບໍ່
6. ຄວາມຮູ້ຂອງຕົນຕໍ່ເລື່ອງທີ່ຈະແປ ຫຼື ພວມແປຢູ່ນັ້ນພໍ ຫຼື ບໍ່.
7. ຮູ້ເຕັກນິກການແປສຳໃດ.
8. ຕົນໄດ້ແປຊະນິດບົດທີ່ຕົນເອງສາດມາດ, ມີຄວາມຮູ້ແລະຈະ ຖະນັດ ຫຼື ຕົນແປຕາມຄວາມທີ່ເຄີຍ, ຕາມທີ່ຕົນພໍເຂົ້າໃຈເທົ່ານັ້ນ.

ຂ. ສຳລັບການແປ:

ສາມາດເລືອກເພື່ອຈຸດປະສົງຕ່າງໆຄື:

1. ແປໃຫ້ໄດ້ຄວາມໝາຍຂອງເລື່ອງ. ໝາຍວ່າ: ບໍ່ເນັ້ນຄວາມເທົ່າທຽມ ທຸກຢ່າງເຊັ່ນ ຈຳນວນຄຳ, ສຳນວນ, ອາລົມ ແລະ ຄວາມຮູ້ສຶກທັງ ໝົດ.
2. ແປເພື່ອຄວາມຊັດເຈນດ້ານຄວາມໝາຍ; ຕ້ອງສຶກສາຄວາມໝາຍ ຂອງແຕ່ລະຄຳ, ແຕ່ລະປະໂຫຍກໃນຕົ້ນສະບັບໃຫ້ລະອຽດ ແລະ ຫາຄຳທີ່ໄດ້ຄວາມໝາຍກົງກັນໃນພາສາຕົນ ພ້ອມການຈັດວາງລຳ ດັບຄຳໃນປະໂຫຍກໃຫ້ຖືກຕາມຫຼັກໄວຍາກອນເປັນຢ່າງດີ.
3. ການຈະເພີ່ມ ຫຼື ຫຼຸດຄຳ, ຕັດເລື່ອງ, ການໃຊ້ຄຳຕໍ່, ຄຳເຊື່ອມ, ຄຳ ເສີມທ້າຍຕ່າງໆຄວນສຳນຶກເຖິງຊະນິດບົດ, ຫາກເປັນບົດທີ່ຕ້ອງ ການຄວາມຊັດເຈນບໍ່ຄວນແຊກແຊງສິ່ງຕ່າງໆນີ້ເຂົ້າໄປ ຕະຫຼອດ ເຖິງການໃຊ້ປະໂຫຍກກໍ່ຄວນສຳນຶກເຖິງຄວາມຖືກ, ຄວາມຊັດເຈນ, ຄວາມຟຸ່ມເຟື້ອຍ ຫຼື ການຈະເຮັດໃຫ້ຕົ້ນສະບັບທີ່ແປຖືກຫຼຸດຄ່າ, ຫຼຸດຄວາມສຳຄັນ, ຫຼຸດຄວາມຮູ້ສຶກ ຍ້ອນຜູ້ ແປແຊກແຊງຫຼາຍອັນເຂົ້າໄປໃນບົດແປ.
4. ຄວນເລືອກແປຊະນິດບົດທີ່ເຫັນວ່າຕົນມີຄວາມຮູ້ ມີຄວາມສາມາດ ແທ້ ໂດຍສະເພາະການແປທີ່ເປັນການເປັນງານແລະການແປເພື່ອ ທຸລະກິດຂອງຕົນ.

ນອກນີ້ກໍ່ຍັງມີຫຼາຍສິ່ງທີ່ເປັນເງື່ອນໄຂ ແລະ ຄວາມຮູ້, ວິທີສຳ ລັບການແປ ຫາກທ່ານໃດທີ່ສົນໃຈກໍ່ສາມາດອ່ານຕໍ່ໄປ.

ການແປບາງຄຳສອນ ຫຼື ຄຳຄະຕິພົດ

(ເບິ່ງຄືນໃນການແປບາງຄຳສອນ ໃນຄວາມລາວ)

ຄຳສອນ ຫຼື ຄຳຄະຕິພົດແມ່ນຖ້ອຍຄຳທີ່ເປັນແບບຢ່າງ ເພື່ອໃຫ້ຄົນເຮັດຕາມເຊິ່ງໄດ້ຄັດມາຈາກຄຳເວົ້າຂອງບຸກຄົນທີ່ເປັນຜູ້ນຳ, ຜູ້ມີພູມປັນຍາ, ຄວາມຮູ້ທາງໂລກ, ທາງສັງຄົມ ແລະ ມະນຸດເປັນສຳຄັນ. ຫາກຄຳສອນ ຫຼື ຄະຕິພົດໃດມີຄ່າທາງປັດຊະຍາສູງ ແລະ ນຳໃຊ້ໄດ້ກັບທຸກສະໄໝ, ໄດ້ກັບຫຼາຍປະເພດຄົນເທົ່າໃດ ກໍ່ໄດ້ເປັນສິ່ງແຜ່ອອກໄປສູ່ໂລກພາຍນອກຢ່າງກວ້າງຂວາງ; ຄຳສອນ ຫຼື ຄຳຄະຕິພົດທີ່ດີໆເດັ່ນໆ ກໍ່ຈະກາຍເປັນສົມບັດທາງຄວາມຄິດ ແລະ ປັນຍາ ໄວ້ແກ່ມວນມະນຸດ.

ໂດຍປົກກະຕິ ຄຳສອນ ຫຼື ຄະຕິພົດ ເປັນໝວດຄຳທີ່ມີຈຳນວນບໍ່ຫຼາຍ, ເປັນຄຳທີ່ເຄີຍເຫັນ, ຟັງສະບາຍ ແຕ່ມີຄວາມໝາຍໜັກແໜ້ນ ບົ່ມຊ້ອນດ້ວຍຄຳທີ່ມຸ່ງສອນແນວຄິດ ແລະ ການປະພຶດຂອງຄົນໃນດ້ານໃດໜຶ່ງ. ສະນັ້ນ ຫາກເຮົາໄດ້ຮັບຄຳສອນ ຫຼື ຄະຕິພົດໃດໜຶ່ງຈາກພາສາອື່ນນຳແປ ກໍ່ຄວນໃຫ້ຄຳແປບັນລຸເນື້ອຄວາມທີ່ຊັດເຈນ, ໄດ້ຄວາມຮູ້ສຶກຕາມທີ່ເປັນໃນຕົ້ນສະບັບເທົ່າໃດຍິ່ງດີ.

ບັດນີ້ເຮົາມາເຂົ້າເລື່ອງຂອງການແປບາງຄຳສອນໃນເຊິ່ງປຽບທຽບທາງຄວາມໝາຍທີ່ມີໃນພາສາຕົ້ນທາງ ແລະ ປາຍທາງ ໃນຄຳວ່າ: “ຮຽນ ຮຽນແລ້ວ ຮຽນອີກ ແລະ ຮຽນເລື້ອຍໆໄປ”. ຄຳສອນດັ່ງກ່າວ ເປັນຄຳເວົ້າຂອງ ທ່ານເລນິນ ທີ່ກ່າວໄວ້ເປັນພາສາຣັດເຊຍ ຄຳໃນຕົ້ນສະບັບມີດັ່ງນີ້: учитсья
учитсья и учитсья .

ພາສາລາວ ແລະພາສາຮັດເຊຍ ຢູ່ໃນຕະກຸນຕ່າງກັນ ບາງໜ້າໄວຍາກອນ ມີຄວາມຕ່າງ ບໍ່ພໍດີກັນ(Non Equivalent). ພາສາຮັດເຊຍ ຈັດຢູ່ໃນກຸ່ມພາສາມີວິພັດປັດໄຈ ແລະ ເປັນພາສາທີ່ຄຳໜຶ່ງມີຫຼາຍພະຍາງ (Incorporative) ບາງພະຍາງມີຄວາມໝາຍທາງໄວຍາກອນ, ສ່ວນພາສາລາວເປັນພາສາຄຳໂດດ, ຄຳພື້ນຖານເປັນຄຳດ່ຽວ, ຄຳ ແລະ ພະຍາງບາງຄັ້ງແມ່ນອັນດຽວກັນ. ຄວາມແຕກຕ່າງຍັງມີຫຼາຍຢ່າງ ແຕ່ຈະບໍ່ນຳມາສະເໜີໃນທີ່ນີ້ໃຫ້ຄົບໄດ້. ດ້ວຍຄວາມແຕກຕ່າງທາງພາສາເປັນເຊັ່ນນັ້ນພາໃຫ້ການແປຫຼາຍຢ່າງ ເຄີຍພົບຄວາມລຳບາກທີ່ຈະໃຫ້ໄດ້ຄວາມເທົ່າກັນ,ແຕ່ກໍ່ສາມາດເຮັດໄດ້ຫາກຜູ້ແປມີຄວາມສາມາດເລືອກໃຊ້ກົນລະຍຸດທີ່ຖືກຕ້ອງ.

ການແປຄຳສອນອັນໜຶ່ງຂອງທ່ານ ເລນິນ ທີ່ຍົກມານີ້ ກໍ່ພົບຄວາມລຳບາກທີ່ພາໃຫ້ເກີດຄວາມຄາດເຄື່ອນທາງຄວາມໝາຍ ແລະ ມີສິ່ງທີ່ເຫີຍຫາຍໄປໃນສ່ວນຂອງຄຳແປທີ່ເປັນພາສາລາວ ເມື່ອທຽບກັບສິ່ງທີ່ມີໃນພາສາຕົ້ນທາງຄືພາສາຮັດເຊຍ, ຄຳແປນີ້ ໃນພາສາລາວໄດ້ປະກົດເມື່ອຊຸມປີ 1970 ບາງຄັ້ງກໍ່ພົບຄຳແປທີ່ຕ່າງກັນຄື: ຮຽນ ຮຽນແລ້ວຮຽນອີກ ຮຽນຕະຫຼອດໄປ; ບາງຄຳແປກໍ່ເປັນ: ຮຽນ ຮຽນແລ້ວຮຽນອີກ; ແລະ ຮຽນ ຮຽນແລ້ວຮຽນອີກ ຮຽນເລື້ອຍໄປ. ໃນຄຳແປໃດໆ ເມື່ອປຽບທຽບກັບຄຳຕົ້ນທາງກໍ່ຍັງພົບວ່າ ເກີດຄາດເຄື່ອນທາງຄວາມໝາຍແລະມີຄຳແປຫຼາຍກວ່າຄຳທີ່ທ່ານເລນິນເວົ້າ. ການຄາດເຄື່ອນນີ້ອາດມາຈາກສາເຫດຕ່າງໆຄື:

1. ຜູ້ແປອາດບໍ່ໄດ້ແປຄຳໃນພາສາຕົ້ນທາງ ຄົງແປແບບຕໍ່ຄວາມ.
2. ຜູ້ແປໃຊ້ອາລົມທາງສຳນວນມາແປ ໂດຍມຸ່ງສ້າງຄວາມຄ່ອງ, ສຳພັດ ແລະ ໃຫ້ຮູ້ສຶກມ່ວນກວ່າທີ່ຢາກເນັ້ນຄວາມຊັດເຈນ.
3. ຜູ້ແປເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມຈິ່ງ່າຍ.
4. ຜູ້ແປອາດເຂົ້າໃຈບໍ່ຄັກໃນຄຳນັ້ນ ຫຼື ບໍ່ຮູ້ຄຳຮັດເຊຍ.
5. ຜູ້ແປອາດແປຕາມຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຄວາມນຶກຄິດ.

ທີ່ກ່າວມານີ້ ບໍ່ໄດ້ໝາຍຈະຕຳນິໂດຍກົງ ຫຼື ຈິງຈັງຕໍ່ໃຜຜູ້ໜຶ່ງເພາະຜູ້ຊຽນ ເອງກໍບໍ່ຮູ້ວ່າໃຜແປແລະຕົນກໍເຄີຍຍິນເວົ້າຄຳນີ້ມາໄດ້ຕັ້ງ 30 ກວ່າປີແລ້ວເຊັ່ນ ກັນ ຄາວນີ້ຈິ່ງມີຄວາມສາມາດນຳມາທວນ. ຄຳນີ້ ໄດ້ພົບການແປເປັນພາສາ ຫວຽດນາມວ່າ: "hoc hoc vā hoc" ໝາຍວ່າ(ຮຽນ ຮຽນ ແລະ ຮຽນ). ເບິ່ງ ແລ້ວຫວຽດນາມແປໄດ້ຄວາມໝາຍໃກ້ກັບຄວາມໝາຍໃນພາສາຣັດເຊຍກວ່າ ແຕ່ກໍຍັງມີສິ່ງທີ່ຂາດຫາຍໄປເຊັ່ນກັນ.

ໃນພາສາຣັດເຊຍ: учить ໝາຍວ່າ: "ຮຽນ" ແລະ "сья " ເປັນໜ່ວຍ ຕົ້ມທ້າຍຄຳກິລິຍາ ໃຫ້ຄວາມໝາຍວ່າ: "ດ້ວຍຕົວເອງ". ສະນັ້ນ ເມື່ອແປຕາມ ຄວາມໝາຍພາສາຕົ້ນທາງທີ່ວ່າ:учитсья учитсья и учитсья .ກໍຈະເປັນ: "ຮຽນດ້ວຍຕົນເອງ ຮຽນດ້ວຍຕົນເອງ ແລະ ຮຽນດ້ວຍຕົນເອງ".

ເບິ່ງຄວາມແປນີ້ຄືວ່າໄດ້ຄວາມຍາວ ແລະ ບໍ່ຄ່ອງ ແຕ່ເບິ່ງເນື້ອໃນ ຈະແນ່ນອນກວ່າ ເພາະຄຳສອນນີ້ ທ່ານ ເລນິນ ໄດ້ສອນມິຕິແຫ່ງຄວາມເລິກ ແລະ ເນື້ອງນິດ ທັງເປັນເຈົ້າຕົນເອງ ທັງຕົ້ນຕົວສະເໝີໆ. ຫາກທ່ານ ເລນິນ ຄິດພຽງແຕ່ຢາກໃຫ້ "ຮຽນ" ເທົ່ານັ້ນ ກໍຄົງບໍ່ໃຊ້ສ່ວນເສີມ " сья " ທີ່ໝາຍເຖິງ "ດ້ວຍຕົນເອງ" ນັ້ນເຂົ້າໄປນຳແລະຈະບໍ່ຊຳຄຳຈົນເຖິງສາມເທື່ອ. ແຕ່ໃນພາສາ ລາວຄວາມແປຊຳພັດ ໄດ້ມິຕິແຫ່ງຄວາມຍືດຍາວ ເຊິ່ງໃຫ້ຮຽນເລື້ອຍໆບໍ່ຮູ້ຈັກ ເຊົາ ແລະ ບໍ່ຮູ້ວ່າ ຮຽນອັນເດີມເລື້ອຍໆ ຫຼື ຮຽນອັນໃໝ່ຕໍ່ອັນໃໝ່ໄປເລື້ອຍ. ຈາກຄຳແປທີ່ໄດ້ຄວາມໝາຍອັນບໍ່ເທົ່າກັບຄວາມໝາຍເດີມ ແລະ ໄດ້ມິຕິທີ່ ຕ່າງກັນນີ້ ພາໃຫ້ມີຜູ້ຕ້ອງຕີໄປຍັງທ່ານເລນິນ ວ່າ: ສອນແຕ່ໃຫ້ຮຽນ ບໍ່ສອນໃຫ້ ເອົາອັນຮຽນມາເຮັດຈັກເທື່ອ. ຫາກເຂົາໃຈ ຫຼື ຄິດແນວນັ້ນ ຄວນຫັນໄປໃສ່ ການແປໃນພາສາລາວພີ່ຈະເໝາະກວ່າ ທີ່ຈະມຸ່ງໄປໃສ່ ທ່ານ ເລນິນ.

ຄຳວ່າ: ບ້ານ, ບາງ ແລະ ລາວ ທີ່ຖາມມາ

ຈາກຄຳຖາມ ໃນຊຸດຂໍ້ຂອງໃຈທີ່ຜູ້ອ່ານໄດ້ຖາມມາ ມີຄຳຖາໃໝ່ໆວ່າ: “ບ້ານ” ເປັນຊື່ເອີ້ນສຳລັບຫຼາຍເຮືອນຢູ່ຮ່ວມກັນ ເປັນຊື່ໃນພາສາລາວມາແຕ່ ດັ່ງເດີມບໍ່? ຢູ່ໄທແຖວພາກກາງເຂົາເອີ້ນວ່າ: ບາງ ເຊັ່ນ : ບາງກອກ , ບາງກະ ປີ, ບາງນາ... ຢູ່ກຳປູເຈຍ ແລະ ເຂດພູພຽງດັກລັກກຂອງຫວຽດນາມ ກໍ່ພົບຄຳ ວ່າບ້ານ ໃນເຂດນີ້ມີຄົນລາວຢູ່ບໍ່? ໃກ້ໆກັບປັກກິ່ງມີພູໜຶ່ງຊື່ Laoshan, ຕາມແຄມທະເລຕອນກາງຂອງຫວຽດນາມ ມີຫຼາຍເກາະທີ່ມີຊື່ວ່າ ລາວຈາມ, ລາວແຮ ແລະ ເມືອງລາວກາຍ ຢູ່ພາກເໜືອຫວຽດນາມ ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວ ກັບເຊື້ອຊາດລາວມາກ່ອນຫຼືບໍ່? ຫຼືວ່າຄຳສັບຂອງເພິ່ນຫາມາຄືກັບພາສາລາວ ເຮົາທີ່ອອກສຽງວ່າລາວເທົ່ານັ້ນ?

ຄຳຖາມນີ້ຮ້ອຍເອົາສິ່ງຂ້ອງໃຈມາເປັນຮວດ ແຕ່ກໍ່ເປັນເລື່ອງດີ ເພາະ ຄວາມຮູ້ມັກໄດ້ມາຍ້ອນຄວາມສົນໃຈເປັນສຳຄັນ. ຄຳວ່າ: “ ບ້ານ ” ພົບວ່າເປັນ ຄຳເດີມໃນພາສາຕະກູນໄຕ-ລາວ(Tai Lao) ຫາກບາງກຸ່ມຊົນ ອອກສຽງຜັງ ໃນຕົວພະຍັນຊະນະຕົ້ນຄື ພວກຊານຢູ່ພາກຕາເວັນອອກສ່ຽງເໜືອຂອງມຽນ ມ້າ ອອກສຽງວ່າ “ມ້ານ”(Man) ພວກໄຕນຸງ, ຈ້ວງ, ລູມິງ ຢູ່ພາກໃຕ້ຈີນ ກັບໄຕ ຂາວ ໄຕແດງຢູ່ລາວ ອອກສຽງວ່າ: “ ວ້ານ ” (wan) ຄົນລາວກັບໄທ ເອີ້ນ ບ້ານ (Ban).

ແຕ່ເດີມນັ້ນ ຄຳວ່າ ບ້ານ ໝາຍເຖິງ “ ບ່ອນຢູ່ ” ຕໍ່ມາຄົນເຮົາຮູ້ສ້າງຕູບ, ຢ້າວ ແລະ ເຮືອນຂຶ້ນມາ ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ: ບ້ານ” ກໍ່ຖືກນຳໄປເອີ້ນໃຫ້ ແນວຕ່າງກັນຄື: ລາວເຮົາເອີ້ນ ບ້ານ ໃຫ້ແກ່ບ່ອນຢູ່ທີ່ມີ ຢ້າວ ຫຼືເຮືອນຄົນ ຫຼາຍໆຫຼ່ຽນກັນ, ອັນໝາຍເຖິງດິນ, ບ່ອນທີ່ຕັ້ງຂອງຊຸມຢ້າວ ເຮືອນ. ສ່ວນໄທ

ເອົາຄຳວ່າ ບ້ານ ໄປເອີ້ນໃຫ້ເຮືອນ ອັນທີ່ປຸກສ້າງເປັນຫຼັງຂຶ້ນເຊິ່ງກໍ່ໝາຍເຖິງ ບ່ອນຢູ່ເຊັ່ນກັນ, ລາວເອີ້ນ ຢ້າວ ແຕ່ໄທເອີ້ນ ເຍົ້າ ຫຼື ເຫຍົ້າ. ໃນພາສາລາວ, ຢ້າວ ກໍ່ແມ່ນເຮືອນຮ້ານສຳລັບຢູ່ ແຕ່ຂະໜາດນ້ອຍ ສ້າງແບບງ່າຍດາຍ. ຕໍ່ມາ ເມື່ອໂຄງສ້າງຄອບຄົວໃຫຍ່ຂຶ້ນ ຢ້າວບໍ່ເໝາະທີ່ຈະໃຫ້ຄົນຫຼາຍຄົນຢູ່ໄດ້ ຈິ່ງຂະ ຫຍາຍຂະໜາດອອກເປັນອັນໃໝ່ ແລະ ເສີມເຕີມສ່ວນຕ່າງໆເພື່ອໃຫ້ພໍຕາມ ຄວາມຕ້ອງການຢູ່, ດັ່ງນັ້ນ ເຮືອນລາວໃນປະຈຸບັນກ່ອນຈະໄດ້ແນວນີ້ມາ ມັນ ກໍ່ຜ່ານຂະບວນການວິວັດທາງວັດທະນະທຳທີ່ລະອິດລະອ້ງວສົມຄວນ. ດຽວນີ້ ຄຳວ່າຢ້າວ ໃນພາສາລາວ ເຖິງເປັນຄຳເກົ່າ ແລະຈະຫາເບິ່ງຢ້າວວ່າເປັນແບບ ໃດ ກໍ່ຫາຍາກແລ້ວ ອັນນີ້ເພາະມັນປ່ຽນມາເປັນເຮືອນຈົນເກືອບໝົດ. ຄຳໃກ້ໆ ກັບຢ້າວ ຫຼື ເຍົ້ານັ້ນ ກໍ່ມີຄຳວ່າ: ເລົ້າ ເຊິ່ງກໍ່ເປັນເຮືອນຂະໜາດນ້ອຍທີ່ເຮັດ ເປັນຮ້ານ, ເຮົາຍັງໃຊ້ເລົ້າສຳລັບໄວ້ເຂົ້າເປືອກ, ສາລີ. ຜູ້ທີ່ຢູ່ເລົ້າກໍ່ມີພຽງແຕ່ຜູ້ ທີ່ໄປພັກໂຈນຈະມາລັກເຂົ້າ, ສາລີ ເທົ່ານັ້ນ. ສະນັ້ນ ຄຳວ່າ ເຍົ້າ ແລະ ເລົ້າ ຄົງ ມີຄວາມສຳພັນທາງຕົ້ນກຳເນີດ ແລະ ທາງພາສານຳກັນ. ການທີ່ລາວແລະໄທ ມີຄຳວ່າ ຢ້າວ ແລະ ເຫຍົ້າ ດັ່ງກັນນັ້ນໄດ້ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ຄຳນີ້ມີຂຶ້ນໃນສະໄໝຍັງເປັນ ກຸ່ມຊົນດຽວກັນ. ພໍມາເຖິງຍຸກສະໄໝປັບຢ້າວ, ເຫຍົ້າ ມາເປັນອັນຢູ່ແບບໃໝ່ນີ້ ຕ່າງກໍ່ແຍກຍ້າຍກັນໄປເປັນລາວ ເປັນໄທແລະໄດ້ຫາເອົາຊື່ມາເອີ້ນໃຫ້ຕາມໃຜ ຕາມມັນ ເລີຍພາໃຫ້ການໃຊ້ຄຳວ່າ ບ້ານ ໄດ້ປ່ຽນຄວາມໝາຍໄປຄົນລະ ແນວ. ການພົບຄຳວ່າ: ບ້ານ ຢູ່ຫຼາຍບ່ອນທີ່ນອກຈາກປະເທດລາວນັ້ນ ເປັນ ການພົບແນວສິນໃຈທີ່ດີແລ້ວ ເພາະການກະຈາຍດ້ານເຊື້ອຊາດ ແລະ ວັດທະ ນະທຳນັ້ນ ບໍ່ຂຶ້ນກັບເສັ້ນຊາຍແດນ ດ້ວຍເຫດນີ້ ໃຜຈະເປັນນັກຄົ້ນຄວ້າພາສາ ສາດ ເຊິ່ງເຜົ່າວິທະຍາຈິ່ງເຝິກວິທີເບິ່ງມະນຸດ, ເບິ່ງສັງຄົມ ພາສາ ແລະ ວັດທະ ນະທຳ ໂດຍແຍກເສັ້ນຊາຍແດນ, ຂອບເຂດປະເທດອອກໃຫ້ເປັນເລື່ອງ ຕ່າງຫາກກັນ; ຫາກຈະເປັນນັກພາສາສາດ ຕ້ອງຮຽນແຍກເລື່ອງອັກສອນ ກັບ ພາສາ ອອກໃຫ້ເປັນຈິ່ງຈະຄົ້ນຄວ້າໄດ້.

ມາສູ່ຄຳວ່າ "ບາງ" ທີ່ພົບໃຊ້ຫຼາຍໃນພາສາໄທນັ້ນ ຄວາມໝາຍໜຶ່ງ ກໍ່ຄື ກັບພາສາລາວທີ່ວ່າ ບາງ ໝາຍເຖິງ ບໍ່ໜາ, ສ່ວນ ບາງ ທີ່ໃຊ້ເອີ້ນຊື່ບ່ອນ ຕ່າງໆນັ້ນ ເປັນຄຳທີ່ຮັບຈາກພາສາ ມອນ-ຂະແມ ມີຄວາມໝາຍວ່າ: ປາກນ້ຳ, ປາກຮ່ອມນ້ຳ ສົບຂອງສາຍນ້ຳ, ຄຳວ່າ: ບາງ, ສາບ, ທະເລ, ຕົງເລ(ເຕີນເລ) ກໍ່ ລ້ວນແຕ່ເປັນຊື່ກ່ຽວກັບນ້ຳແຕ່ເອີ້ນໃນກໍລະນີຕ່າງກັນ, ສາບ ໝາຍເຖິງໜອງ ນ້ຳໃສທີ່ກວ້າງ. ຄຳວ່າ: ບາງກອກ ໃນນີ້ "ກອກ" ໃນພາສາມອນ-ຂະແມ ໝາຍ ເຖິງຕົມ ຫຼື ດິນເບື້ອມ ສະນັ້ນ ບາງກອກ ຄືໝາຍເຖິງປາກສາຍນ້ຳ ທີ່ເປັນຕົມ ເປັນເບື້ອມກໍ່ເປັນໄປໄດ້ ຊື່ຊຸມນີ້ເປັນຊື່ຂອງເຈົ້າຖິ່ນເດີມຕັ້ງໄວ້ແຕ່ນານ ແລ້ວ. ເມື່ອໄທເຂົ້າມາຢູ່ກໍ່ເອີ້ນຊື່ເອົາຊື່ຕາມເກົ່າ. ມາເຖິງຄຳກ່ຽວກັບຊື່ຕ່າງໆທີ່ ອອກຄຳວ່າ Lao ນັ້ນຄືງ່າຍບໍ່ມີຄວາມໝາຍຢ່າງດຽວກັນໝົດ ເພາະພາສາຄົນໃນ ພາກພື້ນນີ້ເປັນພາສາທີ່ມີສຽງວັນນະຍຸດ ເມື່ອຂຽນຕາມອັກສອນໃຜມັນກໍ່ຈະ ເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງໄດ້ງ່າຍໂດຍແຕ່ລະສຽງນັ້ນໃສ່ໝາຍວັນນະຍຸດ, ຄຳທີ່ ອອກສຽງວ່າ: ເລົາ ເລົ້າ ເລົ້າ; ລາວ ລ່າວ ລ້າວ; ເຫຼົາ ເຫຼົ້າ ເຫຼົ້າ; ຫຼາວ ຫຼ່າວ ຫຼ້າວ ເມື່ອສະກົດເປັນຕົວອັກສອນອັງກິດ ກໍ່ຈະໄປໂຮມຢູ່ໃນຮູບດຽວ ຫຼື ສອງ ຮູບເທົ່ານັ້ນຄື: Lao ຫຼື Law, ສະນັ້ນ ຫາກຢາກຮູ້ວ່າ ຄຳຕ່າງໆທີ່ຖາມມານັ້ນມີ ຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບລາວ, ຄົນລາວ ຫຼື ບໍ່? ຕ້ອງໄດ້ອາໄສເວລາ ແລະ ຂໍ້ມູນ ຫຼາຍອັນອີກຕໍ່ໄປ.

ຫາມຈຳໝາຍ

ການວິເຄາະ ເພື່ອນິຍາມຄວາມໝາຍ ທີ່ຖືກຂອງຄຳ

ຄຳແຕ່ລະຄຳ ສາມາດໃຫ້ຄຳຈຳກັດຄວາມ (Definition) ໄດ້. ການຈຳ ກັດຄວາມ ຫຼື ຮຽກວ່ານິຍາມຄຳ ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາດ້ວຍຄວາມຊັດເຈນ,

ຄວາມເຖິງຖອງຕໍ່ກັບຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳທີ່ນຳມາໃຊ້ນິຍາມ ກັບຄວາມຈິງ (real world) ແລະ ຂອບເຂດຄວາມໝາຍຂອງຄວາມທີ່ນິຍາມ ໂດຍບໍ່ໃຫ້ກວມ ຫຼື ລາມໄປກ່ຽວເຖິງຄວາມໝາຍຂອງຄຳອື່ນ. ນອກນີ້ ຍັງພິຈາລະນາເລື່ອງລຳດັບຂອງຄວາມໝາຍວ່າ ມີອັນໃດກ່ອນຈິ່ງມີອັນເກີດຕາມ, ເບິ່ງດ້ານໂລຊິກ ແລະ ປະເພດຂອງຄຳ. ສະນັ້ນ ການນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳຜູ້ຈະນິຍາມ ຕ້ອງການໃຫ້ມີຄວາມຮູ້ເລິກ ແລະ ກວ້າງເທົ່າໃດຍິ່ງດີ, ວາງອາລົມໃຫ້ທຸ່ນ ຫຼື ມີສະມະຖິ ເພື່ອຈະເຫັນຄວາມລະອຽດຂອງຄວາມໝາຍຫາກດີແທ້ມີຄວາມຮູ້ທາງພາສາສາດເລື່ອງຄວາມໝາຍວິທະຍາ (semantics) ຍິ່ງຈະເປັນການດີທີ່ຈະມີວິທີວິທະຍາສຳລັບວິເຄາະນິຍາມຄຳເພື່ອການໃຊ້ຄຳ, ໃຊ້ພາສາໃຫ້ໄດ້ດີ ບໍ່ຊຳຄຳ, ບໍ່ຟຸ່ມເຟື້ອຍ, ທຸກຄຳ ທີ່ໃຊ້ລ້ວນແຕ່ມີພາລະ ມີເຫດ ແລະ ຜົນ. ໃນເມື່ອເຮົາພະຍາຍາມນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ທຳອິດມັກຈະພົບຄວາມລຳບາກ ຫຼື ບໍ່ສຳເລັດ ເພາະບາງຄຳມີຂອບເຂດຄວາມໝາຍ ກວ້າງ, ບາງຄຳມີຄວາມໝາຍແຜ່ງ, ບາງຄຳມີຫຼາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ບາງຄຳມີຄວາມໝາຍລວມເອົາເນື້ອໃນສັງຄົມຫຼາຍຢ່າງມາໄວ້ ເຊັ່ນຄຳວ່າ: ວັດທະນະທຳ, ປະຊາທິປະໄຕ... ດັ່ງນັ້ນ ຄຳທີ່ມີນິຍາມແລ້ວຕ້ອງກວດທົບທວນ ໂດຍນຳທຸກຄຳໃນນິຍາມ ແລະ ທັງປະໂຫຍກມາວິເຄາະຄວາມໝາຍເພື່ອຫາຄວາມຊັດເຈນ. ການນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ຕ້ອງເລີ່ມທີ່ຄວາມໝາຍຫຼັກຂອງຄຳ(primary meaning) ສະເໝີ ເຊັ່ນບາງຕົວຢ່າງ: ຄຳວ່າ "ກິນ" ໃນພາສາລາວ.

1. ກິນ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ເອົາສິ່ງໃສ່ປາກຫຍັ້ນແລ້ວກິນ.
 ການທວນຄຳນິຍາມ: ຄຳວ່າ "ເອົາ" ຕ້ອງກ່ຽວກັບມື ຈະໃຊ້ບ່ວງ, ຖູ່... ກໍ່ຕ້ອງໃຊ້ມື ສະນັ້ນຄຳນີ້ຕັດອອກບໍ່ໄດ້. ຄຳວ່າ "ສິ່ງ" ມີຂອບເຂດຄວາມໝາຍກວ້າງ ເຊິ່ງຮວມເອົາໄດ້ຫຼາຍຢ່າງທັງຫິນ, ດິນ, ເຄື່ອງນຸ່ງຂອງຖືກໍ່ໄດ້, ແຕ່ຕົວຈິງ (real world) ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ກິນບໍ່ໄດ້ສະນັ້ນຄຳນີ້ຄວນຫາຄຳອື່ນມາປ່ຽນ.

ຄຳວ່າ “ໃສ່ປາກ” ຄວນເພີ່ມຄຳວ່າ “ໃນ” ໃຫ້ເປັນ ໃສ່ໃນປາກ ເພາະໃສ່ປາກ ຕ່າງກັບໃສ່ໃນປາກ ແລະ “ຫຍໍ້ແລ້ວກິນ” ລຳດັບຂອງອາການແມ່ນຖືກຕ້ອງ ເພາະກິນແມ່ນອາການທີ່ຢູ່ຕາມຫຼັງຂອງຫຍໍ້,ບໍ່ມີ ກິນແລ້ວຈິ່ງຫຍໍ້.ເມື່ອຄຳນິ ຍາມທຳອິດນີ້ຍັງພົບຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງຄວາມໝາຍກໍ່ອາດຫາຄຳນິຍາມ ໃໝ່ອີກ.

ຫາຄຳນິຍາມໃໝ່ຄື: ກິນ ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງເອົາອັນກິນ ເຂົ້າໃນ ປາກຫຍໍ້ແລ້ວກິນລົງທ້ອງ.

ທວນຄຳນິຍາມຄືນ; ຫຼາຍຄຳໃນນີ້ໄດ້ວິເຄາະໃນນິຍາມທຳອິດແລະບາງ ຄຳກໍ່ບໍ່ນຳມາໃສ່ອີກແລ້ວ, ມີແຕ່ຄຳວ່າ “ລົງທ້ອງ” ເພີ່ມເຂົ້າມາ, ເຮົາພິຈາລະ ນາໂລຊິກຂອງນິຍາມຄື: ກິນ ກໍ່ມີແຕ່ລົງທ້ອງ, ກິນອອກປາກ ຫຼື ກິນອອກ ທ້ອງກໍ່ບໍ່ເຄີຍມີ. ສະນັ້ນ “ລົງທ້ອງ” ເປັນຄຳເຫຼືອ ຫາກໃສ່ “ລົງໃນທ້ອງ” ຍິ່ງ ເຫຼືອຫຼາຍ. ຄຳວ່າ: ສິ່ງ ໃນນິຍາມທີ່ໃຫ້ທຳອິດນັ້ນໄດ້ປຸງນດ້ວຍຄຳໃໝ່ຄື “ອັນ ກິນ”.ຄຳວ່າ ອັນກິນ ໝາຍເຖິງຂອງທີ່ສາມາດກິນໄດ້ ຮວມທັງອັນທີ່ເປັນ ອາຫານ ແລະ ຂອງກິນຫຼິ້ນ, ເຫັນວ່າຄຳນີ້ເໝາະ ແລະ ເຈາະຈົງກ່ວາຄຳວ່າ ສິ່ງ ຫາກເຮົາປຸງນຄຳວ່າ: ອັນກິນ ເປັນ “ຂອງກິນ” ຂອບເຂດຄວາມໝາຍກໍ່ ຈະແຄບເຂົ້າ ເພາະ “ຂອງກິນ” ໃນພາສາລາວ ໝາຍເຖິງອາຫານທີ່ກິນກັບເຂົ້າ ເຊິ່ງແຍກໝາກໄມ້, ຂອງກິນຫຼິ້ນ ອອກ, ດັ່ງນັ້ນ ຄວນເລືອກເອົາຄຳວ່າ: ອັນກິນ ຈະເໝາະກ່ວາຄຳວ່າ ສິ່ງ ຫຼື ຄຳວ່າ ຂອງກິນ. ສະນັ້ນ ຄຳນິຍາມຂອງຄຳວ່າກິນ ກໍ່ຈະແມ່ນ: ກິນ ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງເອົາອັນກິນໃສ່ໃນປາກຫຍໍ້ແລ້ວ ກິນ.

ຈຳແນກຄວາມໝາຍຂອງຄຳ:

ໄຂ່, ວາງໄຂ່, ໄຂ່ໃສ່

ໃນພາສາລາວມີຫຼາຍຄຳເປັນໄດ້ທັງຄຳນາມ ແລະ ຄຳກຳມະ ເຊັ່ນ: ໄຂ່, ພົກ, ເລື້ອຍ, ກົບ, ສິ້ວ, ແບກ, ກໍ່, ມ້ວນ... ການເປັນນາມ ຫຼື ກຳມະ ຈະຂຶ້ນກັບ ໂຄງສ້າງທີ່ຄຳຕ່າງໆນີ້ໄປປະກົດຮ່ວມໂຄງສ້າງຂອງຄຳປະສົມພື້ນຖານໃນພາສາລາວເປັນແບບຮຽງຄຳ (word order) ເຊັ່ນ: ໄຂ່ປາ, ໄຂ່ນົກ. ເປັນຄຳນາມເມື່ອຄຳວ່າ “ໄຂ່” ປະກົດໜ້າຂອງຄຳນາມອື່ນ; ຄຳວ່າ ປາໄຂ່, ນົກໄຂ່, ໃນນີ້ “ໄຂ່” ເປັນຄຳກຳມະ ເມື່ອປະກົດຫຼັງຂອງຄຳນາມ. ຄຳວ່າ “ວາງ” ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ: ອາການປ່ອຍສິ່ງຢູ່ໃນມື, ຄຳອື່ນທີ່ມັກນຳມາໃຊ້ຂະຫຍາຍກັບຄຳວ່າ “ວາງ” ນີ້ ມີຄຳວ່າ: “ລົງ” ແລະ “ໄວ້” ຄື: ວາງລົງ, ວາງໄວ້ ເຊິ່ງກໍ່ລ້ວນແຕ່ກ່ຽວກັບການໃຊ້ມືເພື່ອປະຕິບັດ. ຫາກເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ: “ວາງ” ຄືກັບ “ປ່ອຍ” ຄົງບໍ່ຖືກ, ເພາະ “ປ່ອຍ” ໃຊ້ກັບສິ່ງທີ່ຖືກມັດ ຫຼື ຂັງ ເປັນຫຼັກ. ຕົວຢ່າງຄື: ປ່ອຍໄກ່ ກັບ ວາງໄກ່ ຈະໄດ້ຄວາມໝາຍບໍ່ຄືກັນ. ດ້ວຍເຫດນີ້ຄຳວ່າ “ວາງ” ຈຸດເນັ້ນຂອງຄວາມໝາຍຄື: ປ່ອຍສິ່ງໃນມື.

ຄຳວ່າ: ວາງໄຂ່ ເຊັ່ນ: ປາວາງໄຂ່, ຫອຍວາງໄຂ່... ໃນພາສາລາວ ຄຳປະສົມແບບນີ້ ແຕ່ໃດໆມາບໍ່ເຄີຍມີ. ຫາກວ່າ ປາວາງໄຂ່ ກໍ່ຈະເກີດຄວາມສຳນຶກຄືກັບວ່າ ປາກໍ່ມີມື ແລະ ໄຂ່ນັ້ນຢູ່ໃນມືຂອງປາ. ຕາມທີ່ຜູ້ສຶກສາເອງເຄີຍເຫັນໄຂ່ປາ, ໄຂ່ຫອຍ, ໄຂ່ເປັດ, ໄຂ່ໄກ່ ລ້ວນແຕ່ຢູ່ໃນທ້ອງ ເວລາທີ່ມັນເຮັດໃຫ້ໄຂ່ອອກ ເອີ້ນວ່າມັນໄຂ່ ຄື: ປາໄຂ່, ຫອຍໄຂ່, ໄກ່ໄຂ່. ໃນກໍລະນີຢາກບອກຈຸດ

ທີ່ມັນໄຂ່ ເຄີຍຕື່ມຄຳວ່າ: “ໃສ່” ເຂົ້າ ຄື: ຫອຍໄຂ່ໃສ່ໃບເຂົ້າ, ໄກ່ໄຂ່ໃສ່ຮອກ
ຄົນລາວກໍ່ເຂົ້າໃຈໄດ້ດີ. ສະນັ້ນ: ປາວາງໄຂ່ ຄຳວ່າ ວາງ ຈິ່ງຖືເປັນຄຳເຫຼືອ.

ບ້ານ, ໝູ່ບ້ານ, ບ້ານພັກ ໃນພາສາລາວ

ໃນພາສາລາວ ຄຳວ່າ “ບ້ານ” ເປັນຄຳນາມ ໝາຍເຖິງບ່ອນທີ່ມີເຮືອນ
ຄົນຫຼາຍຫຼັງຕັ້ງ ແລະ ຢູ່ຖາວອນ. ໃນພາສາອັງກິດ ຮຽກ “Village”

ຄຳວ່າ “ໝູ່ບ້ານ” ໝາຍເຖິງບ້ານຫຼາຍບ້ານຕັ້ງຢູ່ນຳກັນ, ບ້ານທີ່ຕັ້ງຢູ່
ເປັນໝູ່ ໃນພາສາລາວແຕ່ເດີມບໍ່ພົບຄຳປະສົມຄຳນີ້, ປະຈຸບັນ ເຖິງຈະປະ
ສົມໄດ້ຄຳນີ້ມາ ແຕ່ບໍ່ຮູ້ວ່າຈະໃຊ້ໃນກໍລະນີໃດຈິ່ງຈະຖືກ. ເພາະຫຼາຍບ້ານຕັ້ງຢູ່
ນຳກັນ ອາດເອີ້ນເປັນເມືອງກໍ່ໄດ້ເຊັ່ນ: ເມືອງວຽງຈັນ ກໍ່ມີຫຼາຍບ້ານຢູ່ນຳກັນ.
ຫາກໝູ່ບ້ານໝາຍເຖິງຕາແສງກໍ່ບໍ່ຖືກ ເພາະຕາແສງແມ່ນຊື່ທີ່ຕັ້ງເຂດການປົກ
ຄອງທີ່ນ້ອຍກວ່າເມືອງ ແລະ ມີບໍ່ເກີນ 10 ບ້ານ, ແຕ່ລະບ້ານນັ້ນຈະຢູ່ຕິດກັນ ຫຼື
ຫ່າງກັນກໍ່ໄດ້ ບໍ່ຈຳເປັນຈະເປັນໝູ່ເປັນພິງ.

ຄຳວ່າ: “ບ້ານພັກ” ໃນພາສາລາວເຮົາ ມີຈິດມຳນິກກ່ຽວກັບບ້ານທີ່ຢູ່ພຽງ
ໄລຍະໃດໜຶ່ງ ແຕ່ບໍ່ໃສ່ຊື່ດ້ວຍຄຳປະສົມ “ບ້ານ+ພັກ”. ໃຊ້ວິທີສ້າງຄຳສະເພາະ
ຄື “ລຸ້ງ” ເຊິ່ງກໍ່ມີເຮືອນຫຼາຍຫຼັງຕັ້ງຢູ່ບ່ອນໜຶ່ງສະເພາະ. ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ
“ລຸ້ງ” ໝາຍເຖິງ ບ້ານຢູ່ຊົ່ວໄລຍະໃດໜຶ່ງ ເພາະວ່າ ທີ່ສຳຫຼັບຕັ້ງລຸ້ງຕ້ອງເປັນທີ່
ລັບລີ້ຄົງເປັນຮ່ອມຫ້ວຍຕົນຜາກໍ່ໄດ້ ໂດຍໃຫ້ມີປ່າປົກຄຸມ ແລະ ລຸ້ງເຮັດຂຶ້ນ
ເພື່ອຢູ່ເພື່ອຫຼົບໄພໃນໄລຍະມີສົງຄາມ ຍາມມີເສິກຈະມາເຖິງ. ພາລະຂອງ ລຸ້ງ
ເທົ່າກັບບ້ານ, ແຕ່ສິ່ງທີ່ຕ່າງແມ່ນ ຢູ່ບໍ່ຖາວອນ, ບໍ່ມຸ່ງໝາຍຈະປູກຕົ້ນໝາກໄມ້
ຍາວນານ. ແຕ່ “ບ້ານພັກ” ໃນລາວ ປະຈຸບັນເຫັນເປັນເຮືອນຫຼັງດຽວ ທີ່ມີ
ຫ້ອງນອນຫຼາຍຫ້ອງ, ການຮຽກເຮືອນຫຼັງດຽວເປັນບ້ານ ແລະ ໃສ່: ບ້ານເລກ

ທີ່... ໃນພາສາລາວຟັງເປັນສີຂັດຫຼື, ຫາກໃສ່ຊື່ເປັນ "ເຮືອນພັກ ຫຼື ເຮືອນແຮມ" ກໍ່ຈະໃຫ້ຄວາມໝາຍ ແລະ ມະໂນພາບທີ່ໜ້າຮັກກວ່າສຳລັບພາສາລາວ, ແຂກຜູ້ມັກມາແຮມ ຫາກເຄີຍຮູ້ແຕ່ບ້ານພັກ, ມາລາວເມື່ອຫາບ້ານພັກບໍ່ມີເຂົາເຈົ້າອາດຈະໄປຫາ ເຮືອນພັກ ຫຼື ເຮືອນແຮມ ກໍ່ເປັນໄດ້.

ຄຳທີ່ເຄີຍເວົ້າ" ຣ ຫັນລິ້ນ"

ຄຳຫຼາຍໆຄຳທີ່ໃຊ້ຢູ່ທົ່ວໆໄປໃນພາສາລາວ ຍັງເປັນຄຳທີ່ໃຊ້ຕາມຄວາມເຄີຍ. ຄຳວ່າ ໃຊ້ຕາມເຄີຍກໍ່ຄື: ໃຊ້ຕາມທີ່ໄດ້ຍິນຜູ້ອື່ນເວົ້າກັນມາແນວນັ້ນ. ດັ່ງຄຳຮຽກ ຕົວ "ຣ-ຫັນລິ້ນ", ໃນທຸກວັນນີ້ອາດບໍ່ມີຜູ້ຄິດວ່າ ທີ່ເວົ້ານີ້ເປັນການເວົ້າຕາມຄວາມເຄີຍ, ບໍ່ມີຄວາມສົງໄສອັນໃດເລີຍຕໍ່ຄວາມໝາຍຂອງຄຳຮຽກນີ້ແລ້ວ. ຍຸກນີ້ ເປັນຍຸກແຫ່ງວິທະຍາສາດນຳໜ້າ ແມ່ນແຕ່ປູກຜັກລ້ຽງປູປາກໍ່ກ່ຽວກັບວິທະຍາສາດ, ເລື່ອງຄຳສັບ-ພາສາກໍ່ຍິ່ງເປັນເລື່ອງກ່ຽວກັບສາດທາງພາສາ. ຈາກທີ່ມີສາດທາງພາສານີ້ ກໍ່ສາມາດນຳມາວິເຄາະແຕ່ລະເລື່ອງແຕ່ລະອັນໃນພາສາໄດ້. ຄຳແຕ່ລະຄຳໃນພາສາກໍ່ລ້ວນແຕ່ແມ່ນຈຸດທີ່ໜ້າຈະເລັ່ງເປົ້າເພື່ອວິເຄາະ. ສະນັ້ນ ກ່ຽວມາໃສ່ເລື່ອງ "ຣ-ຫັນລິ້ນ" ນີ້. ສິ່ງໜ້າວິເຄາະບໍ່ແມ່ນຢູ່ທີ່ຕົວ "ຣ" ຫາກແມ່ນຈຸດທີ່ "ຫັນລິ້ນ".

ຄຳວ່າ: ຫັນ ເປັນຄຳກຳມະ, ໝາຍເຖິງອາການປິ່ນຮອບຂອງສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງ
ເຊັ່ນ: ຫັນໝາກບ້າ, ຫັນໝາກຂ່າງ; ຫຼື ອາການປິ່ນເບື້ອງ, ປິ່ນທາງ ເຊັ່ນ: ຫັນປາຍປີນ, ຫັນປາຍຫອກ, ຕາເວັນຫັນໄປ...

ຄຳວ່າ: ລິ້ນ ເປັນຄຳນາມ ໝາຍເຖິງອະໄວຍະວະຢ່າງໜຶ່ງທີ່ພາດຢູ່ຕາມລວງຍາວຂອງພື້ນຜິ້ງປາກຂອງຄົນຫຼືສັດ ມີພາລະປ່ວນ, ໄສອາຫານໃນປາກ ຫຼື ຊ່ວຍໃນຂະບວນອອກສຽງ.

ຄຳວ່າ: "ຮ ຫັນລິ້ນ" ຫາກເບິ່ງຕາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳແຕ່ລະຄຳຄື: ຫັນ ແລະ ລິ້ນ ໃນນີ້ພົບວ່າ ລິ້ນບໍ່ໄດ້ຫັນ ແລະ ລິ້ນກໍ່ຫັນບໍ່ໄດ້. ເພາະລິ້ນ ເປັນຮູບຍາວພາດຕາມພື້ນຂອງຜຶ້ງປາກ ມີສິ້ນທາງກົກຕິດຍຶດຢູ່ ຢ່າງແໜ້ນ, ສ່ວນທີ່ເໜັງ ພົກ ຫຼື ກວັດໄດ້ ກໍ່ພຽງສ່ວນປາຍ. ໃນເວລາອອກສຽງ "ຮ" ປະກົດວ່າສ່ວນປາຍຂອງລິ້ນຟັດບໍ່ແມ່ນຫັນ. ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ຟັດ ຕ່າງຈາກຄຳວ່າ ຫັນ ຄື: ຟັດ ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການຂຶ້ນ-ລົງໆ ໄປ-ກັບໆ ຕາມແບບເດີມຂອງປາຍ ຫຼື ສິ້ນຂອງສິ່ງທີ່ເປັນລັກສະນະລຳ, ກ້ານ ຫຼື ປຸງ ຍາວ, ປຸງເພີບ ເຊິ່ງມີສິ້ນໜຶ່ງຕິດຍຶດໄວ້. ສຳລັບລິ້ນ ເມື່ອອອກສຽງ "ຮ" ເປັນອາການກົງກັບກໍລະນີຂອງອາການຟັດ, ສະນັ້ນ ຫາກເອີ້ນ: "ຮ-ລິ້ນຟັດ" ເຫັນຈະເຂົ້າກັບອາການດີກວ່າ. ໃນພາສາອັງກິດສຽງ /r/ trill ໝາຍວ່າສຽງສັ່ນ. ແຕ່ໃນພາສາລາວຫາກປຸງໄປຮຽກ: "ຮ-ລິ້ນສັ່ນ" ຄວາມໝາຍຍິ່ງໄກຈາກອາການຈິງ ເພາະຄຳວ່າ ສັ່ນ ເປັນອາການທີ່ບໍ່ເຄີຍເກີດກັບລິ້ນ ເຊິ່ງເກີດຫຼາຍກັບກາບຄາງ, ຂາ, ໃຈ ແລະ ມື. ແຕ່ເມື່ອພິຈາລະນາດ້ວຍໂລຊິກທາງພາສາກໍ່ຈະພົບວ່າ: ການສັ່ນບໍ່ແມ່ນຟັດ ແຕ່ມັນສາມາດເກີດໄດ້ຮ່ວມກັນຄື: ຈາກການຟັດຫຼາຍ ແລະ ຖີ່ໆ ກໍ່ໃຫ້ເກີດສັ່ນ, ແຕ່ຈາກການສັ່ນຫຼາຍໆ ອາດບໍ່ເກີດຟັດ; ກໍລະນີຂອງການອອກສຽງ "ຮ" ນີ້ ຕາມການວັດທາງວິຊາການພົບວ່າ ລິ້ນຟັດພຽງ 2/2 ຄື ຂຶ້ນສອງຄັ້ງລົງສອງຄັ້ງເທົ່ານັ້ນ ເຊິ່ງຄວາມສັ່ນກໍ່ມີແຕ່ມີໜ້ອຍ. ສະນັ້ນ ຈິ່ງມອງວ່າເປັນອາການຟັດ ບໍ່ແມ່ນຫັນ ຫຼື ສັ່ນ.

ເບິ່ງຜ່ານພາສາສູ່ວັດທະນະທຳ
ການຕັ້ງຊື່ໃຫ້ສັດ, ແມງ ແລະ ສິ່ງຂອງບາງແນວ
ໃນພາສາລາວ

ຊື່ຂອງສັດ, ແມງໄມ້ ແລະ ສິ່ງຂອງບາງແນວ ສາມາດຫາທີ່ມາຂອງຊື່ວ່າ
ມາຈາກໃສໄດ້. ຄຳວ່າ ທີ່ມານັ້ນ ເປັນຄຳມີຄວາມໝາຍກວ້າງ ເຊິ່ງຮວມໄປເຖິງ
ຊື່ທີ່ຮຽກມາຈາກລັກສະນະ, ສີ, ສຽງ ແລະອື່ນໆ. ໃນນີ້ເຮົາມຸ່ງສຶກສາພຽງເລື່ອງ
ໜຶ່ງເທົ່ານັ້ນຄື: ການຕັ້ງຊື່ທີ່ກ່າຍມາຈາກສຽງ ອັນເປັນສຽງຮ້ອງ ຫຼື ສຽງດັງຈາກ
ການເຄາະຕ່ອຍຕົວມັນ. ເມື່ອກ່າວເຖິງເລື່ອງສຽງ ກໍ່ໄດ້ແຍກເປັນສອງຢ່າງຄື
ສຽງຮ້ອງ ແລະ ສຽງດັງອອກ. ຄຳວ່າ ສຽງຮ້ອງ ໝາຍເຖິງສຽງເຮັດໃຫ້ດັງອອກ
ຈາກປາກຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ອາດເປັນສັດ ຫຼື ຄົນກໍ່ໄດ້; ສ່ວນຄຳວ່າ ສຽງດັງ
ອອກນັ້ນ ໄດ້ໝາຍເຖິງສຽງທີ່ເກີດເຊິ່ງບໍ່ແມ່ນພຽງແຕ່ປາກ ຫຼື ສົບເຮັດອອກມາ
ຈະເປັນສຽງຕົກ, ສຽງເຄາະ, ຕ່ອຍຫຼື ທັບແບບ ຕ່າງໆ.

ໃນຫຼາຍພາສາກໍ່ພົບຄຳທີ່ເປັນຊື່ເຊິ່ງໄດ້ກ່າຍມາຈາກສຽງທຳມະຊາດ ທີ່
ຕົວມັນເອງເຮັດໃຫ້ດັງອອກມາ. ແຕ່ການກ່າຍເອົາສຽງນັ້ນໃນສິ່ງດຽວ, ໂຕແນວ
ດຽວກັນ ທີ່ໃຫ້ສຽງດັງໄດ້ຄືກັນ ຟັງຍິນຄືກັນ ແຕ່ວ່າເມື່ອກ່າຍເອົາສຽງນັ້ນ ໄປ
ເປັນຄຳສອນສຽງ ຫຼື ຄຳຮຽກຊື່ຕາມສຽງແລ້ວ ພັດບໍ່ຄືກັນກໍ່ມີເຊັ່ນ: ໃນພາສາ
ມົງໂກນ ສຽງໝາເທົ່າວ່າ: ຮັບ! ຮັບ; ສຽງແມວຮ້ອງວ່າ: ມຽວໆ, ລາວເຮົາເອີ້ນ
ແມວໆ; ສຽງໄກ່ ຫຼື ນົກ ຂັນວ່າ: ຕ້ອງກໍ່ຕ້ອກ, ແຕ່ນົກນ້ອຍຂັນເອີ້ນ ຈີຈີຣເຮັກ,
ໃນພາສາເຢຍລະມັນສຽງໄກ່ຂັນເອີ້ນ: Kikeriki, ອັງກິດເອີ້ນ: Cockadoodle,
ຝຣັ່ງ ເອີ້ນ: cocorico ແລະອື່ນໆ.

ການສຶກສາເລື່ອງນີ້ ມີສັບວິຊາການວ່າ: Onomatopeia. ການເອົາສຽງ ທຳມະຊາດມາເປັນຊື່ເອີ້ນນັ້ນ ບໍ່ໝາຍວ່າຈະກ່າຍສຽງໃຫ້ຄືສຽງແທ້ຂອງມັນໄດ້ ແບບຈັບມັບ ແຕ່ຟັງແລ້ວຈະຍິນຄວາມຄ້າຍຫຼາຍທີ່ສຸດ. ກ່ອນຈະເວົ້າຄຳຊະນິດນີ້ຂອງພາສາອື່ນ ເຮົາມາເວົ້າອັນທີ່ມີໃນພາສາລາວກ່ອນອາດເປັນການ ເຫັນງ່າຍກວ່າ.

ຕາມການສຶກສາເບື້ອງຕົ້ນຂອງຜູ້ວິໄຈເອງພົບວ່າ: ຄຳຮຽກຊີ້ຕາມສຽງ ໃນພາສາລາວມີຈຳນວນຫຼາຍ ເຊິ່ງແບ່ງເປັນ ກຸ່ມສັດ ແລະ ກຸ່ມສິ່ງຂອງ. ໃນນັ້ນ ສາມາດແຍກເປັນກຸ່ມຍ່ອຍໆໄດ້ອີກຫຼາຍກຸ່ມ ແຕ່ລະກຸ່ມໃຫຍ່ທີ່ຈັດໄດ້ມີ:

1. ກຸ່ມສັດສັດປີກ,
2. ກຸ່ມແມງໄມ້
3. ກຸ່ມສັດສີ່ຕີນ.
4. ກຸ່ມສິ່ງຂອງ

ໃນພາສາລາວ ຈຳພວກສັດທີ່ໄດ້ຊື່ຈາກສຽງຮ້ອງ ເຊິ່ງແມ່ນຄົນລາວເອີ້ນ ໃຫ້ນັ້ນພົບວ່າ ພວກນົກໄດ້ຊື່ຕາມສຽງຮ້ອງຂອງມັນຫຼາຍກວ່າສັດຊະນິດອື່ນ ຕົວຢ່າງ: ນົກແຕວແວວ, ນົກກົດປິດ, ນົກຕັງລໍ່, ນົກປິດປ່ອງ, ນົກກອງກ່ອຍ, ນົກອ້ຽງໂມ່ງ, ນົກກູ້ຫູກ, ນົກຂວກ, ນົກວັກ, ກາ, ກາເວົ້າ, ນົກຈິກ, ນົກຕູ້, ນົກ ແຕ້ດແຕ້, ນົກຖົວ, ນົກຂີ້ຖີ່, ແຫຼວ, ນົກແຕ້ແວ້ດ, ນົກປິດ, ນົກແຂກ, ນົກກອຍ ກ່ອຍ. ຕໍ່ມາຄືຊະນິດສັດສີ່ຕີນກຸ່ມເລືອຄານໄດ້ແກ່: ກົບ, ຂຽດຈະແງ, ແອ່, ປາດ, ອີ່ງ, ກັບແກ້, ກັບກາບ, ສັດສີ່ຕີນຊະນິດໃຫຍ່ຄື: ແບ້, ແມວ, ງົວ. ຕໍ່ໄປຄື: ສັດຊະນິດແມງໄມ້ ໄດ້ແກ່: ແມງງວ້າງ, ແມງອີ, ແມງອົ່ວແອດ, ຈີ່ລິດ, ແມງພູ.

ຊະນິດທີ່ເປັນສິ່ງຂອງ ໄດ້ແກ່ ຊະນິດເຄື່ອງໃຫ້ສຽງດັງແບບຕ່າງໆຄື: ດັງ ສຽງນ້ອຍ, ສຽງໃຫຍ່, ສຽງທຸ້ມ ດັງນີ້ເປັນຕົ້ນເຊັ່ນ: ກະລິ່ງ, ກະແລ່ງ(ແກ່ງ), ກະ

ລໍ, ກະດິງ, ຄ້ອງ, ເຄາະ, ຄິກ, ໂປງ, ໝາກຮິ່ງ, ຊິ່ງ, ແຊ່ງ, ງັບແງບ, ຊໍ້ອີ້, ຊໍ້ໂອ້, ຊໍ້ອູ້, ປີ້, ຊູ່ຍ, ແຄນ, ເຕີ່ນ, ຊິກແຊັກ, ໂວດ, ວອດ ແລະ ຄິກ.

ການໄດ້ມາຂອງຊື່ຕ່າງໆ ທີ່ກ່າຍມາຈາກສຽງນັ້ນກໍ່ມີຫຼາຍສາຍເຫດ, ມີກົດແລະ ມີຂອບເຂດເໝືອນກັນ, ຂອບເຂດທີ່ວ່ານີ້ ເປັນຂອບເຂດຂອງຄວາມສຳນຶກ; ການເລືອກເຟັ້ນດ້ວຍກົດພາຍໃນພາສາ ແລະ ວັດທະນະທຳ ໄດ້ເປັນຕົວກຳນົດໃຫ້. ເພາະຍັງພົບວ່າ: ສັດ, ແມງ ແລະ ສິ່ງຂອງອີກພວກໜຶ່ງເຊິ່ງກໍ່ມີສຽງຮ້ອງ ຫຼື ສຽງດັງຢ່າງທຳມະຊາດຂອງມັນ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ໄດ້ກ່າຍເອົາມາເປັນຊື່ອັນສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ໃນຕົວຂອງມັນກໍ່ມີການຄັດ ການເລືອກ, ມີອັນໄດ້ຮັບແລະ ອັນບໍ່ໄດ້ຮັບ. ການສຶກສາເລື່ອງດັ່ງກ່າວຜ່ານພາສາສາດໃຫ້ຮູ້ວ່າ: ຄວາມສະຫຼັບສັບຊ້ອນ ດ້ານຈິດສຳນຶກດ້ານພາສາ ແລະ ວັດທະນະທຳ ໄດ້ເປັນຕົວສຳຄັນສຳລັບການເລືອກເຟັ້ນ ແລະ ກຳນົດຊື່ຮຽກຕ່າງໆ ນັບທັງທີ່ໄດ້ມາຈາກສຽງທຳມະຊາດ ແລະ ບໍ່ໄດ້ມາຈາກສຽງທຳມະຊາດ ເພາະສັງເກດເຫັນຄຳຕົວຢ່າງຕ່າງໆ ທີ່ຍົກມາເທິງນີ້ ເປັນຄຳທີ່ມີໃນພາສາລາວ ພ້ອມດຽວກັນໃນພາສາອື່ນ ບໍ່ໝາຍວ່າຈະມີຄຳດ້ວຍຈຳນວນເທົ່າກັນແລະຄືກັນໝົດ. ຈາກສາເຫດດັ່ງກ່າວຈິ່ງມອງວ່າ ການໄດ້ມາຂອງຊື່ໂດຍການກ່າຍສຽງນັ້ນ ໜ້າຈະສຶກສາຢູ່ໃນເຂດຄ່າຍຂອງວັດທະນະທຳຂອງແຕ່ລະຊາດ ເຊິ່ງໃຊ້ຈິດສຳນຶກທາງພາສາເປັນເກນເລືອກ ແລະ ຄັດຈ້ອນວ່າ ໜ້າຈະເອົາສຽງໃດເປັນຊື່ໄດ້ ຫຼື ບໍ່ໄດ້. ເພື່ອຈະຮູ້ວ່າການຄັດເລືອກ ແລະ ການກຳນົດໃຫ້ໄດ້ຊື່ຈາກສຽງເປັນຢ່າງໃດ ຜູ້ສຶກສາເອງໄດ້ໃຊ້ເກນວິໄຈດັ່ງນີ້:

ກຸ່ມທີ່ໄດ້ຊື່ຕາມສຽງຮ້ອງ ພົບວ່າ ຕ້ອງມີສຽງຮ້ອງດັງດຽວກັນຄື ຕົວຜູ້, ຕົວແມ່, ຕົວນ້ອຍ, ຕົວໃຫຍ່, ຕ່າງກໍ່ໃຫ້ສຽງຮ້ອງຕາມລັກສະນະ ແລະ ທຳນອງດຽວກັນເຊິ່ງຮຽກວ່າ ມີຄວາມຄ້າຍກັນພາຍໃນກຸ່ມ. ເວົ້າແບບໜຶ່ງກໍ່ຄື ສັດ ຫຼື ແມງຊະນິດໜຶ່ງ ຫາກໂຕໃຫຍ່ ໂຕນ້ອຍ ໂຕຜູ້ ໂຕແມ່ ຮ້ອງແນວໃດກໍ່ມີ ຕາມໃຜຕາມມັນ ແມ່ນເອົາມາເປັນຊື່ບໍ່ໄດ້.

ກຸ່ມທີ່ໄດ້ຊື່ຕາມສຽງຮ້ອງ ຫຼື ເອົາສຽງຮ້ອງມາເປັນຊື່ບໍ່ໄດ້ນັ້ນພົບດັ່ງນີ້:

1. ມີສຽງຮ້ອງແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍພາຍໃນກຸ່ມ.
2. ມີສຽງຮ້ອງແຕ່ບໍ່ເດັ່ນຊັດກວ່າລັກສະນະ, ສີສັນຂອງຕົວມັນເອງ.
3. ມີສຽງຮ້ອງຄ້າຍກັນກັບກຸ່ມອື່ນເຊິ່ງຮຽກວ່າ: ຄ້າຍກັນແບບຂ້າມກຸ່ມ (cross groups).
4. ພາຍໃນຊະນິດດຽວກັນ ມີເພດທີ່ມີສຽງຮ້ອງ ແລະ ເພດທີ່ບໍ່ມີສຽງຮ້ອງ ເຊິ່ງຮຽກວ່າ ມີສຽງພຽງບາງເພດ.
5. ໄດ້ຊື່ຕາມຄວາມພິເສດອື່ນໆ.

ໃນ 5 ແນວທີ່ສັງເກດໃນນີ້ ໄດ້ມີຕົວຢ່າງຫຼາຍໆອັນຄື:

1. ແນວທີ່ມີສຽງຮ້ອງແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍພາຍໃນກຸ່ມໄດ້ແກ່: ໝາ, ໄກ່, ຄວາຍ ແລະ ອີກສັດບາງແນວ. ບັດນີ້ລອງມາເບິ່ງວ່າ ໝາ ໜ້າຈະຮຽກວ່າໂຕເທົ່າ ຫຼື ໂຕງົກໆ, ງ້ອກໆ, ງິ່ງໆ ເປັນຕົ້ນ. ແຕ່ພັດເອີ້ນວ່າໝາ ເພາະວ່າ ຄຳວ່າເທົ່າ ເປັນພຽງຄຳບອກອາການທີ່ມັນອອກສຽງ ເຊິ່ງຕ່າງຈາກຮ້ອງ ພ້ອມນີ້ໝານ້ອຍໝາໃຫຍ່ ຕ່າງກໍ່ເທົ່າບໍ່ຄືກັນ. ຫາກເອີ້ນວ່າໂຕງົກໆ ກໍ່ຈະສຳນຶກເຖິງພຽງໝາໃຫຍ່, ຫາກເອີ້ນໂຕງ້ອກໆ ພັດໄດ້ແຕ່ມານ້ອຍ ໃນນັ້ນຍັງບໍ່ເປັນທີ່ຊັດແຈ້ງວ່າ ໝານ້ອຍຫາເກີດ ຫຼື ໝາແກ່ແຕ່ນ້ອຍເຕ້ຍ. ຄວາມແຕກຕ່າງຢ່າງນີ້ ແຫຼະພາໃຫ້ເລືອກບໍ່ໄດ້ຄຳທີ່ເໝາະເພື່ອຮຽກ ເລີຍຫາໄດ້ຄຳວ່າ ໝາ ເຊິ່ງທີ່ມາຂອງຄຳວ່າໝາ ກໍ່ຍັງບໍ່ພົບວ່າມີນັກຄົ້ນຄວ້າຄົນໃດໄດ້ຂຽນໄວ້.

ເວົ້າເຖິງໄກ່ ກໍ່ມີສາເຫດບາງອັນທີ່ຕ່າງໄປຈາກໝາຄື: ມີພຽງໄກ່ຜູ້ທີ່ຊ່າງຂັນປະຈຳ ໃນນັ້ນໄກ່ຜູ້ນ້ອຍ, ໄກ່ຜູ້ໂອກ, ໄກ່ຜູ້ແຈ້ ຕ່າງກໍ່ຂັນໄດ້ສຽງບໍ່ຄືກັນທັງຕ່າງໄປຕາມຂະໜາດຂອງຕົວມັນ. ຫາກໃສ່ຊື່ວ່າ: ໂຕໂອກອີ່ໂອ່ໂອກ, ນອກຈາກຈະໄດ້ຄຳທີ່ຍາວແລ້ວ ຍັງໄດ້ແຕ່ພຽງແຕ່ຊຸມໄກ່ໂອກໂຕໃຫຍ່, ຫາກຮຽກວ່າ: ໂຕແກກແກ່ແດ່ແອກ ກໍ່ໄດ້ຄຳທີ່ຍາວເໝືອນກັນ ແລະ ກໍ່ໄດ້ແຕ່ຊຸມໄກ່ຜູ້ແຈ້ ບໍ່ຮວມໄກ່ແມ່ ຫຼື ໄກ່ໂຈກ, ໄກ່ໂຈ້ນນຳ. ຍ້ອນມີສາເຫດດັ່ງນີ້ ພາໃຫ້

ຫາຕົວເລືອກບໍ່ໄດ້ຈາກສຽງໃດໆ ເລີຍຫາເອົາຄຳວ່າ ໄກ່ ມາເປັນຊື່. ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າໄກ່ ມີຄວາມສຳພັນກັບຄຳວ່າ ໄຂ່ ກໍອາດເປັນໄປໄດ້ ເມື່ອພິຈາລະນາຄຳນີ້ດ້ວຍເກນທາງສຽງ(phonology rule) ເຫັນວ່າ: ໄຂ່ / k^haj/ ແລະ ໄກ່ / kaj/ ເປັນພຽງການຫຼຸດໜ່ວຍສຽງພະຍັນຊະນະ /h/ ຈາກພະຍັນຊະນະປະສົມແບບຖະນິດ (aspirated) /k^h/ ເປັນ /k/ ສ່ວນສະຫຼະ ແລະ ວັນນະຍຸດອື່ນໆຍັງຄົງເດີມ ແຕ່ຄວາມໝາຍໄດ້ປ່ຽນຈາກສິ່ງໜຶ່ງເປັນອີກສິ່ງໜຶ່ງ. ການປ່ຽນໜ່ວຍສຽງຕາມສະພາບແວດລ້ອມທາງສຽງແບບນີ້ມີຫຼາຍ ແລະ ກໍເປັນກົດເກນຂອງການປ່ຽນເປັນຄຳໃໝ່ຈາກຄຳເດີມ ເຊິ່ງພາສາຕະກູນໄຕ-ລາວມີກົດນີ້.

2.ແນວທີ່ມີສຽງຮ້ອງ ແຕ່ບໍ່ເດັ່ນຊັດກວ່າລັກສະນະ, ສີສັນຂອງຕົວມັນເອງຄື: ງູຂຽວ ກໍຊ່າງຮ້ອງແຕ່ສຽງດັງຄ່ອຍໆ ເຊິ່ງພາສາພື້ນບ້ານ ເອີ້ນສຽງແລບລັກສະນະຂອງສຽງມີຄວາມຄ້າຍກັບສຽງແມງໄມ້ບາງຊະນິດ ເຊັ່ນ ແມງມິນ ແລະ ແມງຈີຈີ ຄວາມຄ້າຍນີ້ຮຽກວ່າ ສຽງຄ້າຍແບບຂ້າມກຸ່ມ ເພາະກັບແມງໄມ້ເປັນແນວລະກຸ່ມກັນແຕ່ສຽງຮ້ອງພັດຄ້າຍກັນ ສະນັ້ນ ຫາກເອົາຊື່ຕາມສຽງຮ້ອງນັ້ນ ກໍຈະຈຳແນກບໍ່ອອກວ່າ ເປັນສຽງ ຫຼື ສຽງແມງໄມ້ຢ່າງໃດ. ເມື່ອສິ່ງອື່ນໃນຕົວຂອງຊະນິດນີ້ ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ສີ ຍັງເປັນທີ່ຊັດແຈ້ງ ແລະ ພິເສດໄປກວ່າສຽງຮ້ອງ ຈິ່ງເລືອກໄດ້ຄຳວ່າ ຂຽວ ທີ່ເປັນຊື່ຂອງຊະນິດນີ້ຈິ່ງເອີ້ນວ່າງູຂຽວຂຶ້ນມາ. ນອກນີ້ກໍມີງູກ່ານປ້ອງກໍເປັນຊື່ທີ່ໄດ້ມາຕາມແບບຂອງງູຂຽວ.

3. ກໍລະນີໄດ້ສຽງຕາມໃຜຕາມມັນ ໄດ້ແກ່ຊຸມສິ່ງຂອງ ເຊັ່ນ: ແຊ່ງ, ຊິ່ງ, ງັບແງັບ, ປີ... ດັ່ງທີ່ໄດ້ໃຫ້ຕົວຢ່າງເທິງນີ້ ເຫັນວ່າເປັນສິ່ງໃດສິ່ງນັ້ນ ເຊິ່ງແຕ່ລະສິ່ງກໍມີສຽງຕາມຄວາມພິເສດ. ຫາກທຽບກັບກຸ່ມສັດ ກໍຄ້າຍກັບສັດທີ່ມີຊື່ເຊິ່ງໄດ້ຕາມສຽງຮ້ອງ.

4.ການໄດ້ຊື່ມາຕາມຄວາມພິເສດອື່ນໆນັ້ນ ໜ້າຈະສຶກສາເປັນເລື່ອງໜຶ່ງອີກ ກຸ່ມນີ້ມີຈຳນວນຫຼາຍ ໃນນັ້ນມີຊຸມໜຶ່ງກໍໄດ້ຊື່ມາຕາມຄວາມເຊື່ອ,

ຕາມປະຫວັດສາດ ແລະ ຕາມການຍືມຈາກພາສາອື່ນ. ບາງຊື່ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນ ກຸ່ມນີ້ຄື ຄຳວ່າ ງູຈົງອາງ ຄຳນີ້ ຫາຄວາມແປຄວາມໝາຍໃນພາສາລາວບໍ່ພົບ, ແຕ່ພົບຄຳທີ່ມີສຽງໃກ້ກັນກັບຊື່ເອີ້ນຂອງງູນີ້ໃນພາສາອື່ນ ຄື ຄຳວ່າ “ຈະອາງ” ໃນພາສາມອນ-ຂະແມ. ຄຳວ່າ ຈະອາງ ໝາຍເຖິງ ກະດູກ. ສັງເກດພົບວ່າ ງູຈົງອາງ ເປັນງູມີລຳຕົວ ເປັນສາມຫຼ່ຽມ ຮູບຊົງຈ່ອຍເໝືອນເປັນແຕ່ກະດູກຕະຫຼອດຊາດ. ສະນັ້ນ ຄຳວ່າງູຈົງອາງ ອາດພັງມາຈາກຄຳວ່າ: “ຈະອາງ” ກໍ່ເປັນໄດ້; ແລະອີກຄຳວ່າງເຫຼືອມ ໃນນີ້ຄຳວ່າ ເຫຼືອມ ອາດຜັງມາຈາກຄຳວ່າ: ເລືອມ ເຊິ່ງໝາຍເຖິງ ປັບປ່ຽນຕົນຕົວຈາກຢ່າງໜຶ່ງເປັນຢ່າງໜຶ່ງເຊັ່ນ: ຈາກງູໃຫ້ເປັນຂອນໄມ້ ຫຼື ຈະເລືອມເປັນໂຮງແອ່ນໂຮງລຳກໍ່ໄດ້ແລ້ວແຕ່ຄວາມປະສົງ. ເຮົາພົບຄຳນີ້ ໃນຕຳນານ ພະຍາງູເລືອມ, ຄວາມເຊື່ອໃນຕຳນານນັ້ນໄດ້ກ່ຽວກັບຊື່ງູຊະນິດນີ້. ງູເລືອມມີຕົວໃຫຍ່ກວ່າງູທັງຫຼາຍ ໃນຕຳນານຈິ່ງເສີນໃຫ້ເປັນພະຍາຂອງງູທີ່ມີລິດເດດສາມາດເລືອມໄດ້.

ຫາກເບິ່ງຜ່ານກົດບັງຄັບທາງສຽງ ຄຳວ່າ: ເຫຼືອມ /hə̌m/ ກັບ ເລືອມ /hè̌m/ ມີຄວາມຕ່າງພຽງສຽງວັນນະຍຸດດຽວໃນສ່ວນພະຍັນຊະນະຕົ້ນເທົ່ານັ້ນ, ເມື່ອສ່ວນອື່ນໆໃນຄຳມີຄວາມໝາຍຄືກັນຫຼາຍ ໂອກາດຈະໃຫ້ “ລ” ຜັດເປັນ “ຫຼ” ຈິ່ງບໍ່ມີຄວາມລຳບາກໃດອີກ. ເລືອມ ກັບ ເຫຼືອມ ຄົງເປັນພຽງຄຳຜັງນສຽງກັນເທົ່ານັ້ນ.

ການນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ໃນພາສາລາວ

ການຮູ້ຄວາມໝາຍທີ່ຊັດເຈນຂອງຄຳ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ການໃຊ້ພາສາໄດ້
ຄວາມໝາຍດີຂຶ້ນ, ຈະເປັນຜົນຕໍ່ການຮຽນ ແລະ ແປພາສາຕ່າງປະເທດມາສູ່
ພາສາຕົນ ເພາະໂຄງ, ສຳນວນ, ເນື້ອຄວາມຂອງພາສາແມ່ຈະເປັນຕົວຂັດສື,
ກັ່ນຕອງ. ຫາກຄວາມຮູ້ພາສາແມ່ແຂງບໍ່ພໍ ກໍ່ຈະຂັດສື ສຳນວນ, ໂຄງ, ເນື້ອ
ຄວາມຂອງພາສາຕ່າງປະເທດບໍ່ອອກ ແລ້ວຈະເຮັດໃຫ້ມັນລອດເຂົ້າມາປົນເປ
ເປັນບ່ອນໆກັບພາສາລາວ. ສິ່ງທີ່ຈະເວົ້າເຖິງໃນນີ້ ບໍ່ແມ່ນເລື່ອງມຸ່ງແກ້ການ
ຮຽນ ຫຼື ການແປພາສາຕ່າງປະເທດ, ສິ່ງຈະກ່າວນີ້ ຄືການນິຍາມຄວາມໝາຍ
ຂອງຄຳ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຄວາມໝາຍອັນຊັດເຈນໃນພາສາລາວ. ດັ່ງທີ່ພົບເລື້ອຍໃນ
ວິທີນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳໃນພາສາລາວອັນໜ້າຈະນຳມາເບິ່ງ
ຄືນນັ້ນມີຫຼາຍຢ່າງ ເຊິ່ງວິທີນິຍາມແບບຕ່າງໆທີ່ພົບນີ້ ຄົງຍັງມີບັນຫາທີ່ຈະນຳ
ມາຄວາມແນ່ນອນດ້ານຄວາມໝາຍມາໃຫ້ແກ່ຄຳແຕ່ລະຄຳໄດ້ ຄື:

ກໍລະນີທີ່ 1. ວິທີແປໂດຍໃຊ້ຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍໃກ້ຄຽງ (homonymy)

ຕົວຢ່າງ: ເຜົາ ເປັນຄຳ ກິລິຍາ ໝາຍເຖິງ ຈູດ;

ຟັນ ເປັນກິລິຍາ ໝາຍເຖິງ ຜ່າ, ຊັບ;

ດຶງ ເປັນຄຳ ກິລິຍາ ໝາຍເຖິງ ລາກ,ແກ່ ...

ກໍລະນີທີ່ 2. ໄດ້ແກ່ວິທີອະທິບາຍໂດຍໃຊ້ຄຳປື້ນຄວາມໝາຍກັນ

ຕົວຢ່າງ: ຂາວ ໝາຍເຖິງ ສີ່ຢ່າງໜຶ່ງ ກົງກັນຂ້າມກັບດຳ;

ຫວານ ໝາຍເຖິງ ລົດຊາດແນວໜຶ່ງ ກົງກັນຂ້າມກັບຂົມ

ກໍລະນີທີ່3. ໃຊ້ຄຳອະທິບາຍໂດຍໃຊ້ຄວາມໝາຍກວ້າງ,ບໍ່ເຈາະຈົງເລື້ອງ.

ຕົວຢ່າງ: ນອນ ໝາຍເຖິງ ເອົາຕົວແທດພື້ນແລ້ວຫຼັບຕາ

ກໍລະນີທີ່ 4. ໃຊ້ຄຳທີ່ຄິດວ່າແມ່ນແລ້ວ ແຕ່ເກີດຄວາມຜິດ

ຕົວຢ່າງ: ແລ່ນ ໝາຍເຖິງ ໄປດ້ວຍຂາຢ່າງໄວ.

ຈາກສີ່ກໍລະນີໃນນີ້ ເຮົານຳມາທົບທວນຄືນ ກໍລະນີທີ່1: ເຜົາ ເມື່ອວິ
ເຄາະຕາມຫຼັກຄວາມໝາຍວິທະຍາ (semantics) ພົບວ່າ ເຜົາບໍ່ແມ່ນຈູດ,
ເພາະ “ເຜົາ” ເປັນອາການເອົາສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງວາງແທດເທິງໄຟເພື່ອໃຫ້ສຸກ ຫຼື
ໄໝ້, ສ່ວນ “ຈູດ” ໄດ້ແກ່ອາການ ເອົາໄຟໄປໃສ່ສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງໃຫ້ໄໝ້, ສິ່ງທີ່
ຕ່າງຄື: ເຜົາຕ້ອງມີໄຟຢູ່ກ່ອນ ເຊິ່ງໄຟມີຂຶ້ນເພາະດັງຫຼືຈູດ, ການເຜົາເອົາສິ່ງໃດ
ໜຶ່ງວາງແທດເທິງໄຟ ບໍ່ແມ່ນວາງເທິງປາຍແປວໄຟ. ເປັນດັ່ງນີ້ ເຜົາ ແລະ ຈູດ
ຄືເປັນຄຳແປຂອງກັນແລະກັນບໍ່ໄດ້.

ກໍລະນີທີ່2: ຂາວ ແລະ ດຳ ເປັນຊື່ຂອງສີທີ່ສະເພາະໃຜມັນໂດຍບໍ່ມີທິດ
ຢ່າງຈະແຈ້ງ ດັ່ງ ຂວາ ກັບ ຊ້າຍ, ລຸ່ມ ກັບ ເທິງ. ເພາະຈາກຂາວໄປຫາດຳຍັງມີ
ອີກຫຼາຍສີ ຫາກຈັດລຳດັບສີເປັນຮູບວົງມົນ ກໍຈະໄດ້ສີຂາວ ແລະ ສີດຳ ມາ
ແປະກັນ ບໍ່ແມ່ນກົງກັນຂ້າມກັນ. ຖ້າອະທິບາຍຕາມນີ້ ຂຽວ ຈະກົງກັນຂ້າມກັບ
ສີໃດ?

ກໍລະນີທີ່3: ຕາມທີ່ເປັນຈິງ ຕົວແທດພື້ນແລະຫຼັບຕາ ບາງທີກໍບໍ່ທັນນອນ
ເພາະສະຕິ ແລະ ຄວາມຮູ້ສຶກອື່ນໆໃນຕົວຍັງຕັ້ງຢູ່ ແລະ ນອນ ບາງເທື່ອຕົວບໍ່
ແທດພື້ນກໍມີ ເຊັ່ນ ນອນແມະຝາ, ອີງຕັ້ງ, ໝູບໜ້າໃສ່ໜ້າໂຕະ... ສະນັ້ນ ຄຳນິ
ຍາມຂອງຄຳວ່າ ນອນ ຕ້ອງຮວມເລື້ອງສະຕິ ຄວາມຮູ້ສຶກທັງປະສານນິດເຂົ້ານຳ.

ກໍລະນີທີ່4: ແລ່ນ ໝາຍເຖິງ ໄປດ້ວຍຂາຢ່າງໄວ. ຄວາມຈິງແລ່ນແມ່ນ
ໃຊ້ຕີນ ໂດຍຕໍ່ຈາກຕີນຂຶ້ນມາຈິ່ງແມ່ນຂາ ສະນັ້ນ ຫາກໃຊ້ຄຳວ່າ ແລ່ນ ໝາຍ
ເຖິງ ອາການເຄື່ອນຕີນໃຫ້ຕົວໄປຢ່າງໄວ ອາດເຖິງຄວາມຊັດເຈນກວ່າທີ່ໃຊ້ຄຳ
ວ່າ ເຄື່ອນຂາຢ່າງໄວ.

ຈຳແນກຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍເລື້ອມກັນ

ຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍເລື້ອມກັນຄື ຄວາມໝາຍຂອງຄຳໃນສອງຄຳ ຫຼື ເກີນສອງຄຳ ທີ່ມີສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງຂອງຄວາມໝາຍເລື້ອມກັນ. ຄຳໃນວິຊາ ການຮຽກວ່າ(Overlapping maening) ໃນພາສາລາວຫາກບໍ່ໃສ່ຄຳວ່າ ເລື້ອມ ຈະເອົາຄຳວ່າ ສາບກັນ, ຄາບກັນ, ຄາບກ່ຽວກັນ ມາແທນກໍພໍໄດ້.

ເຊັ່ນຄຳວ່າ ຫຼິ້ນ ກັບ ຫຼ່ອນ; ຊິນ ກັບ ເຄີຍ; ເຈ່ຍ ກັບ ເປ້; ສຽບ-ປັກ ກັບ ເນັບ; ແຍ່ ກັບ ສອດ; ຍົດ-ຢາດ ກັບ ຍ້ອຍ; ມ່າ-ແຊ່ ກັບ ຈຸ່ມ ແລະອື່ນໆ. ໃນພາສາລາວ ຄຳຊະນິດນີ້ມີຫຼາຍ ເຊິ່ງຈະຫາຄຳແປກັບພາສາອື່ນໃຫ້ເຂົ້າຂໍ້ກັນໄດ້ ຍາກ. ເມື່ອຄຳຊະນິດນີ້ມີຫຼາຍ ແລະ ໃນສະພາບທີ່ບ້ານເມືອງເຮົາຍັງຂາດຜູ້ ຄົ້ນຄວ້າ ຂາດຕຳລາດ້ານພາສາສາດຊ່ວຍຄວາມຮູ້ເພື່ອແຈກແຈງຄວາມລະ ອງດຂອງຄວາມໝາຍໃນຄຳ ຈິ່ງມີຜູ້ໃຊ້ຄຳຊະນິດນີ້ແທນໜ້າທີ່ ຫຼື ແທນຄວາມ ໝາຍກັນ ອັນເປັນຜົນຕໍ່ລະດັບຄວາມຊັດເຈນຂອງຄວາມໝາຍໃນການໃຊ້ພາ ສາໄດ້ບໍ່ຄືກັນ ພາໃຫ້ເກີດການໃຊ້ຄວາມໝາຍເລື້ອມກັນ..

ທຳອິດຈະນຳຄຳວ່າ ຫຼິ້ນ ແລະ ຫຼ່ອນ ມາວິເຄາະເພື່ອໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄວາມ ໝາຍຂອງຄຳໃນສອງຄຳນີ້ມີສ່ວນເລື້ອມກັນ ແລະ ສ່ວນສະເພາະຂອງແຕ່ລະ ຄຳແນວໃດຄື:

ຫຼິ້ນ[lon] ເປັນຄຳກິລິຍາ ໝາຍເຖິງ ອາການຂາດຈາກສິ່ງໃດໜຶ່ງແລ້ວ ຕົກ. ເຊັ່ນ: ໃບໄມ້ຫຼິ້ນ, ຫາກພ້າວຫຼິ້ນ...

ຫຼ່ອນ [lɔ:n] ເປັນຄຳກິລິຍາ ໝາຍເຖິງ ອາການຫຼຸດຈາກ ການສຸບ ຫຼື ຍຶດຢູ່ໃນເບົ້າ, ບອກ ຫຼື ຈາກການໜົບ. ເຊັ່ນ: ພ້າຫຼ່ອນ, ສຽມ ຫຼ່ອນ ແຂ້ວຫຼ່ອນ....

ສົມທຽບຄວາມໝາຍສ່ວນທີ່ເລື່ອມກັນ: 1. ຫຼົ່ນ ແລະ ຫຼ່ອນ ມີສ່ວນຂອງ ຄວາມໝາຍທີ່ເລື່ອມກັນຄື ເປັນຄຳກິລິຍາທັງຄູ່. 2. ເປັນອາການພົ້ນ ໄປຈາກການຍຶດຕິດຢູ່ກັບສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງ.

ສ່ວນຂອງຄວາມໝາຍທີ່ແຕກຕ່າງກັນຄື: 1. ຫຼົ່ນ: ເປັນອາການຕົກ ໂດຍ ມີທິດຈາກເທິງລົງລຸ່ມ ສະນັ້ນ ຄຳຂະຫຍາຍອາການທີ່ເຄີຍໃຊ້ຫຼາຍກັບຄຳນີ້ຄື: ຄຳວ່າ ລົງ ເຊັ່ນ: ຫຼົ່ນລົງ ບໍ່ເຄີຍໃຊ້ຄຳວ່າຫຼົ່ນຂຶ້ນ. 2. ອາການຫຼົ່ນ ເປັນອາການ ປົກຕິ ໂດຍບໍ່ມີເລື່ອງຂອງການໃຊ້ກຳລັງເຂົ້າໄປກ່ຽວ, ຫາກມີການໃຊ້ກຳລັງທຳ ໃຫ້ສິ່ງເປັນໃບ, ເປັນຂວັນ ອອກຈາກການຕິດຍຶດຢູ່ ຈະຖືກຮຽກເປັນຄຳໃໝ່ ຄື ປິດ, ລິ, ເດັດ. ສະນັ້ນ ຫຼົ່ນ ຈຶ່ງເປັນການຂາດໂດຍລຳພັງຈາກການຕິດຍຶດຢູ່. ຫຼ່ອນ: 1. ບໍ່ໄດ້ສະແດງເຖິງທິດ (Direction) ຊັດແຈ້ງຄືກັບຫຼົ່ນ. ແຕ່ຫາກສັງ ເກດຄຳຂະຫຍາຍທີ່ມັກໃຊ້ຮ່ວມຄືຄຳວ່າ ອອກ ເປັນຄຳຫຼັກ ເຊັ່ນ: ຫຼ່ອນອອກ ແລະ ບໍ່ພົບການໃຊ້ ຫຼ່ອນຂຶ້ນ ແຕ່ພົບຄຳວ່າ ຫຼ່ອນລົງ, ຫຼ່ອນໄປ ໃນບາງກໍລະ ນີ. 2. ຫຼ່ອນ ເປັນອາການຫຼຸດອອກຈາກການຍຶດຢູ່ໃນເບົ້າ, ບອກ ຫຼື ຈາກການ ໜົບໂດຍແຮງຍຶດ ຫຼື ແຮງໜົບນັ້ນໝົດໄປ ເຊັ່ນ: ສຽມຫຼ່ອນ ໝາຍເຖິງ ແຮງຍຶດ ຂອງບ້ອງສຽມກັບຄັນໝົດໄປ; ພ້າຫຼ່ອນ ໝາຍເຖິງຮູດ້າມພ້າໝົດແຮງທີ່ໜົບ ຍຶດໄສ້ພ້າໄວ້.

ມີບາງຄົນໃຊ້ຄຳວ່າ: ຫຼົ່ນ ກັບແຂ້ວ-ເປັນແຂ້ວຫຼົ່ນ. ຫາກເໝາະຕາມອາ ການຄວນເລືອກ ໃຊ້ຄຳວ່າ ຫຼ່ອນ ເປັນແຂ້ວຫຼ່ອນ. ເພາະຮາກແຂ້ວຕິດຍຶດຢູ່ ໃນເພັນ ເປັນລັກສະນະດຽວກັບໄສ້ພ້າ ໄສ້ມິດ ຫຼື ບ້ອງສຽມກັບຄັນຂອງມັນ. ໃນຊີວິດຈຶ່ງບໍ່ເຄີຍເຫັນວ່າ ຢູ່ຕາມຢູ່ແຂ້ວຂາດແລ້ວຕົກໂດຍລຳພັງ ເຖິງຈະເປັນ ແຂ້ວປອມກໍຍັງບໍ່ເກີດເຊັ່ນນີ້. ຫາກເປັນກໍລະນີແຂ້ວຂາດຕົກລົງເພາະຖືກຊີກ

ກໍ່ຍັງບໍ່ໃຊ້ຄຳວ່າແຂ້ວຫຼືນ ສ່ວນຫຼາຍຈະຮຽກວ່າ ແຂ້ວຫັກ ເພາະຕົວແຂ້ວສ່ວນ
ຕົ້ນຍັງຢູ່ໃນເຟັ້ນ ສ່ວນທີ່ຂາດອອກເປັນການຂາດດ້ວຍກຳລັງ ຈິ່ງຮຽກວ່າຫັກ.
ຫວ່າງ ທີ່ເກີດຈາກແຂ້ວຫຼ່ອນ ຫຼື ຫັກ ຮຽກເປັນ(ແຂ້ວ)ວ່ອງ, ແວ່ວ, ເຫວົາ ຫຼື
ໂຫວ່ ຕາມລະດັບ ໜ້ອຍ ຫຼື ຫຼາຍເຫຼັ້ມ. ສ່ວນລຳດັບຂອງອາການນີ້ ຈຳຕ້ອງມີ
ຫຼ່ອນ ຫຼື ຫັກ ເກີດຂຶ້ນກັບແຂ້ວກ່ອນຈິ່ງມີ ແວ່ວ,ເຫວົາ, ໂຫວ່ ຕາມມາ.ຕາມ
ຄວາມຈິງນັ້ນ ໂຫວ່ ຫຼື ເຫວົາ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນກັບ ເຟັ້ນ ແຕ່ດ້ານຈິດຕະສາດ ມັກ
ເອົາຄຳວ່າ ແຂ້ວ ມາຕິດພັນສະເໝີ ສະນັ້ນ ການທີ່ຈະເອີ້ນວ່າ ເຟັ້ນໂຫວ່ ຫຼື
ເຟັ້ນເຫວົາ ຈິ່ງຖືກປ່ຽນດ້ວຍ ແຂ້ວໂຫວ່ ແຂ້ວເຫວົາ ສະເໝີ.

ວິເຄາະປຽບທຽບຄວາມໝາຍຂອງຄຳ:

ໄຕ້, ດັງ, ໄໝ້, ລິນ, ເຜົາ, ຈີ່, ຢ້າງ ໃນພາສາລາວ

ໃນພາສາລາວ ຄຳກ່ຽວກັບອາການຂອງໄຟ ເປັນກຸ່ມທີ່ມີຈຳນວນຄຳ
ຫຼາຍ ເຊັ່ນ: ໄຕ້, ດັງ, ຈູດ, ເຜົາ, ລາມ, ລິນ, ອູດ, ປາບ, ໄໝ້. ແລະສຳລັບ
ການໃຊ້ໄຟໄດ້ແກ່: ປັ້ງ, ຈີ່, ເອາະ, ຫຼາມ, ຈິນ, ຂົ້ວ, ມື້ງ, ມົກ, ຢ້າງ, ຝົງ... ແຕ່
ລະຄຳໃນນີ້ ສາມາດວິເຄາະຄວາມໝາຍເປັນຄຳໆ ຫຼື ນຳມາປຽບທຽບລະ
ຫວ່າງກັນກໍ່ໄດ້, ດີແທ້ ການວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ຄວນຄຳນຶ່ງເຖິງເກນ
(Criteria) ເຊິ່ງກຳນົດໃຫ້ງ່າຍເພື່ອຄວາມຈິ່ ຄື ເກນທາງອາການ, ພາລະກຳ,
ຈຸດປະສົງ, ລຳດັບຂອງອາການ, ຂະໜາດ, ປະລິມານ, ລັກສະນະ, ຕົວໃຫ້ກຳ
ເນີດ, ທິດ ແລະ ບໍລິບົດ.

ຕົວຢ່າງ ຄຳວ່າ ຈູດ ເປັນອາການ (ກຳມະ) ມີພາລະຄື ທຳໃຫ້ສິ່ງໃດໜຶ່ງ
ໄໝ້, ລຳດັບຂອງອາການຄື ມີຄົນເອົາໄຟໃສ່ສິ່ງໃດໜຶ່ງແລ້ວຈິ່ງໄໝ້ ໝາຍວ່າ

ເລີ່ມຈາກຄົນເຮັດໄປເກີດໄໝ້ ຈິ່ງເອີ້ນວ່າ ຈູດ. ກ່ຽວກັບຂະໜາດ: ຈະຈູດໃຫ້ໄໝ້ຫຼາຍ ຫຼື ໄໝ້ໜ້ອຍກໍ່ໄດ້, ກ່ຽວກັບປະລິມານ: ໜ້ອຍ ຫຼື ຫຼາຍກໍ່ໄດ້, ກ່ຽວກັບຈຸດປະສົງ: ເພື່ອໃຫ້ສິ່ງໃດໜຶ່ງໝົດໄປດ້ວຍໄຟ, ກ່ຽວກັບຕົວໃຫ້ກຳເນີດແມ່ນ ຄົນ ໝາຍວ່າ ຄົນເອົາໄຟໄປໃສ່ ບໍ່ແມ່ນໄຟເກີດເອງ... ຈາກນີ້ ແບບວິທີທີ່ໃຊ້ວິເຄາະນີ້ຈະນຳບາງຄຳໃນກຸ່ມມາວິເຄາະຄວາມໝາຍຕໍ່ໄປ.

ໄຕ້: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການ ເຮັດໃຫ້ໄຟລຸກ ເພື່ອຄວາມຮຸ່ງສະຫວ່າງ. ເຊັ່ນ ໄຕ້ທຽນ, ໄຕ້ຕະກຽງ. ຜູ້ກະທຳແມ່ນ ຄົນ. ລຳດັບເຫດການຄື ບໍ່ທັນມີໄຟ, ແມ່ນຄົນເຮັດໃຫ້ໄຟລຸກ. ຈຸດເນັ້ນຂອງຄວາມໝາຍຄື ເຮັດໃຫ້ໄຟລຸກເພື່ອໃຊ້ແສງສະຫວ່າງ.

ດັງ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການ ເຮັດໃຫ້ໄຟລຸກເພື່ອໃຊ້ໄຟ. ຜູ້ກະທຳແມ່ນ ຄົນ. ຈຸດເນັ້ນຂອງຄວາມໝາຍຄື ຄົນເຮັດໃຫ້ໄຟໄໝ້ສິ່ງທີ່ໃຫ້ເກີດຄວາມຮ້ອນຫຼາຍ ເພື່ອໃຊ້ຄວາມຮ້ອນນັ້ນຕົ້ມ, ເຜົາ, ປັ້ງ ຫຼື ອື່ນໆ. ລຳດັບຂອງອາການຄື ຄົນເຮັດໃຫ້ມີໄຟລຸກຈາກທີ່ໄຟບໍ່ທັນມີ ຫຼື ມີໂດຍທີ່ບໍ່ທັນເປັນແປວໄຟເທື່ອ.

ໄໝ້: ເປັນຄຳກຳມະ, ໝາຍເຖິງ ອາການທີ່ໄຟເກີດລຸກກັບສິ່ງໃດໜຶ່ງ ແລະ ເຮັດໃຫ້ສິ່ງນັ້ນສູນໄປເປັນຖ່ານ ຫຼື ເຖົາ, ຕົວກະທຳແມ່ນ: ໄຟ. ຈຸດເນັ້ນຂອງຄວາມໝາຍຄື ໄຟເກີດລຸກທຳລາຍສິ່ງໃດໜຶ່ງໃຫ້ສູນ. ລຳດັບຂອງອາການຄື ໄໝ້ ເກີດຈາກຄົນຈູດ ຫຼື ດ້ວຍຕົວເອງຂອງໄຟກໍ່ໄດ້, ລັກສະນະຂອງໄຟທີ່ໄໝ້ ເປັນແປວ ຫຼື ບໍ່ເປັນແປວກໍ່ມີ.

ລົນ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ອາການທີ່ຄວາມຮ້ອນຂອງແປວໄຟໄປຖືກກັບສິ່ງໃດໜຶ່ງ ເຊັ່ນ: ລົນຮັງມົດສົ້ມ, ລົນຂົນກະຮອກ... ຕົວກະທຳ: ອາດເປັນຄົນ ຫຼື ດ້ວຍຕົວຂອງແປວໄຟເອງກໍ່ໄດ້. ທິດຂອງອາການຄືແປວໄຟຕ້ອງຢູ່ກ້ອງຂອງສິ່ງທີ່ຖືກລົນ, ການລົນແມ່ນໃຊ້ໄຟສະເພາະທີ່ເປັນແປວ, ຈຸດປະສົງຂອງລົນຄື ເພື່ອໃຫ້ແປວໄຟໄໝ້ສ່ວນນອກ ໂດຍຮອບໆສິ່ງໃດໜຶ່ງ.

ຄຳກ່ຽວກັບການໃຊ້ໄຟຄຳວ່າ: ເຜົາ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການເອົາສິ່ງ
ໃດໜຶ່ງວາງເທິງໄຟເພື່ອໃຫ້ສຸກ ຫຼື ໄໝ້ ເຊັ່ນ: ເຜົາໜໍ່, ເຜົາສັດຕາຍ... ຜູ້
ກະທຳຄື ຄົນ. ທິດຂອງອາການຄື ໄຟຢູ່ກ້ອງ ສິ່ງທີ່ເຜົາຕ້ອງຢູ່ເທິງແທດ
ກັບໄຟ, ໂດຍມັກໃຊ້ກັບສິ່ງທີ່ໃຫຍ່.

ຈີ່: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ອາການເອົາສິ່ງໃດໜຶ່ງ ເຂົ້າວາງໃນພື້ນໄຟບ່ອນ
ມີຖ່ານໄຟແດງຢູ່ເພື່ອໃຫ້ສຸກ. ເຊັ່ນ: ຈີ່ແກ່ນໝາກຂາມ, ຈີ່ບູ... ຕົວກະທຳ
ຄື ຄົນ. ຄົນເອົາແນວຈະຈີ່ໃສ່ເຂົ້າໃນໄຟທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ແລະ ໃຫ້ສິ່ງທີ່ຈີ່ແທດ
ໃສ່ກັບໄຟ(ຖ່ານທີ່ມີໄຟຕິດຢູ່) ຫຼື ເທິງຂີ້ເຖົ້າເດືອດ ໂດຍມັກໃຊ້ກັບສິ່ງທີ່
ນ້ອຍ ເພາະບໍ່ເຄີຍຍິນຄຳ ຈີ່ກວາງ, ຈີ່ຟານ, ຈີ່ໄກ່

ຢ້າງ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການເຮັດໃຫ້ແຫ້ງດ້ວຍຄວາມຮ້ອນຈາກ
ປາຍແປວໄຟ. ຈຸດເນັ້ນຂອງຄວາມໝາຍຄື ໃຊ້ຄວາມຮ້ອນຈາກປາຍ
ແປວໄຟ ເຮັດໃຫ້ສິ່ງທີ່ຢ້າງແຫ້ງເຂົ້າເພື່ອຮັກສາໄວ້ດົນ ໂດຍບໍ່ມຸ່ງໃຫ້ສຸກ
ເພື່ອກິນ ທີ່ຕ່າງຈາກເຜົາຄື ເຜົາ ຢູ່ແທດກັບໄຟເພື່ອໃຫ້ສຸກ ຫຼື ໄໝ້, ແຕ່
ຢ້າງຢູ່ເທິງປາຍແປວໄຟ ແຕ່ມຸ່ງເຮັດໃຫ້ແຫ້ງ. ຄວາມໝາຍທີ່ເລື່ອມກັນ
ຂອງຄຳວ່າ ເຜົາ ກັບໄໝ້ ຄື ມີທິດຢູ່ເທິງໄຟ, ບໍ່ແມ່ນຢູ່ໃນ ຫຼື ຢູ່ດ້ານຂ້າງ
ຂອງໄຟ. ຫາກຢູ່ດ້ານຂ້າງກໍຈະເປັນຄຳອື່ນ ເຊັ່ນ ປັ້ງ, ຂາງ, ມັ້ງ... ຕາມ
ແຕ່ລະກໍລະນີ.

ການວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງ ຄຳວ່າ “ຂີ້” ໃນພາສາລາວ

ການຮູ້ຄຳກັບຄວາມສາມາດນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ບໍ່ແມ່ນເລື່ອງດຽວກັນ, ການຮູ້ຄຳເລີ່ມມີມາແຕ່ຄາວຍັງນ້ອຍໆ ຄຳຈຳນວນທີ່ເພີ່ມເຂົ້າມາໃນຕົວເຮົາກໍ່ມາວັນລະເລັກລະໝ້ອຍ ຈົນບໍ່ຮູ້ສຶກວ່າເຮົາໄດ້ຄຳນັ້ນມາແຕ່ມື້ໃດ, ການຮຽນຮູ້ຄຳ ແມ່ນເພື່ອການໃຊ້ ບໍ່ແມ່ນເພື່ອວິເຄາະ, ແຕ່ການນິຍາມຄຳຕ້ອງມີການວິເຄາະຄວາມໝາຍ ສະນັ້ນ ຈິ່ງຖືວ່າເປັນການຄົ້ນສິ່ງທີ່ຕົວເອງຮູ້ຢູ່ວ່າທີ່ຕົວເອງຮູ້ນັ້ນຄືຮູ້ອັນໃດ, ຮູ້ແນວໃດ, ຄວາມໝາຍຂອງຄຳໜຶ່ງມີຂອບເຂດຢູ່ສຳໃດ. ດັ່ງຕົວຢ່າງບາງຄຳຕໍ່ໄປນີ້ ທີ່ເຮົາຈະເຂົ້າສູ່ການນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງມັນ.

ຄຳວ່າ “ຂີ້” ໃນພາສາລາວເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ອາການນັ່ງຂາຄາບສິ່ງທີ່ພາໄປ. ເຮົາທວນຄຳນິຍາມ:

1. ນັ່ງເອົາຂາຄາບ, ຈະຈຳເປັນມີຄຳວ່າ “ເອົາ” ໃນນີ້ ຫຼື ຈະຕັດອອກໃຫ້ເປັນ: “ນັ່ງຂາຄາບ” ກໍ່ພໍ
2. ໃນກໍລະນີຂີ້ເຮືອ, ຂີ້ລົດໃຫຍ່ ບໍ່ໄດ້ເອົາຂາຄາບ, ແຕ່ຄວາມຂອງຄຳນີ້ ພັດຮວມເອົາທັງ ອັນທີ່ໃຊ້ຂາຄາບໄດ້ ເຊັ່ນ ລົດ ແລະ ສັດບາງຊະນິດ ຫຼື ອັນທີ່ເຂົ້າຢູ່ທາງໃນ ເຊັ່ນ: ເຮືອບິນ, ຍານເຫາະ. ສະນັ້ນ ຄວນຫາຄຳນິຍາມໃໝ່ ໃຫ້ຮວມເອົາຄວາມໝາຍຕ່າງໆນີ້.

ຄຳນິຍາມໃໝ່ທີ່ຫາໄດ້ຄື: “ຂີ້” ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ “ອາການນັ່ງຂາຄາບ ຫຼື ນັ່ງເທິງສິ່ງທີ່ພາໄປໄດ້ ແລະ ພາໄປບໍ່ໄດ້”.

ເຮົາທວນຄຳນິຍາມ: ຄຳວ່າ ຄາບຂາ: ເປັນຄຳກຳມະ, ນັ່ງຄາບຂາ ຕ່າງກັບ ນັ່ງຂາຄາບ. ຄຳວ່າວ່າ ຄາບຂາ ໝາຍເຖິງໃຊ້ປາກໄປຄາບ ຈະແມ່ນຫຍັງກໍ່ໄດ້, ຈະຄາບຂາເປັດ ຂາໄກ່ຕົ້ມກໍ່ໄດ້. ສະນັ້ນ ຄວນປຽນ ຄາບຂາ ເປັນ ຂາຄາບ ຫຼື ຕັດອອກເລີຍ. ຄຳວ່າ: ນັ່ງສິ່ງທີ່ພາໄປໄດ້ ແລະ ພາໄປບໍ່ໄດ້, ໃນນີ້ຄຳວ່າ ພາໄປບໍ່ໄດ້ ກໍ່ຮວມທັງດິນ, ເຮືອນ, ຕັ້ງ... ເຊິ່ງບໍ່ເຄີຍໃຊ້ຄຳວ່າ ຂີ່ ກັບສິ່ງເຫຼົ່ານີ້. ຄຳນິຍາມໃໝ່ນີ້ ກໍ່ໄດ້ຄວາມຊັດເຈນບໍ່ລີ້ນເກົ່າ. ຄວນຫາຄຳນິຍາມໃໝ່ອີກ.

ຄຳນິຍາມໃໝ່: “ຂີ່” ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ” ນັ່ງແບບຂາຄາບສິ່ງທີ່ເປັນລຳ, ສິ່ງມີອານພາໄປໄດ້; ນັ່ງ ຫຼື ຍືນເທິງພື້ນ, ທາງໃນຂອງພາຫະນະ ທີ່ພາເຄື່ອນໄປ ”.

ທວນຄຳນິຍາມຄືນ: ສິ່ງເປັນລຳຮວມມີລຳຕົວ(ຄົງ) ໝາຍເຖິງສັດ ທີ່ມີລຳຕົວຢູ່ຕາມແນວນອນຫຼື ຂອນໄມ້; ສິ່ງມີອານໄດ້ແກ່: ລົດຖີບ, ລົດຈັກ, ໂອ່ນຊາ; ສິ່ງມີພື້ນໄດ້ແກ່: ເຮືອ, ລົດໃຫຍ່; ຢູ່ທາງໃນໄດ້ແກ່: ເຮືອບິນ, ຍານເຫາະ. ເຫັນວ່າຄຳນິຍາມໃໝ່ນີ້ ໄດ້ແຍກສ່ວນປະກອບຂອງຄວາມໝາຍໃຫ້ເປັນກຸ່ມຍ່ອຍໂດຍໃຊ້ຈຸດ, ຈຳຈຸດ ຂັ້ນກຸ່ມເປັນລຳດັບ. ຄຳນິຍາມບໍ່ຍາວເກີນ ແລະບໍ່ພົບຄຳທີ່ເຫຼືອ. ສະນັ້ນຄຳນິຍາມຕົວສຸດທ້າຍນີ້ເຫັນວ່າໄດ້ຄວາມເໝາະເຈາະກວ່າ.

ຄຳທີ່ເກີດຈາກຮາກດຽວກັນ

ການຂະຫຍາຍຈຳນວນຄຳ ໃນແຕ່ລະພາສາມີແບບ ແລະ ກົດຕ່າງກັນ ເຊັ່ນ ໃນພາສາປາລີ-ສັນສະກິດ ມີກົດຂອງການເຕີມຄຳອຸປະສັກ ຫຼື ຄຳປັດໄຈ, ມີການສົນທິ, ສະມາດ ແລະອື່ນໆ. ສ່ວນຄຳໃນພາສາລາວ ສິ່ງທີ່ມີຜູ້ຄົນ

ຄວ້າເຫັນກໍ່ມີພຽງເລື່ອງ ປະສົມຄຳ, ປະສານຄຳ ຄື: ໄຟ+ຟ້າ ເປັນ ໄຟຟ້າ... ແຕ່ໃນຕົວຈິງ ການຂະຫຍາຍຈຳນວນຄຳຂອງພາສາລາວຍັງພົບຫຼາຍແບບທີ່ ເຫັນວ່າເປັນກົດພາຍໃນຂອງພາສາລາວ, ເນື່ອງຈາກພາສາລາວ ມີພະຍັນຊະນະສຽງຄູ່ ເຊັ່ນ: ຄ-ຂ; ທ-ຖ; ພ-ຜ; ຊ-ສ... ເຫຼືອຈາກທີ່ເປັນຄູ່ຮຽກວ່າ ພະຍັນຊະນະກາງ. ໃນຫຼັກພາສາສາດ ພະຍັນຊະນະສຽງຄູ່; ຄຳວ່າຄູ່ນັ້ນ ຄວາມຈິງ ແມ່ນມັນເກີດໃນຕຳແໜ່ງສຽງດຽວກັນ ມີຄວາມຖີ່ມູນຖານ ໃກ້ກັນທີ່ສຸດ. ແຕ່ມີ ຄວາມຕ່າງດ້ານລະດັບສຽງ (Pitch). ພ້ອມນີ້ພາສາລາວຍັງມີສຽງວັນນະຍຸດ ເມື່ອອົງປະກອບຂອງພາສາລາວເປັນແນວນີ້ ພາໃຫ້ການຄົ້ນຄວ້າການປ່ຽນ ແປງທາງພາສາ, ຄຳ ແລະ ຄວາມໝາຍ ມີຄວາມສະຫຼັບສັບຊ້ອນ ຫາກການ ສຶກສາລັກສະນະທາງພາສາຂອງລາວບໍ່ລະອຽດ ກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ການວິເຄາະຄຳ ໃນພາສາລາວພົບບັນຫາ ຫຼື ບໍ່ສຳເລັດ. ບັດນີ້ເຮົາມາກ່າວເລື່ອງ ຄຳທີ່ເກີດຈາກ ຮາກດຽວກັນໃນພາສາລາວ. ຄຳວ່າຮາກຄຳ (Roots vs) ໝາຍເຖິງ ຄຳສອງ ຄຳ ຫຼືເກີນສອງຄຳ ທີ່ມີຮູບຄຳຄ້າຍກັນ ມີພະຍັນຊະນະຕົ້ນຄຳ ແລະ ທ້າຍຄຳ ເປັນໜ່ວຍສຽງດຽວ ຫຼືໃກ້ກັນ ແຕ່ມີສ່ວນປະກອບຂອງຄຳບາງອັນ ເຊັ່ນ: ສະ ຫຼະ, ວັນນະຍຸດ ອາດຕ່າງກັນ, ແຕ່ລະຄຳມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບຈິດສຳນຶກດຽວ ກັນ. ໃນພາສາລາວ ຄຳລັກສະນະນີ້ມີຫຼາຍ ເຊັ່ນ: ໝູບ-ເໝບ-ໝອບ; ບາດ-ປາດ; ຈຸ່ມ-ຊຸ່ມ-ສຸ່ມ; ຄື້ມ-ຂື້ມ; ຍຸ່ມ-ຫຍຸ່ມ-ຫຍຸ່ມ; ຄູດ-ຊູດ-ຂືດ... ໃນນີ້ ເຮົານຳບາງຕົວຢ່າງມາວິເຄາະວ່າ ແຕ່ລະຄຳໃນກຸ່ມໜຶ່ງມາຈາກຮາກດຽວກັນ ແທ້ບໍ່? ເຊັ່ນ:

- ຄູດ: ສະກົດຕາມສັດທະອັກສອນ / k^hu:t / ມີສຽງວັນນະຍຸດ: ສູງ-ຕົກ
- ຊູດ: ສະກົດຕາມສັດທະອັກສອນ / k^hu:t / ມີສຽງວັນນະຍຸດ: ກາງ-ຕົກ
- ຂືດ: ສະກົດຕາມສັດທະອັກສອນ / k^hi:t / ເປັນສຽງສະຫຼະ ອີ+ວັນນະຍຸດສຽງກາງ-ຕົກ

ຄູດ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ອາການເຮັດໃຫ້ບາດເປັນສາຍຕາມຜິວ ຫຼື ເປືອກ ດ້ວຍເຫຼັບ ຫຼື ປາຍແຫຼມ ຕົວຢ່າງ: ໝາມຄູດ, ແມວຄູດ...

ຊູດ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການ ເຮັດໃຫ້ຜິວ ຫຼື ເນື້ອອອກເປັນສາຍ ຫຼື ເປັນຍູຍດ້ວຍຂອງມີຄົມຕົວຢ່າງ: ຊູດໝາກພ້າວ, ຊູດໝາກຫຸ່ງດິບ...

ຂີດ: ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການ ເຮັດໃຫ້ມີຮອຍ ຫຼື ບາດ ເປັນເສັ້ນເປັນ ແຖວຕາມຜິວ ຫຼື ເປືອກ ດ້ວຍປາຍຂອງສິ່ງໃດໜຶ່ງ ຕົວຢ່າງ: ມິດຂີດໜ້າ ໂຕະ, ຂີດແຖວ...

ຄຳທັງສາມເປັນໜ່ວຍສຽງດຽວກັນຄື: /kʰ/ ແຕ່ຕ່າງກັນທີ່ສຽງວັນນນະ ຍຸດ ແລະ ສະຫຼະ. ການປ່ຽນສະຫຼະ ອູ ເປັນ ອີ ໃນຄຳ ຄູດ ແລະ ຂີດ ພາໃຫ້ ຕ່າງລະດັບຂອງຄວາມໝາຍ ແລະຕ່າງໃນສິ່ງທີ່ໃຊ້ຄື: ຄູດ ໃຊ້ເຫຼັບ ແລະ ໝາມທີ່ແຫຼມ; ສ່ວນ ຂີດ ໃຊ້ປາຍ, ສິ້ນຂອງສິ່ງທີ່ແຂງ ບໍ່ເນັ້ນວ່າແຫຼມ; ຂີດ ແລະ ຄູດ ເນັ້ນຈຸດເກີດທີ່ຜິວ ຫຼື ເປືອກ, ແຕ່ ຊູດ ເນັ້ນໃຫ້ຜິວ ຫຼື ເນື້ອ ແຍກ ອອກເປັນແບບສາຍ ຫຼື ເປັນຍູຍ. ສະນັ້ນ ຈິ່ງຖືວ່າຄຳທັງສາມ ເກີດຈາກຮາກຄຳ ດຽວກັນແຕ່ຜັນເປັນອັນລະຄຳ ແລະເປັນກົດຢ່າງໜຶ່ງຂອງການຂະຫຍາຍ ຈຳ ນວນຄຳສັບໃນພາສາລາວ.

ຄວາມໝາຍຂອງຄຳ:

ຟູ, ຫວ້າຍ, ລອຍ ໃນພາສາລາວ

ຟູ, ຫວ້າຍ, ລອຍ ເປັນຄຳພື້ນຖານ (Basic word) ໃນພາສາລາວ ເປັນ ກຸ່ມຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍເລື້ອມກັນຄື:

ຟູ [fú:] ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ອາການຂອງສິ່ງໃດໜຶ່ງ ຢູ່ຕາມໜ້ານ້ຳ
ກົງກັນຂ້າມກັບຄຳວ່າຈົມ ເຊັ່ນ: ໄມ້ໄຜ່ຟູ, ປາຕາຍຟູ...

ຫວ້າຍ [wâ:j] ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງອາການຂອງຄົນຂ້າມລະຫວ່າງ
ຟາກນ້ຳ ດ້ວຍພາຫະນະ ເຊັ່ນ: ເຮືອ, ແພ ເປັນຕົ້ນ ດ້ວຍວິທີການ
ຕໍ່ ຫຼື ພາຍ. ຕົວຢ່າງ: ຫວ້າຍເຮືອຂ້າມຂອງ...

ລອຍ [lô:j] ເປັນຄຳກຳມະ ໝາຍເຖິງ ອາການຂອງຄົນ ຫຼື ສັດ ແໝບຕົວ
ຕາມໜ້ານ້ຳ ແລ້ວເຄື່ອນໄປດ້ວຍວິທີໃຊ້ມືກວັກ, ຕີນໄສນຳ ຫຼື
ຕົວດຶກນ້ຳໃຫ້ໄປ ຕົວຢ່າງ: ເປັດລອຍນ້ຳ...

ສ່ວນຂອງຄວາມໝາຍທີ່ເລື່ອມກັນຂອງສາມຄຳນີ້ຄື:

1. ເປັນຄຳກຳມະ.
2. ເປັນອາການປະຕິບັດຢ່າງໜຶ່ງກັບນ້ຳ.

ສ່ວນຂອງຄວາມໝາຍ ທີ່ເປັນອັນສະເພາະ ຂອງແຕ່ລະຄຳຄື:

1. ຟູ: ຈະຈຶ່ງຢູ່ ຫຼື ໄຫຼກໍ່ໄດ້; ຫາກຈຶ່ງ ຮຽກວ່າ ຟູຢູ່, ຫາກໄຫຼ ຮຽກວ່າ ໄຫຼຟູໄປ.
ຈຸດເນັ້ນ (focus) ຂອງຄວາມໝາຍ ຢູ່ທີ່: ອາການຢູ່ຕາມໜ້ານ້ຳ, ບໍ່ໄດ້
ເນັ້ນທີ່ ຈຶ່ງ ຫຼື ໄຫຼ. ທິດຂອງຄວາມໝາຍຢູ່ທີ່ກົງກັນຂ້າມກັບພື້ນນ້ຳ ບໍ່
ແມ່ນຟູຢູ່ໜ້ານ້ຳແລ້ວຂຶ້ນຈາກໜ້ານ້ຳໄປ.
2. ຫວ້າຍ: ເປັນອາການເຄື່ອນທີ່. ຈຸດເນັ້ນຂອງຄວາມໝາຍຄື: ຄົນຢູ່ເທິງພາຫະ
ນະ ໃຊ້ເຄື່ອງມືເຮັດໃຫ້ເຄື່ອນໄປຕາມໜ້ານ້ຳລະຫວ່າງຟາກ. ຫາກລົງ
ຕາມລຳນ້ຳຮຽກວ່າ ລ່ອງ ບໍ່ແມ່ນຫວ້າຍ.
3. ລອຍ: ເປັນອາການເຄື່ອນທີ່, ຈຸດເນັ້ນຂອງຄວາມໝາຍຄື: ສິ່ງມີຊີວິດ ແໝບ
ຕົວຕາມໜ້ານ້ຳ ເຄື່ອນໄປດ້ວຍກຳລັງຂອງຕົວເອງ. ຫາກແມ່ນຄົນໃຊ້ມື
ກວັກຕີນໄສນ້ຳ, ຫາກແມ່ນສັດກໍ່ໃຊ້ຕີນກວັກ ຫຼື ຕົວດຶກນ້ຳໄປ.
ຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳໃນພາສາລາວຄືທີ່ນິຍາມມາ, ຫາກມີການ
ໃຊ້ທີ່ຕ່າງກໍ່ລະນີຈາກຄຳລາວ ຄົງເປັນເພາະຜູ້ໃຊ້ເອງທີ່ຮູ້ຄວາມໝາຍຂອງແຕ່

ລະຄຳຊຸມນີ້ບໍ່ລະອຽດ, ການຮຽນພາສາຂອງຕົນເອງບໍ່ແໜ້ນເປັນເຫດໃຫ້ ການແຊກຂອງພາສາອື່ນໄດ້ງ່າຍ, ຜູ້ທີ່ຖືກແຊກດ້ວຍຄຳປະເພດດຽວກັນ ຈາກພາສາໄທ ມັກໃຊ້ບໍ່ເຂົ້າກັບຄວາມໝາຍຂອງຄຳລາວ ແລະ ສຽງພາສາລາວຄື: ຫວ້າຍ ຜຽນ ເປັນວ່າຍ ແລ້ວໃຊ້ : ເປັດວ່າຍນ້ຳ, ສະວ່າຍນ້ຳ... ຜູ້ສຶກສາເອງບໍ່ເຄີຍເຫັນ ສະນ້ຳທີ່ເພິ່ນເຮັດໄວ້ນັ້ນເພື່ອຫວ້າຍ ເພາະຫວ້າຍຕາມພາສາລາວ ຕ້ອງມີເຮືອ, ແພ, ໄມ້ຖໍ່ ໄມ້ພາຍ, ເຫັນແຕ່ໃຊ້ເປັນບ່ອນລອຍ, ບ່ອນອາບ. ຫາກໃຊ້ວ່າ ສະລອຍນ້ຳ ຄຶງເຂົ້າຄວາມໝາຍຂອງພາສາລາວດີກວ່າ ທັງມີຄຳທາງວັດທະນະທຳອີກ. ເປັດວ່າຍນ້ຳ ກໍ່ເປັນເລື່ອງເຫຼືອເຊື້ອທີ່ເປັດຈະຂີ່ເຮືອ, ແພ ແລະ ມີມືຈັບໄມ້ຖໍ່, ໄມ້ພາຍເປັນ. ໝາກບູມເປົ້າລອຍໄປໃນອາກາດ ກໍ່ເຫຼືອເຊື້ອຄືກັນ ເພາະບູມເປົ້າບໍ່ມີມືກວັກ ມີແຕ່ມັນປົວ.

ຫາຄຳໃນພາສາລາວ: ໄຂ່ແດງ ຫຼື ມອນໄຂ່

ການເອົາສີມາເປັນຊື່ຮຽກໃຫ້ສັດປີກຊະນິດທີ່ເອີ້ນວ່າໄກ່ນັ້ນ ຕາມການສຶກສາພົບວ່າມີພຽງຊື່ຮຽກໃຫ້ໂຕຂອງມັນ ເຊັ່ນ: ໄກ່ດຳ, ໄກ່ລາຍ, ໄກ່ຜູ້ແດງ, ໄກ່ຜູ້ປັງ, ໄກ່ດ່ອນ ຫຼື ໄກ່ແກ້ວ... ນອກນີ້ກໍ່ເອົາຄຳທີ່ບອກລັກສະນະມາຮຽກເປັນຊື່ສະເພາະເຊັ່ນ: ໄກ່ໂຈ້ນ ຄືເປັນໄກ່ທີ່ຂົນໜ້ອຍ ໂດຍສະເພາະຂົນສ່ວນຄໍ ແລະ ກິ້ນ, ໄກ່ໂຈກ ເປັນໄກ່ທີ່ຂາຍາວ ແລະ ມີຂົນບໍ່ຫຼາຍ. ພ້ອມນີ້ກໍ່ມີໄກ່ຫອນຈູ, ໄກ່ແມ່ຫ່ອຍ(ໄກ່ແມ່ທີ່ມີຫຼາຍຈຳເປັນເມັດຢູ່ທົ່ວຕົວ) ແລະ ໄກ່ຫຍອງ.

ບັດນີ້ມາກ່າວເຖິງເລື່ອງໄຂ່ໄດ້ພົບວ່າ: ໄຂ່ໄກ່ ໄຂ່ເປັດ ໄຂ່ທ່ານ ຕະຫຼອດເຖິງໄຂ່ເຕົ້າໄຂ່ແລນ ຂີ້ໂກະ ຈິຈຽມຕ່າງໆ ຍັງບໍ່ພົບວ່າ ໃນພາສາລາວໄດ້ເອົາ

ຄຳຮຽກສື່ໄປເອີ້ນໃຫ້ສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງຂອງໄຂ່ ຫຼື ທັງໝົດໜ່ວຍໄຂ່. ແຕ່ລະສ່ວນຂອງໄຂ່ລ້ວນແຕ່ມີຊື່ທີ່ເປັນຄຳລາວຢູ່ແລ້ວ ເຊັ່ນ: ບໍ່ໄຂ່ ໝາຍເຖິງອັນຫຸ້ມໜ່ວຍໄຂ່, ບາງຖິ່ນກໍ່ຮຽກເປືອກໄຂ່ເປັນທາດບູນທີ່ບວບບາງ ບໍ່ທົນທານຕໍ່ການກະທົບຈາກແນວແຂງ.ກ້າມໄຂ່ ໝາຍເຖິງເນື້ອສ່ວນໃນຂອງໄຂ່ຖັດຈາກບໍ່, ເປັນສີຂາວສະຫຼົວໃນພາວະດິບ ຫຼື ສຸກ ກໍ່ເອີ້ນກ້າມໄຂ່ ບໍ່ແມ່ນໄຂ່ຂາວດັ່ງພາສາໄທ.

ມອນໄຂ່: ໝາຍເຖິງສ່ວນໃນຂອງໄຂ່ຖັດຈາກກ້າມໄຂ່, ເປັນສີເຫຼືອງອ່ອນ, ໃນພາວະດິບ ຫຼືສຸກກໍ່ເອີ້ນວ່າມອນ ຫຼື ມອນໄຂ່ ບໍ່ແມ່ນໄຂ່ແດງດັ່ງຄຳໃນພາສາໄທ. ກ້າມໄຂ່ ແລະ ມອນໄຂ່ ຕ່າງກໍ່ມີເນື້ອລະມຸນລະໄມ ນຽນໆ. ຄຳວ່າກ້າມໃນລັກສະນະຂອງກ້າມໄຂ່ນີ້ ບາງຖິ່ນກໍ່ນຳໄປຮຽກໃຫ້ໃນໝາກພ້າວຄື: ກ້າມໝາກພ້າວ ແຕ່ບາງຖິ່ນເອີ້ນເນື້ອໝາກພ້າວ. ສ່ວນຄຳວ່າ ມອນ ກໍ່ພົບການໃຊ້ຄວາມໝາຍນີ້ ຮຽກໃຫ້ໝາກໄມ້ຊະນິດໜຶ່ງ ທີ່ມີສີເຫຼືອງອ່ອນ ເມື່ອສຸກເນື້ອກໍ່ນຽນຄ້າຍກັບມອນໄຂ່ ສະນັ້ນວ່າ ໝາກມອນໄຂ່ ບໍ່ແມ່ນໝາກໄຂ່ແດງ. ສ່ວນໄຂ່ແດງກໍ່ມີ ຫາກແມ່ນໄຂ່ທີ່ເອື້ອບດ້ວຍສິ່ງປະສົມກັນ ເຊັ່ນ: ເກືອເຖົາ, ແປ້ງສີອອນແກມແດງ ພາໃຫ້ເປືອກໄຂ່ທັງໜ່ວຍເປັນສີແດງຫຸ້ມ (ບໍ່ແມ່ນແດງແຈດ) ໄຂ່ແດງຊະນິດນີ້ເປັນພຽງສີພາຍນອກທີ່ຄົນສ້າງໃຫ້ສ່ວນທາງໃນຂອງໄຂ່ເປັນສີດຳ. ໄຂ່ແດງໃນພາສາລາວເປັນຊື່ຂອງໄຂ່ຊະນິດນີ້ ແລະ ແດງເພາະເຮັດໃຫ້ມັນແດງ, ສ່ວນຄຳວ່າ ໄຂ່ຂາວ ກໍ່ມີ ຫາກເປັນຊື່ທີ່ເອີ້ນໃຫ້ໄຂ່ອັນໃດກໍ່ໄດ້ທີ່ມີສີຂອງບໍ່ຂອງມັນເປັນສີຂາວ.

ຄໍາທີ່ກ່ຽວກັບ ການເບິ່ງໃນພາສາລາວ

ການເຮັດໃຫ້ສາຍຕາໄປເຫັນເພື່ອຮູ້ສິ່ງໃດໜຶ່ງນັ້ນມີຫຼາຍວິທີນຳກັນ ໃນແຕ່ລະວິທີນັ້ນ ບາງພາສາກໍ່ຕັ້ງເປັນຄຳໆໃຫ້ໄວ້ ແຕ່ບາງພາສາກໍ່ຮວບແຕ່ສອງຫາສາມ ຫຼື ສີ່ວິທີມາໄວ້ນຳກັນແລ້ວໃຫ້ເປັນຄຳດຽວ. ເມື່ອໃດຈະເວົ້າ. ແຕ່ລະວິທີນັ້ນກໍ່ເອົາຄຳອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງອະທິບາຍຮ່ວມກັນ.

ໃນພາສາລາວເປັນແບບຕັ້ງເປັນຄຳໆໃຫ້ແກ່ແຕ່ລະວິທີທີ່ເບິ່ງຄື: ແນມ, ມອງ, ສ່ອງ, ຢັງມ, ມົ່ງ, ເພັ່ງເລັ່ງ(ສາຍຕາ) ພ້ອມນີ້ຍັງຕັ້ງຄຳຮູບປະສົມໄວ້ອີກຄື: ເບິ່ງກວດ, ເບິ່ງເຜີນໆ, ເບິ່ງຮວດ, ເບິ່ງເອົາຮິດ, ເບິ່ງລ້າໆ.

ສ່ວນໃນພາສາອັງກິດ ຕາມທີ່ໄດ້ພົບນັ້ນແມ່ນເປັນກໍລະນີຮວບເອົາສອງຫາສາມວິທີເບິ່ງມາໄວ້ໃນຄຳໜຶ່ງ. ທີ່ພົບເຫັນມີແຕ່ສາມຄຳຫຼັກໆເຊັ່ນ: Look, see and watch ສາມຄຳ ໃນນີ້ໃຊ້ໃນກໍລະນີບໍ່ຄືກັນຄື: ຫາກເບິ່ງແບບເຝົ້າກໍ່ເຄີຍໃຊ້ watch ເຊັ່ນ: watch TV. ນອກຈາກເບິ່ງແບບເຝົ້ານີ້ແລ້ວ ວິທີເບິ່ງແບບອື່ນໆ ຈຶ່ງຮວມໄວ້ກັບຄຳ Look ແລະ See ຕາມກໍລະນີ. ເພື່ອແປຄຳຂອງພາສາອື່ນທີ່ມີຍົກຍ່ອຍຫຼາຍ ກໍ່ໃຊ້ Look ຫຼື See ມາເປັນຄຳຫຼັກແລ້ວຫາຄຳອື່ນມາເປັນຕົວຊ່ວຍອະທິບາຍເຊັ່ນ: ສ່ອງ ກໍ່ໃຊ້ Look through; ເພັ່ງເລັ່ງ(ສາຍຕາ) Look at ແລະອື່ນໆ. ບັດນີ້ກ່ຽວມາເວົ້າເລື່ອງໃນຄວາມລາວເຮົາວ່າ ພຽງແຕ່ວິທີເບິ່ງເທົ່ານັ້ນເຮົາມີຄຳຮັ່ງເທົ່າໃດ,

ຄຳວ່າ: ເບິ່ງ ໝາຍເຖິງອາການໃຫ້ສາຍຕາໄປເຫັນ ແລະ ຮັບສິ່ງໃດໜຶ່ງມາຮູ້. ຄຳນີ້ຄວາມໝາຍກ້ວາງ ໃຊ້ໄດ້ກັບຫຼາຍກໍລະນີເຊັ່ນ: ເບິ່ງໄຮ່ເບິ່ງນາ, ເບິ່ງບົດຮຽນ, ເບິ່ງຮູບເງົາ... ນອກນີ້ຄຳວ່າເບິ່ງ ຍັງມີຄວາມໝາຍທາງວັດທະນະທຳນຳອີກເຊັ່ນ: ເບິ່ງພໍ່ເບິ່ງແມ່, ເບິ່ງອ້າຍນ້ອງໃນກົມກອງ, ເບິ່ງວຽກງານ...

ຄຳວ່າ: ສ່ອງ ໝາຍເຖິງອາການ ຕັ້ງໃຈໃຫ້ສາຍຕາຜ່ານປ່ອງ ຫຼື ຮູ, ຜ່ານສິ່ງທີ່ກົດກັນເພື່ອໄປເຫັນສິ່ງໃດໜຶ່ງອັນເປັນຈຸດ ເຊັ່ນ: ສ່ອງກ້ອງ, ສ່ອງປ່ອງ. ກໍ

ລະນີທີ່ເບິ່ງທາງໃນຂອງຮ່າງກາຍເຮົາໃຊ້ຄຳວ່າສ່ອງໄຟຟ້າ. ຄຳນີ້ກໍ່ກ່ຽວກັບ ສາຍຕາເຊັ່ນກັນ ແຕ່ເປັນການຫຍໍ້ຄວາມທີ່ວ່າ: ໃຫ້ສາຍຕາສອດເຂົ້າເບິ່ງໂດຍ ໃຊ້ໄຟຟ້າເປັນຕົວຊ່ວຍພາເຫັນນັ້ນເອງ.

ຄຳວ່າ: ຢັງມ ໝາຍເຖິງອາການໃຫ້ສາຍຕາຜ່ານປ່ອງຫຼີຜ່ານສິ່ງກັ້ງບັງ ແບບໃສ່ໃຈເພື່ອໄປເຫັນ; ສະນັ້ນ ຢັງມ ບໍ່ແມ່ນວິທີເບິ່ງຢ່າງແປນໆເຊິ່ງໜ້າ.

ຄຳວ່າ ແນມ ໝາຍເຖິງອາການໃຫ້ສາຍຕາໄປເຫັນ ແບບເບົາ ໃນສິ່ງໃດ ໜຶ່ງ ຕົວຢ່າງ: ແນມເບິ່ງຟ້າ, ແນມເບິ່ງເດືອນດາວ.

ຄຳວ່າ: ມິ່ງ ໝາຍເຖິງ ອາການສິ່ງສາຍຕາໃຫ້ໄປເຫັນສິ່ງທີ່ຢູ່ໄກໆ ຫຼື ໃຫ້ ສາຍຕາຂ້າມໄປເບິ່ງ. ຕົວຢ່າງ: ຂຶ້ນຢູ່ຈອມພູສູງມິ່ງເບິ່ງທົວທັດທຳມະຊາດ.

ຄຳວ່າ: ມອງ ໝາຍເຖິງສິ່ງສາຍຕາໄປເບິ່ງແບບເບົາທັງອ່າວນານ. ໃນ ການສິ່ງສາຍຕານັ້ນ ອາດສິ່ງໄລຍະມໍ່ ຫຼືໄກກໍ່ໄດ້. ຕົວຢ່າງ: ມອງໜ້າ ແມ່ນການເບິ່ງໜ້າແບບອ່າວນານແຕ່ຢູ່ບໍ່ໄກ.

ຄຳວ່າ: ເຫຼືອດ ໝາຍເຖິງອາການໃຫ້ສາຍຕາພິກອອກໄປເບິ່ງໃນທິດທີ່ບໍ່ ເຊິ່ງໜ້າ. ຄຳນີ້ເຄີຍໃຊ້ຫຼາຍ ໃນກໍລະນີທີ່ມີຄວາມບໍ່ພໍໃຈກັບສິ່ງທີ່ເບິ່ງ, ບາງຄົນ ເອີ້ນ: ເສືອກຕາເບິ່ງ.

ຄຳວ່າ: ເບິ່ງກວາດ ເປັນຄຳຮູບປະສົມ, ໝາຍເຖິງອາການໃຫ້ສາຍຕາ ເບິ່ງເຫັນໄປທົ່ວໆ ໂດຍບໍ່ປັກໃຈກັບສິ່ງໃດໜຶ່ງສະເພາະ. ບາງຄັ້ງກໍ່ໃຊ້ຄຳວ່າ: ເບິ່ງຮວາດ ເຊິ່ງໃກ້ຄຽງກັບອາການເບິ່ງກວາດ. ແຕ່ເບິ່ງຮວາດອ່າວມີຄວາມໄວ ຂອງການເບິ່ງ ກວ່າເບິ່ງກວາດ.

ຄຳວ່າ: ເບິ່ງລ້າ ເປັນຄຳຮູບປະສົມ, ໝາຍເຖິງອາການ ໃຫ້ສາຍຕາໄປ ເຫັນໂດຍບໍ່ເກີດຄວາມສົນໃຈຈະໃຫ້ຄຳເຫັນ ,ຈະໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອ ຫຼື ເອົາອັນ ເບິ່ງນັ້ນໃຫ້ເປັນປະໂຫຍດມາສູ່ຕົນເອງ. ບາງຄັ້ງກໍ່ໃຊ້ຄຳວ່າ: ເບິ່ງຊຶ່ງ ໃຫ້ແກ່ກໍ ລະນີດຽວກັນກັບອາການເບິ່ງລ້າໆກໍ່ໄດ້. ແຕ່ເບິ່ງຊຶ່ງອາດຮູ້ເລື່ອງຈົນໄດ້ກໍ່ມີ ຫາກບໍ່ເອົາເລື່ອງນັ້ນໄປເຮັດຫຍັງຕໍ່. ເບິ່ງລ້າ ໄດ້ເນັ້ນທີ່ເບິ່ງບໍ່ໄດ້ແນວຮູ້, ບໍ່ໄດ້

ປະໂຫຍດ, ແຕ່ ເບິ່ງຊຶ່ງໄດ້ເນັ້ນການເບິ່ງແລ້ວ ບໍ່ຮູ້ວ່າຈະເອົາໄປເຮັດຫຍັງຕໍ່.

ຄຳວ່າ: ເບິ່ງເຜີນໆ ເປັນຮູບຄຳປະສົມ, ໝາຍເຖິງອາການໃຫ້ສາຍຕາໄປເຫັນ ແລະ ຮູ້ຕາມທີ່ປະກົດໂດຍບໍ່ເຂົ້າໃຈ ແລະ ບໍ່ຮູ້ຄວາມເລິກອັນແທ້ໆໃນສິ່ງທີ່ເບິ່ງເຫັນນັ້ນ.

ເບິ່ງລຶກໂລ້: ໄດ້ແກ່ອາການເປີດຕາເຕັມ ໃຫ້ສາຍຕາໄປເຫັນຢູ່ແບບນານ ແຕ່ບໍ່ເຂົ້າໃຈ ທັງບໍ່ສຳນຶກວ່າຈະເອົາອັນທີ່ເບິ່ງໄປໃຊ້ຫຍັງຕໍ່, ເບິ່ງແລ້ວກໍ່ຜ່ານໄປ, ເທື່ອໜ້າມີແນວເກົ່າມາກໍ່ເບິ່ງອີກ

ຄຳວ່າ: ເສຍຊີວິດ ເສຍສະລະຊີວິດ

ໃນພາສາລາວ

ການເລືອກ ແລະ ຄິດກ່ອນການໃຊ້ຄຳນັ້ນ ແມ່ນຄວາມຕ້ອງການໃນທຸກໂອກາດຂອງການໃຊ້ພາສາ, ມີຫຼາຍຄົນຍັງເຂົ້າໃຈຕໍ່ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ຄິດກ່ອນການໃຊ້ຄຳນັ້ນແມ່ນຄວນຄິດສະເພາະໃນເລື່ອງຜົນກະທົບຕໍ່ດ້ານມະນຸດສຳພັນ ແລະ ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ ຄື: ຫຼີກລ່ຽງທີ່ຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດ, ເສຍໃຈ, ກະທົບຈິດໃຈຂອງຜູ້ຟັງ, ຂອງຜູ້ທີ່ເຮົາລົມນຳເປັນສຳຄັນ. ການຄິດຄຳກ່ອນໃຊ້ນີ້ ສາມາດເປີດແງ່ອອກໄປໃຫ້ກວ້າງ ແລະ ດ້ວຍຫຼາຍມາດຖານໃໝ່ຍິ່ງເປັນການດີ. ໃນນັ້ນ ມາດຖານທີ່ຈຳເປັນຢ່າງໜຶ່ງແມ່ນ ເລື່ອງພາລະກຳລັງຂອງແຕ່ລະຄຳທີ່ເຮົານຳມາໃຊ້ ໃນວະລີຫຼືປະໂຫຍກນັ້ນໆວ່າ ຄຳນັ້ນມາເພີ່ມເຂົ້າຈະໄດ້ຄວາມໝາຍອັນໃດ ແລະ ຖ້າຂາດຄຳນັ້ນ ຈະມີຜົນຕໍ່ຄວາມໝາຍຂອງວະລີ ຫຼື ປະໂຫຍກນັ້ນຢ່າງໃດ, ເພາະວ່າຕາມກົດເກນຂອງຄຳ ແລະ ການ

ໃຊ້ພາສານັ້ນ ທຸກຄຳລ້ວນແຕ່ມີບົດບາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມໝາຍໃດໜຶ່ງ, ບໍ່ມີ
ຄຳ-ຄຳໃດທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນວະລີ ຫຼື ປະໂຫຍກແລ້ວ ຈະບໍ່ສະແດງຄຳໃດໆເລີຍ.
ຈາກນີ້ເຮົາລອງມາເບິ່ງຕົວຢ່າງ ດັ່ງທີ່ໃຫ້ໃນຫົວເລື່ອງຄື:

ຄຳວ່າ: ເສຍຊີວິດ ໝາຍເຖິງອາການຕາຍດ້ວຍການເຈັບເປັນ ຫຼື ອຸປະຕິ
ເຫດ ຄຳນີ້ໃຊ້ກັບບຸກຄົນທົ່ວໄປ ເພື່ອກ່າວເຖິງອາການຕາຍນັ້ນໃຫ້ເປັນຄວາມ
ໝາຍທີ່ບໍ່ຫຍໍ້ຫຍັ້ນ, ຊຳຊອກ, ແຄ້ນເຄື່ອງ, ພ້ອມນີ້ກໍ່ຕາຍເພາະຄວາມທົນບໍ່ໄດ້
ຕໍ່ອາການເຈັບກໍ່ລະນີໃດກໍ່ຕາມເຊິ່ງບໍ່ແມ່ນການອາສາ ຫຼື ສ່ຽງຊີວິດ.

ຄຳວ່າ: ເສຍສະລະຊີວິດ ໃນຄຳນີ້ມີຄຳວ່າ: ສະລະ ເຂົ້າມາເພີ່ມຕາມກົດ
ເກນແລ້ວ ຄຳນີ້ຕ້ອງມີພາລະ ແລະ ມີຄຳຕໍ່ກັບວະລີນີ້ ຄື: ເສຍສະລະຊີວິດ
ໝາຍເຖິງອາການທີ່ອາສາ, ໂສເອົາຊີວິດໄປຕາຍ ໂດຍທີ່ຜູ້ສະລະນັ້ນບໍ່ເຈັບບໍ່
ເປັນ, ບໍ່ແມ່ນອຸປະຕິເຫດ, ເປັນການຕັດສິນໃຈຕາຍເພື່ອຜົນປະໂຫຍດໃດໜຶ່ງ
ເປັນສຳຄັນ ດ້ວຍການອະທິບາຍສົມທຽບນີ້ ເຮົາຈະເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງທາງ
ຄວາມໝາຍໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງລະຫວ່າງຄຳ: ເສຍຊີວິດ ແລະ ເສຍສະລະຊີວິດ
ໃນກໍລະນີທີ່ປະຊາຊົນຕາຍພາບກັນເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ດັ່ງກໍລະນີທີ່ເກີດ
ໃນຖ້ຳປິວ ເມືອງຄຳແຂວງຊຽງຂວາງ ໃນປີ1968 ເພາະໂຈນອາກາດຂອງຈັກ
ກະພັດທີ່ຕັ້ງໃຈໄປຂ້າຊີວິດຄວນເອີ້ນເປັນ: ເສຍຊີວິດ. ເພາະປະຊາຊົນທີ່
ຕາຍນັ້ນບໍ່ໄດ້ຂານອາສາເຂົ້າສູ່ຢ່າງໂສຕາຍ, ເປັນການຫຼົບລີ້ເພື່ອໃຫ້ພົ້ນຈາກ
ໄພອັນຕະລາຍ ແລະ ໄພແຫ່ງຄວາມຕາຍ, ຍ້ອນຫຼົບລີ້ພົ້ນ ຈາກເງື່ອນມືຂອງ
ພວກສາມານສັນດານຮຸກຮານຈິ່ງຕາຍໄປຢ່າງໜ້າສົມເພດເວດທະນະ.
ນັກຮົບສີທອງວິລະຊົນເປັນການເສຍສະລະຊີວິດທີ່ແທ້ຈິງ ເພາະທ່ານຕັ້ງ
ໃຈທັງຂານອາສູ່ກັບສັດຕູ, ຕາຍເປັນຕາຍ ບໍ່ຍອມຖອຍ ເຊິ່ງເປັນການເສຍສະ
ລະຊີວິດ ໃຫ້ແກ່ການຕໍ່ສູ້ກັບສັດຕູນັ້ນ ຈິ່ງເອີ້ນວ່າ: ເປັນການເສຍສະລະຊີວິດ
ຢ່າງສົມກຽດຂອງນັກຮົບລາວ.

ຫາຄຳ: ອິດຫົວ-ອິດຫົວ ໃນພາສາລາວ

ຄຳວ່າ: ອິດ ແລະ ອິດ ໃນພາສາລາວມີຄວາມໝາຍທີ່ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ ເຊັ່ນ ຄຳວ່າ: ອິດ ໝາຍເຖິງອາການກັ້ນຄວາມຕ້ອງການຈະເຮັດຈະສະແດງ ອອກເອົາໄວ້.

ຕົວຢ່າງ: ອິດນອນ ໝາຍວ່າ ຢາກນອນແຕ່ບໍ່ໃຫ້ເກີດນອນ.

ອິດຫົວ ໝາຍວ່າ ຢາກຫົວ ແຕ່ບໍ່ໃຫ້ເກີດຫົວ...

ຄຳວ່າ: ອິດ ໝາຍເຖິງອາການຫາໄດ້ຍາກ ຊອກໄດ້ຍາກ ມີໜ້ອຍເກີນ ປະລິມານ ຫຼື ຈຳນວນທີ່ຕ້ອງການ ເຊັ່ນ: ອິດນ້ຳ, ອິດເຂົ້າ, ອິດເງິນ.

ຄຳວ່າຫົວ /hiw/ ສຽງສັ້ນນັ້ນ ໃນພາສາລາວບໍ່ປະກົດມີ, ພົບແຕ່ຄຳວ່າ: ຫົວ /hi:w/ ດັ່ງນັ້ນຄຳວ່າ: ຫົວ ໃນພາສາລາວຈຶ່ງບໍ່ສາມາດຫາຄວາມແປ ແຕ່ ຄຳວ່າ:ຫົວ ສາມາດຫາຄຳແປໄດ້ຄື: ອາການຢາກ ໂດຍສະເພາະແມ່ນອາຫານ ຫຼື ນ້ຳ ເຊັ່ນ: ຫົວເຂົ້າ, ຫົວນ້ຳ.

ຄຳວ່າອິດຫົວ ເປັນຄຳຮູບປະສົມດັ່ງເດີມຂອງພາສາລາວມີຄວາມໝາຍ ວ່າ: ອາການຢາກກິນເພາະໄດ້ກິນບໍ່ພໍຕາມທີ່ຢາກ ຫຼື ຢາກແຕ່ບໍ່ໄດ້ກິນ. ເຮົາ ມາພາກັນໃຊ້ຄຳຕາມແບບທີ່ພາສາລາວເຮົາມີກໍ່ຈະດີກວ່າ.

ຄຳວ່າ: ອິດຫົວ ໝາຍເຖິງອາການ ຕັ້ງໃຈກັ້ນຄວາມຢາກເອົາໄວ້. ເວົ້າ ແບບໜຶ່ງຄື: ປ່ອຍໃຫ້ຕົນເອງຫົວຢູ່ຢ່າງນັ້ນ, ຕັ້ງໃຈໃຫ້ຫົວໂດຍບໍ່ຍອມກິນ ເຊິ່ງ ອາຫານ ຫຼື ອັນກິນກໍ່ມີຫາກຕັ້ງອິດ.

ອາການອິດຫົວມີຜູ້ໃຊ້ໄປໃນທາງວຽກບ້ານການເມືອງ, ໂດຍບຸກຄົນ ຫຼື ກຸ່ມຄົນໃດໜຶ່ງ ທີ່ມີຄວາມຂັດແຍ່ງທາງ ດ້ານການເມືອງ ຫຼື ອຸດົມການກັບກຸ່ມ ອຳນາດໜຶ່ງອີກ ເຊິ່ງໃຊ້ການອິດຫົວນີ້ເປັນວິທີສະແດງຄວາມຄັດຄ້ານ ຫຼື ຕໍ່ສູ້. ຜູ້ທຳການອິດຫົວທີ່ໄດ້ເຮັດໃນຜ່ານມາ ພົບຫຼາຍກໍ່ຄືອິດເຂົ້າ ແລະ ອາຫານ

ເປັນສຳຄັນ, ໜ້ອຍໜັກໜ້ອຍໜາຈະອິດຫົວທຸກຢ່າງນັບທັງນ້ຳ. ສະນັ້ນ ໃນພາສາລາວ ຄຳວ່າ: ອິດຫົວ ແລະ ອິດຫົວ ເຄີຍມີເຄີຍໃຊ້, ແຕ່ ອິດຫົວ ມັນບໍ່ຄື ອິດຫົວ; ຄົນອິດຫົວມີຫຼາຍກວ່າ ສ່ວນຄົນອິດຫົວມີບາງເທື່ອບາງທີ.

ຄຳ: ຊ່ວງ, ເສັງ ແລະ ແຂ່ງ ໃນພາສາລາວ

ຊ່ວງ ແລະ ເສັງ ເປັນຄຳເດີມໃນພາສາລາວ ໃນປະຈຸບັນ ຄຳທັງສອງນີ້ ຍັງເຄີຍໃຊ້ໃນບໍລິບົດທີ່ກ່ຽວກັບອາການໃຫ້ຄວາມເກັ່ງກວ່າ, ໄວກວ່າ, ສາມາດກວ່າ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ. ພ້ອມກັບຄຳວ່າຊ່ວງ ແລະ ເສັງ ກໍ່ມີຄຳວ່າ: ແຂ່ງ ອັນເປັນຄຳໜຶ່ງເຊິ່ງມີການໃຊ້ຫຼາຍເຊັ່ນກັນ. ຜູ້ທີ່ຮັກພາສາລາວຫຼາຍຄົນທ້ວງມາວ່າ: ຄຳວ່າ ແຂ່ງ ປະກົດວ່າຖືກນຳມາໃຊ້ແທນຄຳວ່າ: ຊ່ວງ ຫຼື ເສັງ ຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ຢາກຮູ້ວ່າໃນຄຳວ່າ: ແຂ່ງ ນັ້ນມີຄວາມໝາຍອັນໃດທີ່ດີກວ່າ ຈິ່ງເຮັດໜ້າທີ່ແທນຄຳອື່ນ ຫຼື ເປັນຄຳມັກອອກໜ້າອອກຕາກວ່າສອງຄຳນັ້ນ ເພື່ອແກ້ຄວາມຂ້ອງໃຈນີ້ ເຮົານຳເອົາວິທີວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳ ແລະ ຂອບເຂດການສຳພັນທາງຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳນັ້ນກັບຄຳອື່ນມາເວົ້າ.

ຄຳ: ຊ່ວງ, ເສັງ ແລະ ແຂ່ງ ຕ່າງກໍ່ເປັນຄຳເດີມໃນພາສາລາວ, ມີບາງຄົນເບິ່ງວ່າ: ແຂ່ງ ຄົງເປັນຄຳທີ່ຮັບມາຈາກພາສາໄທ ແຕ່ຫຼັກຖານທາງພາສາມີຄວາມພຽງພໍທີ່ຈະຢືນຢັນວ່າເປັນຄຳດັ່ງເດີມໃນພາສາລາວ ທັງເປັນຄຳທີ່ໃຊ້ຢ່າງກ້ວາງຂວາງໃນກຸ່ມທີ່ໃຊ້ພາສາຕະກູນ ລາວ-ໄຕ; ໃນນີ້ໄທກໍ່ແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງ. ສ່ວນຄຳວ່າ: ຊ່ວງ ແລະ ເສັງ ຄຳທັງສອງນີ້ມີໃຊ້ຫຼາຍໃນພາສາລາວ. ສະນັ້ນ ເບິ່ງໄດ້ວ່າໃນພາສາລາວຍັງຮັກສາຄຳທັງສາມນີ້ໄດ້ ທັງຈຳແນກຄວາມ

ໝາຍ, ກໍລະນີທີ່ໃຊ້ເປັນອັນຈະແຈ້ງຕາມຄຳໃດນັ້ນ; ການໃຊ້ຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳໃນພາສາລາວມີດັ່ງນີ້:

ຄຳວ່າ: ຊ່ວງ ໃຊ້ກັບ ເຮືອ, ແພ.

ຄຳວ່າ: ເສັງ ໃຊ້ກັບ ແລ່ນ, ກິນ, ເຕັ້ນ, ໂດດ, ແກ່ວງຄ້ອນແກ່ວງຫິນ, ດຳນຳ, ລອຍ, ແຮງ, ຮຽນ, ຍ່າງ, ແບກ, ອິດ, ຄວາມມ່ວນ, ຫາບ ແລະ ຄວາມເກັ່ງ.

ຄຳວ່າ: ແຂ່ງ ໃຊ້ກັບ ແລ່ນ, ເຕັ້ນ, ແບກ, ຫາບ, ນອນ, ກິນ, ກິລາ, ມ້າ, ຮຽນ, ແດດ, ຝົນ, ໝອກ, ເຮືອ, ແພ, ລອຍ, ຫາເງິນ.

ຈາກຕົວຢ່າງທີ່ໃຊ້ໄດ້ກັບແຕ່ລະຄຳນີ້ພົບວ່າ: ຊ່ວງ ໃຊ້ໄດ້ກັບສິ່ງທີ່ເຄື່ອນໄປຕາມໜ້ານຳ ເຊັ່ນ: ເຮືອ, ແພ ເທົ່ານັ້ນ. ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ແຂ່ງ ມີຄວາມໝາຍກ້ວາງ ເຊິ່ງຮວບເອົາຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ຊ່ວງ ແລະ ເສັງ ມາໄວ້. ເມື່ອຄຳທີ່ໃຊ້ກັບຄຳວ່າ ຊ່ວງ ມີຈຳນວນໜ້ອຍເຊັ່ນນີ້ ຈິ່ງເຮັດໃຫ້ຄວາມຖີ່ໃນການໃຊ້ຄຳນີ້ກໍ່ມີໜ້ອຍ, ໂອກາດຈະປະກົດກໍ່ມີໜ້ອຍກວ່າ ນີ້ເປັນສາເຫດໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ແຂ່ງ ເຂົ້າໄປແທນທີ່ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ຊ່ວງ, ຫາກການແທນທີ່ນີ້ເປັນໄປຍາວນານລຽນຕິດເທົ່າໃດ ໂອກາດຈະລືບຖົມຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ຊ່ວງ ແລະ ເສັງ ກໍ່ຈະມີຂຶ້ນໄດ້ດັ່ງໃນພາສາໄທປະຈຸບັນ ກໍ່ເປັນອາການດັ່ງທີ່ວ່ານີ້ ອັນພາໃຫ້ຊອກບໍ່ພົບຄຳວ່າ ຊ່ວງ ແລະ ເສັງ ໃນພາສາໄທເລີຍ.

ສາເຫດຕໍ່ໄປຄື: ການປ່ຽນແປງຂອງຄຳໃນພາສາລາວ ດ້ານໜຶ່ງໄດ້ມາຈາກການປ່ຽນແປງທາງສັງຄົມ, ວັດທະນະທຳ. ສິ່ງນີ້ເປັນທິດສະດີສັດຈະວິພາກ ເຮົາຫວນຄົນເມື່ອ 500 ປີກ່ອນນີ້ ສິ່ງທີ່ລາວເຮົາຈັດໃຫ້ມີການຊ່ວງກໍ່ພົບແຕ່ເຮືອ. ສ່ວນແພນັ້ນກໍ່ຍັງບໍ່ເຫັນຈັດຊ່ວງເປັນບຸນງານ ຫາກມີກໍ່ເປັນສິ່ງບຸກຄົນເຮັດ ດັ່ງນັ້ນຄຳວ່າ ຊ່ວງ ຈິ່ງຕິພັນກັບເຮືອ ແລະ ເຮືອທີ່ໃຊ້ງານນີ້ສະເພາະ ກໍ່ເອີ້ນເຮືອຊ່ວງ; ບໍ່ພົບວ່າ: ແພຊ່ວງ, ມ້າຊ່ວງ, ຄວາຍຊ່ວງ, ໄກ່ຊ່ວງ ເລີຍ. ມາ

ເຖິງປະຈຸບັນ ການລອງໃຫ້ຮູ້ຄວາມລື່ນຄວາມຫຼຸດ, ຄວາມເກັ່ງ, ຄວາມອ່ອນ, ຄວາມຊ້າໄວ... ນັ້ນມີຫຼາຍຂຶ້ນເຊັ່ນ: ນັບແຕ່ແລ່ນ, ເຕັ້ນ, ຍິ່ງໜ້າຍິ່ງປືນ, ຊັດຫອກ ຍອກເຕັ້ນຫຍັງຈົນເຖິງແມງສາບກໍ່ນຳມາແຂ່ງ. ການປ່ຽນແປງທາງສັງຄົມ-ວັດທະນະທຳ ໃນສ່ວນນີ້ພັດກ່ຽວຂ້ອງໂດຍກົງກັບຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ: ແຂ່ງ ເພາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳນີ້ກ້ວາງ. ເມື່ອຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ແຂ່ງ ຖືກແຜ່ທັງມີຄວາມຖີ່ໃນການໃຊ້ຫຼາຍ ສ່ວນຄຳວ່າ ຊ່ວງ ພັດຢຸດຢູ່ໃນຂອບເຂດເດີມ ດັ່ງນັ້ນ ເບິ່ງຄືວ່າຄຳວ່າ: ຊ່ວງ ອ່ອນແອຄືຈະລືບຫາຍໄປຈາກພາສາລາວ. ເມື່ອເຮົາຮູ້ສາເຫດທາງພາສາ ແລະ ສາເຫດທາງສັງຄົມແນວນີ້ ແລ້ວ ຈິ່ງໃຊ້ຄຳໃຫ້ຖືກຕາມແຕ່ກໍລະນີຈະດີກວ່າ ເຊິ່ງກໍ່ຈະເປັນການຮັກສາຄຳເດີມໄປໃນຕົວ. ໃນນີ້ ຫາກໃຊ້ຄຳວ່າ: ຊ່ວງເຮືອ ກໍ່ຈະໄດ້ດີສອງຢ່າງຄື: ເປັນການຮັກສາຄຳລາວເດີມ ແລະ ໄດ້ຄວາມໝາຍທາງພາສາອັນມີຄ່າທາງວັດທະນະທຳທີ່ສູງນຳດ້ວຍ.

ຄຳວ່າ: ປັ້ນເຂົ້າເຊົ້າ ໃນພາສາລາວ

ຄວາມໝາຍຂອງຄຳມີຂອບເຂດ ແລະ ມີສິ່ງຮ່ວມຢູ່ (Collogative) ບໍ່ເທົ່າກັນຄື: ບາງຄຳມີຂອບເຂດແຄບສະເພາະທັງບໍ່ມີຄວາມໝາຍອື່ນໃດເພື່ອແຝງຢູ່ນຳ, ບາງຄຳພັດຕ້ອງການຄວາມອະທິບາຍຫຼາຍເພາະມັນມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບວັດທະນະທຳ. ຫົວເລື່ອງຂອງບົດວ່າ: ປັ້ນເຂົ້າເຊົ້າ. ເປັນຄຳຫຼາຍພະຍາງ ຫາກຫຼາຍພະຍາງໃນຄຳ ມັນມັກມີຄວາມໝາຍອື່ນໆຮ່ວມຢູ່ນຳຫຼາຍ. ລອງມາສຶກສາວ່າ ມີຄວາມໝາຍໃດແດ່.

ປັນເຂົ້າເຊົ້າ ໝາຍເຖິງ ກິນເຂົ້າໃນຕອນເຊົ້າ. ໃນພາສາລາວເຮົາ ຄຳວ່າ ກິນເຂົ້າ ກັບ ປັນເຂົ້າ ມີຄວາມໝາຍຕ່າງກັນ ແລະ ໃຊ້ໃນກໍລະນີຕ່າງກັນ, ເຮົາບໍ່ ເຄີຍໃຊ້ຄຳວ່າ ປັນເຂົ້າສວາຍ ຫຼື ປັນເຂົ້າແລງ. ຄຳວ່າ ກິນເຂົ້າ ກັບ ປັນເຂົ້າ ເມື່ອຕັດຄຳວ່າ ເຊົ້າ ອອກກໍ່ມີຄວາມໝາຍບໍ່ແມ່ນອັນດຽວກັນອີກ; ໃນນັ້ນ ຂະ ໜາດຂອງອາຫານ, ເຍື່ອງຂອງກິນ ແລະ ເວລາທີ່ໃຊ້ ພົບວ່າ ປັນເຂົ້າ ຈະມີ ຄວາມໝາຍງ່າຍດາຍ ໃຊ້ເວລາໜ້ອຍ ທັງບໍ່ເນັ້ນເຖິງວິທີກິນວ່າຕ້ອງນັ່ງ ຈະ ຍືນ, ຍ່າງໄປມາ ຫຼື ຍ່າງໄປກິນໄປກໍ່ໄດ້ ທັງບໍ່ເຄີຍໃຊ້ຄຳວ່າ ປັນເຂົ້າ ກັບກໍລະ ນີທີ່ມີຂະໜາດອາຫານມາກມາຍຫຼາຍເຍື່ອງທີ່ໃຊ້ເວລາກິນດົນ. ຮວມຄວາມ ໄດ້ວ່າ: ປັນເຂົ້າ ມີຄວາມໝາຍສະເພາະກວ່າຄຳວ່າ ກິນເຂົ້າ.

ສ່ວນຄຳວ່າ ເຊົ້າ ທີ່ປະກົດຮ່ວມໃນຄຳນັ້ນ ນອກຈາກມີຄວາມໝາຍ ທີ່ບອກເຖິງຕອນເລີ່ມຂອງເວລາໃນມື້ໜຶ່ງແລ້ວ ບໍ່ພົບຄວາມໝາຍອື່ນອີກ. ເວົ້າ ມາເຖິງນີ້ ກໍ່ຈະກ່ຽວມາຖາມວ່າ: ວັດທະນະທຳໄດ້ເຂົ້າມາກ່ຽວກັບສ່ວນໃດໃນ ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ປັນເຂົ້າເຊົ້າ? ບັດນີ້ ເຮົາຈະມາປຸງນທາງເບິ່ງໂດຍຈະ ເບິ່ງຈາກພາສາສູ່ວັດທະນະທຳ. ຄືວ່າ ປັນເຂົ້າ ສະແດງເຖິງ:

- ໜຶ່ງ: ແມ່ນການໃຊ້ມື ບໍ່ແມ່ນການໃຊ້ບ່ວງ ຫຼື ຖູ່.
- ສອງ: ເຂົ້າທີ່ປັນໄດ້ນັ້ນຄມີແຕ່ເຂົ້າໜຽວບໍ່ແມ່ນເຂົ້າຈ້າວ.
- ສາມ: ຄຳວ່າ ປັນໝາຍເຖິງຂະໜາດຂອງເຂົ້າທີ່ຈົກເອົາໃນເທື່ອໜຶ່ງໆ.
- ສີ່: ແບບການກິນທີ່ແຜ່ງຢູ່ກັນຄຳວ່າ ປັນເຂົ້າ ຍັງໝາຍເຖິງການກິນບໍ່ ຫຼາຍ, ພໍພຽງສຳປັນເທົ່ານັ້ນ.

ເມື່ອກິນໜ້ອຍພຽງປັນເທົ່ານັ້ນ ເວລາທີ່ໃຊ້ກໍ່ຈະໜ້ອຍມີທ່າວ່າຈະໃຊ້ ແບບເດີນແດ່ກິນ ແດ່ຫຼາຍກວ່າທີ່ຈະນັ່ງໝົກກິນ. ຄຳວ່າ ເຊົ້າ ທີ່ມາກ່ຽວຂ້ອງ ກັບເລື່ອງ ປັນເຂົ້າ ນັ້ນບໍ່ແມ່ນຄວາມບັງເອີນ, ສາເຫດກໍ່ຄື ຕອນເຊົ້າໄດ້ເປັນ ຕອນທີ່ມີວຽກສຸມ ແລະ ມັນເປັນກິດຈະວັດແນວນັ້ນໃນວິຖີຊີວິດຂອງຄົນລາວ ເຊັ່ນວຽກ ຢາມສ້ອນຢາມໄຊ, ຢາມກະທົບກະຕຳ ວຽກຟ້າວໃຫ້ໄປເຖິງໄຮ່ເຖິງ

ນາ ເພື່ອເສຍຫຍ້າຂ້າຫຸ່ນ ເບິ່ງນຳນາ ປາຖືກຕ້ອນ ເມື່ອສວາຍຂຶ້ນແດດກໍ່ຮ້ອນ
ສົມຄວນເຮັດຫຍັງກໍ່ເລີ່ມແຕ່ເຂົ້າຈະເປັນການດີກວ່າ. ສະນັ້ນ ຄວາມຟ້າວໄປ
ຟ້າວເຮັດ ເພື່ອໃຫ້ທົ່ວທຸກວຽກທີ່ສຸມນັ້ນ ຈິ່ງສົມແກ່ການປັ້ນເອົາເຂົ້າແລ້ວ ທັງ
ຍ່າງທັງກິນເພື່ອສະໜອງຄວາມຟ້າວໃຫ້. ວິຖີຊີວິດຊາວລາວໃນແບບການກິນ
ເຂົ້າເຂົ້າເປັນຍ່າງນີ້ມາ ຈິ່ງໄດ້ຄຳວ່າ: ປັ້ນເຂົ້າເຂົ້າ ອັນມີຄ່າທາງວັດທະນະທຳ
ຢູ່ໃນພາສາລາວ.

ຄຳເຄີຍປາກ

ອາການທີ່ບຸກຄົນໃດໜຶ່ງໃຊ້ພາສາໂດຍເອົາບາງຄຳ ມາເວົ້າເປັນປະຈຳ
ໃນເວລາຢຸດຄວາມເພື່ອຈະເຂົ້າສູ່ຄວາມເວົ້າອັນຕໍ່ໄປ ຕົວຢ່າງ: ລະແມ່ນວ່າ
ເນາະ, ເຮົານະ, ເຫັນວ່າໃນຜ່ານມານີ້ເນາະ, ລະໝາຍຄວາມວ່າເນາະ, ການ
ອະນາໄມເຮັດຍັງບໍ່ໄດ້ດີວ່າຊັ້ນສາ...ອາການເຊັ່ນນີ້ໃນແຕ່ລະພາສາເອີ້ນໃຫ້
ຕ່າງກັນ ເພາະຕ່າງກໍ່ເບິ່ງຈາກແງ່ມູມທີ່ຕ່າງກັນ. ສ່ວນລາວເຮົາ ເບິ່ງອາການນີ້
ໂດຍຜ່ານແງ່ມູມແຫ່ງຄວາມເຄີຍ ສະນັ້ນ ຈິ່ງເອີ້ນວ່າ: ຄຳເຄີຍປາກ ຫຼື ຕິດ
ປາກ. ໃນຫຼັກວິຊາການພາສາສາດ ວິຊາດກ່ຽວກັບການສຶກສາການກ່ວປາໄສ
ໃນນັ້ນມີບົດໜຶ່ງເອີ້ນວ່າ Adjacency ກໍ່ສຶກສາເຖິງອາການເຊັ່ນນີ້. ດ້ວຍການ
ຄົ້ນຄວ້າໄດ້ພົບວ່າ ໃນແຕ່ລະຊາດແຕ່ລະພາສາ ກໍ່ມີບຸກຄົນທີ່ມີອາການໃຊ້ຄຳ
ຕາມແບບນີ້ ເຊັ່ນ: ຍີ່ປຸ່ນ ມີຜູ້ມັກໃຊ້ຄຳວ່າ ອາໂນ, ເອັດໂຕ່ ເລື້ອຍໆໃນເວລາ
ເວົ້າຄ້າງ; ໃນພາສາຫວຽດນາມ ໄດ້ແກ່ຄຳ: ລາງ (lala), ໃນພາສາໄທພົບຄຳ
ວ່າ ແລ້ວກໍ່; ກໍ່. ມາເບິ່ງລາວເຮົາ ໄດ້ພົບອ່າວຫຼາຍຄຳກວ່າຊຸມພາສາເທິງນີ້ຄື:
ລະແມ່ນວ່າ, ແມ່ນວ່າ, ເນາະ, ຈິ່ງຊັ້ນ, ສະແດງວ່າ, ໝາຍຄວາມວ່າ, ແລ້ວກໍ່,
ອາ, ແມ່ນບໍ່ ແລະວ່າຊັ້ນສຳ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ສິ່ງທີ່ໜ້າສົນໃຈໃນເລື່ອງນີ້ຄື ເປັນຫຍັງບາງຄົນຈຶ່ງຕ້ອງໃຫ້ມີການໃຊ້ຄຳ
ໃດໜຶ່ງໃນນີ້ ຈົນເກີດອາການເຄີຍປາກ? ຄຳຕ່າງໆນີ້ ຖືກນຳມາໃຊ້ເພື່ອຫຍັງ?
ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເກີດອາການພາໃຫ້ໃຊ້ຄຳເຊັ່ນນີ້, ເລື່ອງນີ້ສາມາດສຶກສາຫາສາ
ເຫດໄດ້. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ໃຊ້ຄຳເປັນເຊັ່ນນີ້ ທຳອິດ ນັກພາສາສາດ ໄດ້ມອງ
ໄປສູ່ຈິດຕະສາດ ແລະ ການທຳງານທາງພາສາຂອງສະໝອງ, ມອງຕາມນີ້ພົບ
ວ່າ ການເວົ້າ ແມ່ນການນຳເອົາອັນທີ່ຈະເວົ້າໃຫ້ອອກມາຕິດໆກັນ. ແຕ່ມີບາງ
ຄົນຄວາມສາມາດຄົ້ນຫາ (search) ເອົາອັນຈະມາເວົ້າໃຫ້ຕິດຕໍ່ກັນນັ້ນ ເຮັດ
ໄດ້ຊ້າ ຍ້ອນການສັ່ງການຂອງສະໝອງຊ້າ ຫຼື ຍ້ອນບໍ່ມີຄວາມຮູ້ໃນສິ່ງທີ່ໄດ້
ເວົ້າ; ຫຼືມີສິ່ງທີ່ຍັງສົງໄສຫຼາຍໃນຕົວທີ່ຈະເລືອກເວົ້າ ຫຼືບຳກໍ່ບໍ່ໄດ້ກຽມຕົວທີ່ຈະ
ນຳມາເວົ້າໄວ້ກ່ອນ, ເວົ້າແຕ່ທັງຫາອັນຈະເວົ້າຕໍ່ແຕ່ ໝາຍວ່າໃນເວລາດຽວໃຊ້
ເຮັດວຽກສອງແນວຂຶ້ນໄປ, ນອກນີ້ກໍ່ເພາະ ຄວາມສົນໃຈຕໍ່ສິ່ງທີ່ເວົ້າບໍ່ຫຼາຍ ຫຼື
ບໍ່ມີ, ເປັນການເວົ້າພຽງເວົ້າຕາມໜ້າທີ່... ແຕ່ລະກໍລະນີນີ້ກໍ່ລ້ວນແຕ່ຈະມີຜົນບໍ່
ດີຕໍ່ການເວົ້າ; ໂດຍເຮັດໃຫ້ມີຈຸດຕໍ່ລະຫວ່າງ ອັນກັບອັນທີ່ນຳມາເວົ້ານັ້ນ ເຊິ່ງ
ເອີ້ນວ່າ: juncture. ແຕ່ລະຈຸດນີ້ ຫາກໃຊ້ເວລາຫຼາຍຈຶ່ງສາມາດຈັດຫາອັນທີ່
ຈະເວົ້າຕໍ່ໄດ້ນັ້ນ ກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ເວົ້າຕ້ອງໄດ້ຫາອັນໃດອັນໜຶ່ງຈັກອັນໄປສັບໃສ່
ບ່ອນຫວ່າງຂອງຈຸດຕໍ່ເພື່ອໃຫ້ເຕັມ ແລະ ຕໍ່ເນື່ອງ ຫຼື ເພື່ອຄົງພາລະການເວົ້າ
ຂອງຕົນໄວ້ໃຫ້ມີອັນເວົ້າ. ຕົວທີ່ນຳມາສັບໃສ່ນັ້ນແຫຼະ ມັກເລືອກໄດ້ຄຳຕົວໃດ
ຕົວໜຶ່ງດັ່ງຄຳຕ່າງໆທີ່ສະເໝີມາເບື້ອງຕົ້ນບົດນີ້ ແລະ ໃຊ້ມັນໃຫ້ຄຳນັ້ນມາປະ
ກົດເລື້ອຍໆ ຈົນເກີດຄວາມຕ້ອງການມັນຢູ່ຕະຫຼອດ. ອາການເຊັ່ນນີ້ ເມື່ອເກີດ
ເລື້ອຍກໍ່ຈະກາຍເປັນຄວາມຊົນເຄີຍ ແລະ ເຄີຍແລ້ວ ເມື່ອເວົ້າໄປມັນກໍ່ອອກມາ
ເອງໂດຍບໍ່ໄດ້ຕັ້ງໃຈ ຫຼື ຮູ້ສຶກ. ການມາເອງກໍ່ເພາະມັນຕິດກັບການເວົ້າແຕ່ລະ
ອັນ, ສະນັ້ນມີຜູ້ເອີ້ນວ່າ ຄຳຕິດປາກ ເບິ່ງແລ້ວກໍ່ຫາກຄື.

ໃນການເວົ້າຫາກມີຄຳຕິດປາກລອດອອກມາຫຼາຍຄຳ ກໍ່ສະແດງວ່າໃນ
ຊຸດຂອງຄວາມທີ່ເວົ້ານັ້ນ ມີສິ່ງກະຕູດກະຕິດເກີດນຳຫຼາຍ, ສິ່ງຕູດຕິດແມ່ນຕົວ

ສຳຄັນທີ່ພາໃຫ້ເກີດຄວາມບໍ່ລຽນໄຫຼຕໍ່ກັບຜູ້ຟັງ; ຊຸດຄວາມເວົ້າທີ່ມີອັນຕູດອັນ
ຕິດນຳກໍ່ຈະປຽບເໝືອນວັດຖຸທີ່ບໍ່ທັນພ້ອມຈະໃຊ້ງານ, ເຊິ່ງໄດ້ນຳວຽກໄຈ້ວຽກ
ສ້ອມມາໃຫ້ຜູ້ຟັງ, ຫາກໃຜໄຈ້ບໍ່ເປັນກໍ່ໄດ້ຮັບເອົານັບທັງອັນດີ ອັນຕູດອັນຕິດ
ນັ້ນນຳ. ຫາກເບິ່ງດ້ານປະໂຫຍດ ຜູ້ໄດ້ຮັບກໍ່ມີແຕ່ຜູ້ເວົ້າເອງ ເພາະໄດ້ມີອັນ
ເວົ້າ ອັນຍຸດ ອັນພັກ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຂັດສືຄວາມເວົ້າໃຫ້ພ້ອມກ່ອນທີ່ຈະສົ່ງໄປໃຫ້
ຜູ້ຟັງບໍລິໂພກໄດ້ໂລດ. ແຕ່ສຳລັບຜູ້ຟັງ ກໍ່ຈະມີດ້ານເສຍປະໂຫຍດຫຼາຍກວ່າ
ເພາະໄດ້ຮັບຄວາມເວົ້າອັນທີ່ມີວຽກ, ຄຳເວົ້າທີ່ຕ້ອງການສ້ອມ, ໄດ້ຄັດເອງກ່ອນ
ຈະບໍລິໂພກໄດ້, ເວລາສ່ວນໜຶ່ງໄດ້ແບ່ງໄປໃຊ້ໃຫ້ແກ່ຄຳຊຸມຕິດປາກໃຊ້ນຳ
ໂດຍໜ້າຈະເອົາເວລານັ້ນໄປໃຊ້ງານຢ່າງອື່ນທີ່ມີປະໂຫຍດດີກວ່າ.

ເມື່ອເບິ່ງຜ່ານພາສາໃນແງ່ຈິດຕະສາດ, ຄຳເຄີຍປາກຈະບໍ່ຊ່ວຍພັດທະ
ນາຄວາມວ່ອງໄວຂອງການຄິດແກ່ຜູ້ຟັງເລີຍ ແລະ ຕົວຜູ້ມັກໃຊ້ຄຳຕິດປາກກໍ່ບໍ່
ໄດ້ຮັບສັກສິດໃດໆຈາກອາການນີ້ເຊັ່ນກັນ. ຄວາມເວົ້າທີ່ສະແດງເຖິງຈາລິຍະທຳ
ລະຫວ່າງຜູ້ເວົ້າຕໍ່ຜູ້ຟັງນັ້ນ ໄດ້ແກ່ຄວາມເວົ້າທີ່ໃຫ້ຄ່າແຫ່ງການບໍລິການ, ມີ
ແບບແຜນແຫ່ງການສະໜອງຕໍ່ຄວາມສົນໃຈຂອງຜູ້ຟັງ, ມີສາລະ, ສະສວຍ
ແລະ ທັງສາມາດບໍລິໂພກໄດ້ເລີຍ.

ອາການປາກເກີ

ການສຶກສາອາການປາກເກີກໍ່ເປັນສິ່ງທີ່ກ່ຽວກັບພາສາໃນເລື່ອງຂະບວນ
ການອອກສຽງ ແລະ ການໃຊ້ພາສາ. ປາກເກີ ໝາຍເຖິງ ອາການໃນເວລາ
ອອກສຽງເວົ້າເກີດກັກສຽງທີ່ຈຸດໃດໜຶ່ງໃນເວລາປ່ອຍສຽງອອກໃຫ້ຄົບຕາມຈຳ
ນວນຄຳທີ່ຈະເວົ້າ ພາໃຫ້ເກີດການແບ່ງ ຫຼື ຕັດສ່ວນພາຍໃນຄຳ ແລະ ໄດ້ສຽງ
ທີ່ບໍ່ສາມາດສື່ຄວາມໝາຍອັນພຽງພໍໄປສູ່ຜູ້ຮັບ. ໃນພາສາລາວມີຫຼາຍຄຳທີ່

ຮຽກໃຫ້ອາການນີ້ຄື: ປາກຜ່ຳ, ປາກເກີກະ, ປາກກະຕຸກກະຕັກ, ປາກຕິດອ່າງ ເປັນຕົ້ນ. ການໃສ່ຊີ້ແຕ່ລະຊີ້ນີ້ ເມື່ອເບິ່ງກໍ່ເຫັນວ່າເຂົ້າຄວາມດີ. ປາກເກີ ກໍ່ ໝາຍເຖິງປາກຄ້າງ, ປາກຕິດອ່າງ ກໍ່ໝາຍເຖິງປາກອອກຄຳໃດກໍ່ຕິດຢູ່ຄຳນັ້ນ ກ່ອນຈະໄປສູ່ຄຳໃໝ່, ຫາກເວົ້າເຕັມຄວາມກໍ່ຄື ປາກຕິດອ່າງຍ່າງໆເໝືອນ ພາບຂອງນົກບິນຕິດໜ່າງ ຫຼື ດັ່ງໂຕປາຄ້າງຕາມອ່າງນັ້ນເອງ. ການສຶກສາ ອາການນປາກເກີໃນທາງພາສານັ້ນ ໄດ້ເນັ້ນໃນເລື່ອງກົນໄກຂອງການສັ່ງການ ຈາກສະໝອງມາສູ່ຕົວຜະລິດສຽງຕ່າງໆ ຫຼື ຮຽກວ່າ ຖານກອນ (articulation) ໃນປາກ, ໝາຍວ່າເປັນການສຶກສາການສັ່ງການຂອງສະໝອງ ແລະ ການເຮັດວຽກຂອງຖານກອນ.

ຄົນທີ່ປາກເກີນັ້ນ ໂດຍທົ່ວໄປໄດ້ຖືວ່າເປັນຄົນທີ່ຮູ້ພາສາ, ມີລາຍ ການ(program) ພາສາ, ມີສິ່ງທີ່ເປັນພາສາຢູ່ໃນຕົວ, ມີການຜະລິດຄຳອອກ ໄປໄດ້ ແລະ ສາມາດຮັບຄຳຈາກພາຍນອກເຂົ້າມາຮູ້ໄດ້. ອາການປາກເກີຖືວ່າ ເປັນອາການຜິດປົກກະຕິທາງພາສາໃນການສື່ສານ ບໍ່ແມ່ນທາງຟັງ ຫຼືທາງ ການຮັບຮູ້ຂອງສະໝອງ. ດັ່ງນັ້ນ ຫາກຈະສຶກສາການປາກເກີ ກໍ່ສົມຄວນສຶກ ສາພຽງໃນສ່ວນການສື່ສານພາສາທີ່ຜະລິດສິ່ງອອກຂອງບຸກຄົນນັ້ນເທົ່ານັ້ນ. ດ້ວຍການສຶກສາພົບວ່າອາການປາກເກີມີຫ້າປະເພດຄື:

1. ປະເພດທີ່ເປັນແຕ່ກຳເນີດ,
2. ປະເພດເພາະສິ່ງແວດລ້ອມຕົວທີ່ໄດ້ຮັບພາເປັນ
3. ປະເພດທີ່ເກີດຈາກການສັ່ງການພາສາໄປກ່ອນການສັ່ງການໃຫ້ ຖານກອນຜະລິດສຽງເວົ້າ

ປະເພດທີ່ເປັນແຕ່ກຳເນີດນັ້ນ ອາດເປັນເພາະກົນໄກການສຳລັບສັ່ງ ການຂອງສະໝອງມາສູ່ຖານກອນບ່ອນຜະລິດສຽງ ມີຈຸດໃດຈຸດໜຶ່ງທີ່ຂັດຂ້ອງ, ຄຸນນະພາບການທຳງານໃນຈຸດນັ້ນໄດ້ບໍ່ເຕັມທີ່, ທຸກເທື່ອທີ່ມີການສັ່ງການເມື່ອ ມາຜ່ານຈຸດນັ້ນພາໃຫ້ໃຊ້ເວລາຊົ່ວໄລຍະໜຶ່ງຈິ່ງສາມາດໃຫ້ການສັ່ງການສິ່ງຕໍ່

ໄປໄດ້, ເວລາທີ່ໃຊ້ຢູ່ຈຸດຂັດຂ້ອງນັ້ນແຫຼະພາໃຫ້ເກີກະ; ຈຸດຂັດຂ້ອງນີ້ຈະປ່ຽນແປງໄດ້ຍາກ ເພາະມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບຈິດຕະສາດ ຈົນກາຍເປັນຄວາມເຄີຍຊົນ ແລະ ບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວໄດ້.

ມາກ່າວເຖິງປະເພດທີ່ເປັນເພາະສະພາບແວດລ້ອມ ແມ່ນເພາະໄດ້ຮັບແບບການເວົ້າທີ່ເປັນເກີກະນັ້ນເປັນປະຈຳຈາກຜູ້ໃກ້ຊິດເຊັ່ນ: ພໍ່ແມ່, ເພື່ອນຜູງ, ຄູ່ທີ່ບໍ່ໄດ້ມາດຖານບາງຄົນ. ກໍລະນີນີ້ ໄດ້ເກີດເພາະເວລາກຳລັງເວົ້າສິ່ງໜຶ່ງ ເມື່ອຄິດຄຳທີ່ເວົ້າຕໍ່ໄປບໍ່ອອກ ກໍ່ເລີຍໃຊ້ຄຳເກົ່າໂຕທີ່ເວົ້າມາຮອດນັ້ນເວົ້າຊຳຫຼາຍໆເທື່ອລໍຈົນຫາຄຳໃໝ່ໄດ້ ຕົວຢ່າງ: ອໍ່... ລະ... ລ່າ... ແລະອື່ນໆ.

ປະເພດທີສາມຄື ຄວາມຄິດທີ່ຈະເວົ້ານັ້ນໄປກ່ອນການທີ່ສະໝອງຈະສັ່ງໃຫ້ຖານກອນແຕ່ລະຈຸດເພື່ອອອກສຽງ, ກໍລະນີເຊັ່ນນີ້ ບາງຄັ້ງສຽງທີ່ອອກມາແທນທີ່ຈະເປັນຄຳທຳອິດແຕ່ອາດຕົກຖືກຄຳທີ່ຖັດໄປເປັນໂຕອອກກ່ອນ, ຈາກນັ້ນຈຶ່ງຢ້ອນກັບມາອອກຄຳທີ່ໜຶ່ງແບບຊັບຫຼັງຊັບໜ້າ. ອາການເຊັ່ນນີ້ມັກເກີດໃນເມື່ອຜູ້ເວົ້າບໍ່ມີການກຽມແນວເວົ້າມາກ່ອນຫຼື ຫາໄດ້ແນວຈະເວົ້າມາໄວກວ່າການຜະລິດຄຳເວົ້າອອກ.

ສະນັ້ນ ຖ້າຢາກແກ້ໄຂເລື່ອງປາກເກີກະ ທຳອິດກໍ່ຄວນສຶກສາປະເພດຂອງການປາກນັ້ນວ່າເປັນປະເພດໃດກ່ອນ, ຖ້າເປັນເພາະການກຳເນີດ ຜູ້ທີ່ຈະເຂົ້າໄປຊ່ວຍເພື່ອແກ້ໄຂກໍ່ຄົງເມື່ອຍຍ້ອນລ້າໆ.

ການໃຊ້ຄຳຟຸ່ມເພື່ອຍ

ຄຳວ່າ ຟຸ່ມເພື່ອຍ ໃນກໍລະນີໃດໆກໍ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບການໃຊ້ຢ່າງ ເຫຼືອ, ເກີນຄວາມຈຳເປັນທີ່ສົມຄວນໃຊ້. ການໃຊ້ຄຳເພື່ອເວົ້າ ຫຼື ຂຽນກໍ່ມີປະ ກົດການນີ້ເຊັ່ນກັນ; ໃນນີ້ຫາກເບິ່ງຈາກແງ່ໜຶ່ງ ກໍ່ຈະເຫັນວ່າການໃຊ້ຄຳຟຸ່ມ ເພື່ອຍຍັງໝາຍເຖິງ ການໃຊ້ຄຳດ້ວຍຈຳນວນຫຼາຍ ແຕ່ໄດ້ເນື້ອຄວາມໜ້ອຍ ຫຼື ເນື້ອຄວາມແນວຢາກເວົ້າເຖິງນັ້ນມີໜ້ອຍ ແຕ່ໃຊ້ຫຼາຍໆຄຳນັບທັງຕົວທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງ ແລະ ບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງນຳມາໃຊ້.

ການຮູ້ຕໍ່ຄວາມຟຸ່ມເພື່ອຍໃນການໃຊ້ຄຳນັ້ນ ມີຢູ່ສອງທາງຄື:

1. ທາງຈິດຕະສາດແຫ່ງຄວາມຮູ້ສຶກ.
2. ທາງຄວາມຮູ້ແຫ່ງພາສາສາດ.

ໃນທາງຈິດຕະສາດນັ້ນ ຜູ້ທີ່ສຶກສາຈາກການໃຊ້ຄຳຟຸ່ມເພື່ອຍໄດ້ແກ່ຜູ້ຟັງ ເພາະໃນຂະບວນການຟັງກໍ່ມີການວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳຮ່ວມໄປນຳ. ສ່ວນຜູ້ເວົ້າເອງກໍ່ຍາກທີ່ຮູ້ຈັກວ່າຕົນໃຊ້ພາສາຟຸ່ມເພື່ອຍ ຍ້ອນວ່າ ເວລາ ເວົ້າພາລະຕົນຕໍ່ແມ່ນການຈັດຫາຄຳມາສະແດງຄວາມຄິດ ແລະ ສັ່ງການໃຫ້ ອອກສຽງເວົ້າເປັນສຳຄັນ. ການຮູ້ສຶກຂອງຜູ້ຟັງຈາກການໃຊ້ພາສາຟຸ່ມເພື່ອຍ ທີ່ຕໍ່ເນື່ອງດົນໆ ອາການທີ່ມາກ່ອນແນ່ໄດ້ແກ່ການເກີດອິດອັດໃຈ ລຳຄານຫຼື ບໍ່ ຢາກຟັງ; ຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປກໍ່ເກີດອາການເມື່ອຍ ແລະ ໜ້າຕາໂຊບເຊົາ ຫາກຍັງ ທົນຟັງຢູ່ຕໍ່ໄປກໍ່ຟັງເພາະການຄຸມ, ເພາະຄວາມຈຳເປັນ ແລະ ເພື່ອມາລະຍາດ ເທົ່ານັ້ນ.

ໃນທາງພາສາສາດ ສາມາດຮູ້ອາການຟຸ່ມເພື່ອຍ ໃນການໃຊ້ພາສາໄດ້ຄື:

1. ໃຊ້ຄຳເກົ່າຫຼາຍເທື່ອເວົ້າໃນສິ່ງດຽວ.

2. ໃຊ້ຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍໃກ້ກັນຈົນໝົດທຸກໆຄຳມາເວົ້າໃນສິ່ງດຽວ ຕົວຢ່າງ: ໃຫ້ໂອ້ລົມສົນທະນາປຶກສາຫາລືກັນ ແລະ ພິຈາລະນາໃຫ້ຖີ່ຖ້ວນ ໃຫ້ລະອຽດຮອບຄອບຄົວແນ່ ເບິ່ງໃຫ້ດີໆຈິ່ງຄ່ອຍຕັດສິນໃຈ.. ໃນປະໂຫຍກນີ້ໃຊ້ຄຳຟຸ່ມເພື່ອຍຫຼາຍ ຫາກໃນການເວົ້າ ໃຊ້ປະໂຫຍກແບບນີ້ຕະຫຼອດກໍ່ຈະທະວີຄວາມຟຸ່ມເພື່ອຍຂຶ້ນ.

3. ໃຊ້ຄຳທີ່ບໍ່ກົງຄວາມໝາຍ. ດັ່ງປະໂຫຍກໃນຕົວຢ່າງຂ້າງເທິງນີ້ຫາກຢາກໃຫ້ພິຈາລະນາ ກໍ່ໃຊ້ຄຳດຽວຕົວທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສະເພາະເທົ່ານັ້ນ ບໍ່ຄວນເອົາຄຳອື່ນທີ່ມີຄວາມໝາຍນອກຈາກທີ່ຢາກໃຫ້ພິຈາລະນານັ້ນມາໃຊ້.

4. ເພາະຄວາມຮູ້ຄຳຕົວທີ່ມີຄວາມໝາຍເໝາະເຈາະສຳລັບສິ່ງນັ້ນໆບໍ່ມີຕົວຢ່າງ: ອາການປາດດ້ານໜຶ່ງຕາມລວງຍາວຂອງສິ່ງເປັນລຳຕົວອ່ອນ ດ້ວຍແນວຄົມ ແລະ ແຫຼມ ໃນພາສາລາວມີຄຳສະເພາະເອີ້ນວ່າ ແລ່ ເຊັ່ນ: ແລ່ໄສ້, ແລ່ປາ... ແຕ່ຜູ້ທີ່ບໍ່ຮູ້ຄຳວ່າ ແລ່ ກໍ່ຈະເອົາຄຳວ່າ ປາດ ມາໃຊ້ແທນ. ຄຳວ່າ: ແລ່ກັບ ປາດ ເປັນຄຳໃນກຸ່ມດຽວຄື ການໃຊ້ແນວຄົມທຳກັບສິ່ງໃດໜຶ່ງໃຫ້ບາດ ຫຼື ຂາດ, ແຕ່ຄວາມໝາຍຂອງຄຳແຕ່ລະຄຳມີອັນສະເພາະ ຈິ່ງຄວນຮູ້ ແລະ ເລືອກໃຊ້ໃຫ້ຖືກວ່າ ປາດບໍ່ແມ່ນແລ່, ແລະການໃຊ້ຄຳວ່າ ຄູ ແລະ ອາຈານ, ນັກຮຽນ ແລະ ນັກສຶກສາ ກໍ່ບໍ່ຄວນນຳມາໃຊ້ນຳກັນສະເໝີ ຄວນເລືອກໃຊ້ໃຫ້ຖືກກໍ່ລະນີ.

5. ເພາະຄວາມຮູ້ຄວາມໝາຍຂອງຄຳບໍ່ແນ່ນອນຄື: ເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ໂອ້ລົມ ປົນເປກັບຄຳວ່າ ປຶກສາ; ສົນທະນາປົນເປກັບຄຳວ່າ ພິຈາລະນາ. ຄວາມຄິດ ປົນເປກັບ ຄຳເຫັນ; ຕັດ ປົນກັບຄຳ ບັກ; ພົບ ປົນກັບ ພີ້, ຄູ ປົນເປກັບ ຄຳວ່າ ອາຈານ, ນັກຮຽນ ປົນເປກັບຄຳວ່າ ນັກສຶກສາ ແລະອື່ນໆ. ຫາກຄວາມຮູ້ໃນຄວາມໝາຍຂອງຄຳບໍ່ແນ່ນອນວ່າຄຳໃດມີຄວາມໝາຍແນວໃດແທ້ ເວລາໃຊ້ມັກເກີດການເຮາະໝົດທຸກຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍໃກ້ກັນມາເວົ້າ

ພາໃຫ້ທຸກຄຳໃນກຸ່ມນັ້ນມາຮວມສະແດງນຳກັນເປັນພົວເປັນພວງ ແລ້ວແຕ່ຜູ້ຟັງຊິຈັບເອົາຄວາມໝາຍຂອງຄຳໃດ.

ການໃຊ້ພາສາແບບນີ້ ໄດ້ເປັນສາເຫດໃຫ້ຜູ້ຟັງໃນເລື່ອງດຽວກັນ ແຕ່ເຂົ້າໃຈໄປຄົນລະເລື່ອງ ຫຼື ບໍ່ຊ່າງຊິເຂົ້າໃຈ. ການໃຊ້ຄຳແບບນີ້ ໜ້າຈະເອີ້ນວ່າ: ໃຊ້ຄຳແບບພົວພວງກໍ່ໄດ້ ແຕ່ຍ້ອນມີຜູ້ພາໃຊ້ຄຳວ່າ ຟຸ່ມເພື່ອຍມາແລ້ວ ກໍ່ເຫັນວ່າໄດ້ພາບ ແລະ ເຂົ້າຄວາມດີ ເພາະໄດ້ປຽບເອົາການໃຊ້ຄຳແບບນີ້ຄືກັບໃບໄມ້ທີ່ເປັນຟຸ່ມ ບາງເຂດເອີ້ນຟຸ່ມ ແລະ ຄຳວ່າ: ເພື່ອຍ ກໍ່ໝາຍເຖິງຮາກຝອຍຂອງຕົ້ນໄມ້ ທີ່ເປັນປູ່ມຢູ່ນອກໜ້າດິນ ເຊັ່ນ: ຮາກຕົ້ນໄຮ, ຮາກໂພ, ຮາກໄຄ້... ຫຼື ຫາກໃຊ້ຄຳວ່າ ພົວພວງ ກໍ່ຍັງກ່ຽວກັບໝາກໄມ້ທີ່ເກີດຮ່ວມກັນໃນງ່າດຽວນັ້ນເອງ. ການຢາກແກ້ໄຂ ການໃຊ້ຄຳຟຸ່ມເພື່ອຍ ທຳອິດຄວນຮຽນຮູ້ຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳໃຫ້ດີໆ ຕໍ່ໄປຄວນຮູ້ຄັດ ແລະ ຈ້ອນເອົາຄຳທີ່ກົງກັບເລື່ອງນັ້ນໆໄປໃຊ້, ວິທີທີ່ດີທີ່ສຸດກໍ່ຄື ໃຫ້ມີການເລືອກເຟັ້ນຄຳກ່ອນໃຊ້ແລະ ພະຍາຍາມກຳຈັດຈິດສຳນຶກທີ່ຟຸ່ມເພື່ອຍຂອງຕົນຖ້າມີ ແລະ ບໍ່ແອມເອົາແບບການໃຊ້ພາສາທີ່ຟຸ່ມເພື່ອຍຂອງຜູ້ອື່ນ, ການແອມແບບອັນນີ້ມັນເປັນງ່າຍເພາະເປັນການໃຊ້ພາສາທີ່ອອກແຮງໜ້ອຍ ມາດຖານກໍ່ຈຳກັດຄື ບໍ່ຕ້ອງເນັ້ນຄວາມສັດເຈນ, ບໍ່ຕ້ອງເນັ້ນດ້ານຈິດຕະສາດການຟັງ. ແຕ່ຄວນສຳນຶກວ່າ ການໃຊ້ພາສາແບບຟຸ່ມເພື່ອຍນັ້ນ ບໍ່ແມ່ນພາສາລາວຟຸ່ມເພື່ອຍ, ແມ່ນທ່ານເອງໃຊ້ຟຸ່ມເພື່ອຍ.

ມຸ່ງ ແລະ ມັງ ຄຳໃດແມ່ນແນວໃດ

ນອກຈາກການເວົ້າຕ່າງກັນແລ້ວ ຄຳທັງສອງນີ້ຍັງພົບການຂຽນຫຼືກັນຕາມເວົ້າໃນບາງຄັ້ງ. ໃນພາສາລາວ ຄຳທັງສອງລ້ວນແຕ່ມີ ແລະ ໃຊ້ມາແຕ່ກີ້.

ໃນນີ້ຄຳວ່າ ມຸ່ງ ເປັນຄຳກິລິຍາ ໝາຍເຖິງໄປສູ່, ຕັ້ງໃຈໃຫ້ໄປເຖິງ. ດ້ວຍຄວາມໝາຍນີ້ ສາມາດນຳໄປປະສົມກັບຄຳອື່ນໄດ້ຫຼາຍຄຳເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຄວາມໝາຍວ່າ ໄປສູ່, ເລັ່ງໃສ່ຈຸດ ເຊິ່ງຈະຢູ່ໄກຕົວຫຼືບໍ່ໄກປານໃດກໍຕາມ, ໃນການມຸ່ງນັ້ນ ຈະແມ່ນໄປສູ່ດ້ວຍຕົນເອງ ຫຼື ເອົາແຕ່ການກະທຳ, ຈິດໃຈໄປກໍໄດ້.

ຕົວຢ່າງ: ມຸ່ງໜ້າສູ່ເຂດພູດອຍ ໝາຍເຖິງໄປສູ່ເຂດພູດອຍດ້ວຍຄົນພ້ອມກັບຄວາມຄິດທີ່ຕັ້ງໃຈຢ່າງໃດໜຶ່ງເພື່ອນຳໄປໃຫ້ເຂດພູດອຍໄດ້ຮັບ; ມຸ່ງໜັ້ນໃນອຸດົມການ ໝາຍເຖິງເອົາແນວຄິດ ແລະ ການກະທຳໃຫ້ໄປສູ່ທີ່ຕັ້ງໃຈໄວ້ໂດຍບໍ່ປ່ຽນແປງ. ມຸ່ງມະນະ ເປັນຄຳມັກໃຊ້ໃນທາງປະພັນ ໝາຍເຖິງ ໄປໃຫ້ເຖິງດ້ວຍຄວາມພະຍາຍາມ. ນອກນີ້ ກໍຍັງມີອີກຫຼາຍຄຳທີ່ສາມາດຫາໄດ້ງ່າຍ. ເມື່ອເບິ່ງທົບຄືນທາງຄວາມໝາຍຈາກຕົວຢ່າງຕ່າງໆ ໃນນີ້ ມຸ່ງຍັງມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບ ການຕັ້ງໃຈໄປຫາອັນທີ່ຢູ່ໄກຢ່າງກົງໆ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ບອກວ່າ ການໄປຫາອັນຢູ່ໄກນັ້ນຕ້ອງພົບຄວາມລຳບາກ, ກັນດານ ຫຼື ສະບາຍ ຢ່າງຈະແຈ້ງ, ມີພຽງຄວາມສຳນຶກ ວ່າ ອາດມີຄວາມຍາກແຝງຢູ່ກັບການຈະໄປເພື່ອໃຫ້ເຖິງນັ້ນນຳເລັກໜ້ອຍ ເພາະວ່າໃນຄວາມວ່າ ມຸ່ງ ກໍມີຄວາມຕັ້ງໃຈຢູ່ນຳ ສິ່ງທີ່ຕ້ອງການມີຄວາມຕັ້ງໃຈ ກໍຕ້ອງມີສິ່ງທີ່ອ່າວລຳບາກເປັນຕົວແຝງຢູ່ນຳ.

ມາສູ່ຄຳວ່າ ມຸ່ງ ຄຳນີ້ເປັນຄຳນາມ ໃນປະຈຸບັນມີສອງຄວາມໝາຍຄື ໜຶ່ງ: ໝາຍເຖິງໂພງຫຍ້າທີ່ສັດບາງຊະນິດເຊັ່ນ ກະຕ່າຍ, ໜູສະເພົາ ຫຼື ໜູປ່າ ທີ່ໄປກັດເອົາມາກອງໄວ້ ແລ້ວ ຊົນເຂົ້າຢູ່ທາງໃນເພື່ອອາໄສເປັນບ່ອນນອນ ຫຼື ບ່ອນເກີດລູກ. ລັກສະນະຂອງມຸ່ງນີ້ ເປັນໂພງຂຶ້ນຄ້າຍຄືກັບພວງເຮືອ, ທາງພື້ນເປັນໂອກໂຫຼກຄ້າຍກັນໝໍ້ຂາງ ອັນນີ້ ຖ້າເປັນໂອກໂຫຼກນ້ອຍເອີ້ນວ່າ ໝ້ອງ ຫາກໃຫຍ່ເອີ້ນວ່າ ໝັ່ງ, ເຊິ່ງມີຄວາມເໝາະແກ່ການໝູບຫຼືນອນເພື່ອໄດ້ຄວາມອຸ່ນ. ຄວາມໝາຍທີ່ສອງ ໝາຍເຖິງສິ່ງທີ່ເຮັດດ້ວຍຜ້າສຳລັບກາງປົກບ່ອນຄົນນອນເພື່ອກັນຍຸງກັດ, ບາງຖິ່ນເອີ້ນຊຸດ. ແຕ່ກ່ອນ ສິ່ງນີ້ເຮັດດ້ວຍຜ້າທີ່ຍ້ອມນ້ຳນິນ ສະນັ້ນຈິ່ງໜາ ແລະ ມືດ, ປະຈຸບັນມີຜ້າທີ່ບາງທັງເປັນລັກສະນະ

ຕາໜ່າງຖີ່ ແຕ່ອາກາດລ່ວງໄດ້ສະບາຍ, ອັນໃໝ່ທີ່ເຮັດຂຶ້ນມາພັດເອີ້ນວ່າ ມຸ້ງ. ເມື່ອສິ່ງນີ້ ທັງເປັນວັດຖຸໃໝ່ທີ່ງາມ ແລະ ເບົາບາງທັງເປັນສິນຄ້າ ສະນັ້ນຄຳວ່າ ມຸ້ງຈຶ່ງແຜ່ຕາມໄປພາໃຫ້ຄຳວ່າ ຊຸດກໍ່ທົດຖອຍໜ້ອຍລົງ ຜູ້ທີ່ຮູ້ກໍ່ໜ້ອຍເຂົ້າຕາມໆນັ້ນ.

ບາງຄັ້ງກໍ່ຍິນຄຳວ່າ ໝ້ອງ ທີ່ໝາຍເຖິງບໍລິເວນນັ້ນໆ, ເຂດອ້ອມໆນັ້ນ. ເມື່ອສັງເກດດ້ວຍຂະບວນການປ່ຽນແປງທາງຄວາມໝາຍຂອງຄຳໃນຄຳວ່າ ໝ້ອງ ນີ້ ໄດ້ເກີດມີຄວາມສຳນຶກ ແລະ ຄວາມໝາຍໃໝ່ເພີ່ມຂຶ້ນມາຄື ຍັງໝາຍເຖິງທີ່ເປັນວົງ ຫຼື ບໍລິເວນອ້ອມໆ ຕົວຢ່າງ: ຢູ່ໝ້ອງນັ້ນ, ຢູ່ໝ້ອງນີ້ ກໍ່ໝາຍເຖິງວົງນັ້ນໆ, ບໍລິເວນນັ້ນ. ຈາກທີ່ຮູ້ ແລະ ເຫັນວ່າ ມຸ້ງ ແລະ ມຸ້ງ ເປັນອັນລະຢ່າງແນວນີ້ ເມື່ອນຳມາໃຊ້ໃນການຂຽນ ສົມຄວນຈະເລືອກເອົາມາໃຊ້ໃຫ້ຖືກຕາມຄວາມໝາຍຂອງຄຳໃດຄຳນັ້ນ.

ຄຳ: ນ້ອຍ ກັບ ໜ້ອຍ ໃນພາສາລາວ

ໃນພາສາລາວ ການວິວັດດ້ານສຽງພາຍໃນຄຳພາໃຫ້ເກີດເປັນຄວາມໝາຍໃໝ່ ແລະ ໄດ້ຄຳໃໝ່ເພີ່ມຂຶ້ນມາພົບວ່າມີຫຼາຍຄຳ. ຄຳທີ່ເກີດໃໝ່ຕາມກໍລະນີນີ້ມັກເປັນຄຳທີ່ໄດ້ຮູບຄຳຄ້າຍຄຽງກັນ. ສຳລັບຮູບຂຽນນັ້ນບາງຄຳຈະສະແດງອອກທີ່ຕົວອັກສອນໃດໜຶ່ງໃຫ້ເຫັນຄວາມຕ່າງໄດ້ງ່າຍ, ແຕ່ບາງຄຳເຫັນຄວາມຕ່າງໄດ້ພຽງເລັກໜ້ອຍ ໂດຍສະເພາະເປັນພຽງເຄື່ອງວັນນະຍຸດ. ຕົວ

ຢ່າງຄຳທີ່ເກີດຕາມກໍລະນີນີ້ຄື: ຮອມ-ຮ່ອມ, ຕອມ-ຕ້ອມ, ສຽມ-ສັ່ງມ, ຮວມ-ຮ່ວມ ແລະ ຍັງອີກຫຼາຍໆຄຳ.

ບັດນີ້ມາເວົ້າເຖິງຄຳວ່າ ນ້ອຍ ກັບ ໜ້ອຍ, ທັງສອງນີ້ກໍ່ເປັນຄຳທີ່ເກີດຈາກການວິວັດດ້ານສຽງຄື: /no:j/ ຕົວດຽວກັນເຊິ່ງໃນເມື່ອກ່ອນມີຮາກຄວາມໝາຍ (root) ດຽວກັນ. ແຕ່ໃນປະຈຸບັນໄດ້ເກີດເປັນສອງຄຳທີ່ມີຄວາມຄ້າຍຄຽງດ້ານຮູບຄຳແຕ່ຫາກບໍ່ແມ່ນຄຳດຽວກັນ, ບໍ່ແມ່ນຄວາມໝາຍດຽວດັ່ງເດີມອີກແລ້ວ. ກ່ອນຈະອະທິບາຍສອງຄຳນີ້ ຈິ່ງເບິ່ງຕົວຢ່າງບາງອັນນີ້ກ່ອນ:

1. ເມຍນ້ອຍ ກັບ ເມຍໜ້ອຍ
2. ສາວນ້ອຍ ກັບ ສາວໜ້ອຍ
3. ຍັງນ້ອຍ ກັບ ຍັງໜ້ອຍ ແລະ ຍັງອີກຫຼາຍຕົວຢ່າງ.

ເຮົາມາສົມທຽບເບິ່ງຄວາມໝາຍທີ່ໄດ້ໃຫ້ຮູ້ໃນແຕ່ລະຄຳຄື: ເມຍນ້ອຍ ໝາຍເຖິງ ເມຍຜູ້ຖັດມາຈາກເມຍຜູ້ທີ່ເອົາກ່ອນ ເຊິ່ງການໄດ້ເມຍນ້ອຍມາອາດດ້ວຍການແຕ່ງ ຫຼື ບໍ່ແຕ່ງກໍ່ມີ, ເຖິງໄດ້ມາດ້ວຍວິທີໃດກໍ່ຕາມດ້ານຖານະຈະຍົກໃຫ້ເມຍຜູ້ທຳອິດເປັນຜູ້ຍຶດຖືຄວາມສຳຄັນ. ສະນັ້ນ ເມຍທຳອິດຈິ່ງໄດ້ຮັບຊື່ວ່າ: ເມຍຫຼວງ ໝາຍເຖິງເມຍໃຫຍ່ແຕ່ບໍ່ແມ່ນຕົວໃຫຍ່, ຫາກໄດ້ແກ່ຖານະ, ສິດ , ອຳນາດໃຫຍ່ ແລະ ເມຍນ້ອຍກໍ່ໄດ້ຖານະ, ສິດບໍ່ຫຼາຍເທົ່າ ຈິ່ງມີຄຳວ່າ ນ້ອຍ ຕິດກັບຊື່ເມຍຜູ້ຖັດມາ.

ຄຳວ່າ ເມຍໜ້ອຍ ໝາຍເຖິງມີເມຍແຕ່ບໍ່ຫຼາຍຄົນເຊິ່ງເມຍແຕ່ລະຄົນຄົງໄດ້ມາຈາກການແຕ່ງ, ບໍ່ແມ່ນແບບເອົາລັບໆລື້ໆ. ຄຳນີ້ມີຄວາມໝາຍເນັ້ນດ້ານຈຳນວນຂອງເມຍທີ່ຜູ້ໃດໜຶ່ງມີ.

ຄຳວ່າ ສາວນ້ອຍ ໝາຍເຖິງສາວທີ່ອາຍຸເລີ່ມເຂົ້າສູ່ໄວສາວ ຫຼື ສາວທີ່ອາຍຸຍັງອ່ອນ ເປັນການເນັ້ນທີ່ເກນອາຍຸເຊິ່ງເປັນສາວຍັງບໍ່ດົນຕໍ່ໄປຍັງຈະເປັນສາວໄປອີກນານ, ແລະບໍ່ເນັ້ນທີ່ຕົວຄົງຂອງຜູ້ສາວນັ້ນນ້ອຍ.

ຄຳວ່າ ສາວໜ້ອຍ ໝາຍເຖິງມີຜູ້ສາວແຕ່ຈຳນວນບໍ່ຫຼາຍ ເຊິ່ງສາວທີ່ມີນັ້ນອາດເປັນສາວແກ່ສາວຮາມສາວສຳໃດກໍ່ແລ້ວແຕ່ ອັນທີ່ເນັ້ນແມ່ນຈຳນວນຂອງສາວ.

ຄຳວ່າ ຍັງໜ້ອຍ ໝາຍເຖິງບໍ່ທັນໃຫຍ່ເທື່ອ.

ສ່ວນຄຳວ່າ ຍັງໜ້ອຍ ໝາຍເຖິງຍັງບໍ່ຫຼາຍ.

ຈາກການວິເຄາະໃນຕົວຢ່າງທີ່ໃຫ້ມາໄດ້ຂໍສະຫຼຸບວ່າ ນ້ອຍ ເປັນຄຳໜຶ່ງທີ່ຕ່າງຈາກໜ້ອຍ, ໃນນີ້ ນ້ອຍ ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບຂະໜາດ, ສ່ວນ ໜ້ອຍ ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບຈຳນວນ. ຄຳກົງກັນຂ້າມກັບ ນ້ອຍ ແມ່ນ ໃຫຍ່; ຄຳກົງກັນຂ້າມກັບ ໜ້ອຍ ແມ່ນ ຫຼາຍ.

ພາສາລາວເຮົາບາງຖິ່ນໃຊ້ພຽງ ນ້ອຍ ຄຳດຽວ, ຈະເປັນກໍລະນີຈຳນວນຫຼື ຂະໜາດກໍ່ໃຊ້ຄຳດຽວກັນ. ໃນພາສາລາວຫຼາຍຖິ່ນ ບໍ່ມີຄຳວ່າ ລ້ອນ ມີແຕ່ຫຼ້ອນ ແລະ ໃຊ້ພຽງຄຳດຽວແທນໃຫ້ສອງຄວາມໝາຍຄື: ຄວາມສາມາດ ແລະ ຄວາມກ້ຽງແປນກໍ່ໃຊ້ຄຳດຽວກັນ. ແຕ່ໃນພາສາລາວຫຼາຍຖິ່ນທີ່ກວມເອົາຄົນສ່ວນຫຼາຍໃນປະເທດໄດ້ມີຄຳວ່າ ນ້ອຍ ແລະ ໜ້ອຍ ທີ່ຕ່າງກັນ; ລ້ອນ ແລະ ຫຼ້ອນ ກໍ່ຕ່າງກັນ. ຕາມກົດເກນທາງພາສາຈະໃຫ້ຄຳທີ່ວິວັດທາງຄວາມໝາຍແລ້ວເຊັ່ນນີ້ບັນຄືນມາຮວມເປັນຄວາມໝາຍດຽວຄືນຕາມຮາກເດີມນັ້ນ ບໍ່ເຄີຍມີ. ສະນັ້ນ ການຮັບຮູ້ ແລະ ປະຕິບັດຕາມຂະບວນການວິວັດຈິ່ງເຫັນວ່າຖືກກັບກົດເກນທາງພາສາ ແລະ ສອດຄ່ອງກັບຫຼັກຂອງການໃຊ້ຄຳໃນພາສາລາວອີກດ້ວຍ.

ຄຳ: ໄນ່ ແລະ ເນີ່ ທີ່ໃຊ້ໃນພາສາລາວ

ໃນພາສາລາວ ສຽງສະຫຼະ ໃx /aə/ ໄx /aj/ ແລະ ເຮີ /ə:/ ພົບວ່າເກີດອາການຜັນຜ້ງໄປຕາມແຕ່ລະຖິ່ນມາເທິງນານ ຈົນພາໃຫ້ເກີດບັນຫາຕໍ່ຄວາມເຂົ້າໃຈໃນຄວາມໝາຍຂອງຄຳພ້ອມກັບການຂຽນຄຳບາງຄຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສະຫຼະຊຸມນີ້. ດັ່ງບາງຄຳທີ່ສະເໜີໃນຫົວບົດນີ້ກໍ່ເປັນຕົວຢ່າງໜຶ່ງໃນສິ່ງທີ່ກ່າວມາ ອັນພາໃຫ້ມີຜູ້ສົງໄສວ່າຈັກຄຳໃດເປັນຄຳໃດ, ຄຳໃດໃຊ້ສະຫຼະໃດຂຽນ ຫຼື ແມ່ນຄຳດຽວກັນແຕ່ຂຽນຕາມໃຜຕາມມັນ, ຂຽນຕາມສຽງຖິ່ນໃຜຖິ່ນມັນ?

ດ້ວຍການສຶກສາພົບວ່າ ຕົວຂຽນ ໄນ່ /nəə/ ເຖິງສາມາດຂຽນ ແລະ ອ່ານອອກສຽງໄດ້ແຕ່ບໍ່ພົບວ່າມີຄວາມໝາຍໃນພາສາລາວ. ສ່ວນຄຳວ່າ ໄນ່ /nəj/ ເປັນຄຳໜຶ່ງທີ່ໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນພາສາລາວມີຄວາມໝາຍວ່າ ຊົມເຂົ້າຈົນທົ່ວຕົວແລ້ວ, ຕົວທີ່ຊົມເຂົ້າຕ້ອງເປັນສິ່ງທີ່ແຫຼວ, ໂດຍນຳ້ເປັນສຳຄັນ. ຕົວຢ່າງ: ເຂົ້າໄນ່ແລ້ວ ຫຼື ເຂົ້າໄນ່ນຳ້ແລ້ວ, ເມັດຖົ່ວທີ່ມ່າໄນ່ແລ້ວ. ຄຳນີ້ ຮູບຂຽນໃຊ້ສະຫຼະ ໄx ບໍ່ແມ່ນ ໃx ຫຼື ເຮີ. ສ່ວນຄວາມໝາຍຂອງຄຳນີ້ຍັງສາມາດນຳໄປໃຊ້ໃນທາງອື່ນທີ່ກ່ຽວກັບການຊົມເຂົ້າ, ໂດຍມີຈິດສຳນຶກເໝືອນກັບນຳ້ທີ່ຊົມ ເຊັ່ນ: ຮຽນເລື່ອງນັ້ນຈົນໄນ່ພໍແລ້ວ. ໝາຍເຖິງຮັບເອົາແນວຮຽນເຂົ້າມາສູ່ຕົວຈົນທົ່ວ ເຖິງຂັ້ນຈີ່ໄດ້ທຸກແນວ. ໃນນີ້ສັງເກດເຫັນວ່າ ຕົວທີ່ເຮັດໃຫ້ ໄນ່ ອັນຫຼັກໆໄດ້ແກ່ນຳ້ ແລະ ນຳ້ນັ້ນໄດ້ຊົມເຂົ້າຈົນທົ່ວ. ຄວາມໝາຍທີ່ວ່າ ຊົມຈົນທົ່ວໄດ້ຖືກກ່າຍໄປໃຊ້ໃນທາງອື່ນ ເຊິ່ງບໍ່ແມ່ນນຳ້ກໍ່ໄດ້ທີ່ເປັນກໍລະນີດັ່ງການຊົມ. ຕົວຢ່າງ: ຊາບຊົມແນວທາງ, ຄຳວ່າ ຊົມ ໃນນີ້ກໍ່ກ່າຍຄວາມໝາຍຈາກອາການຂອງນຳ້ໄປໃສ່ກັບຈິດສຳນຶກ.

ສ່ວນຄຳວ່າ ເນີ່ /nə:/ ເປັນຄຳທີ່ພົບໃນພາສາຕະກູນໄຕ ໂດຍສະເພາະ ຄື: ໄຕແດງ, ໄຕເໜືອ ສະນັ້ນຈະພົບການໃຊ້ຫຼາຍໃນຖິ່ນຊຳເໜືອ, ຫຼວງນ້ຳທາ ແລະ ບາງເຂດຂອງອຸດົມໄຊ. ຄຳນີ້ມີຄວາມໝາຍວ່າ: ຕື່ງຂຶ້ນ, ໃຄ່ຂຶ້ນ ເຊິ່ງ ການຕື່ງ ຫຼື ໃຄ່ຂຶ້ນນັ້ນເພາະມີນ້ຳຊຶມເຂົ້າໃນ ຫຼື ບໍ່ແມ່ນຍ້ອນນ້ຳກໍ່ໄດ້, ຈຸດເນັ້ນ ຢູ່ທີ່ຂະໜາດຂອງຕົວໄດ້ໃຫຍ່ຂຶ້ນຈາກເດີມເພາະມີສິ່ງຕ້ອງໃສ່, ແຊກເຂົ້າ ຫຼື ຊຶມເຂົ້າ. ຕົວຢ່າງ: ເຂົ້າຈ້າວ ເມື່ອຕົ້ມຈະເນີກວ່າເຂົ້າໜຽວ; ເອົາໜັງແຫ້ງແຊ່ ນ້ຳແລ້ວມັນຈະເນີ່ຂຶ້ນ.

ຈາກການວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຄຳທັງສອງເມື່ອນຳມາທຽບຈະພົບວ່າ ໄນ່ ແລະ ເນີ່ ມີສ່ວນຂອງຄວາມໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ເອີ້ນວ່າ ເລື່ອມກັນ (Overlapping) ຈຸດກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ແກ່ ນ້ຳ. ສ່ວນທີ່ຕ່າງກັນຄື ໄນ່ ບໍ່ໄດ້ບອກ ເຖິງຂະໜາດວ່າໃຫຍ່ຂຶ້ນຈາກເດີມ ມີແຕ່ບອກການຊຶມເຂົ້າໄປຈົນທົ່ວຕົວ. ສ່ວນຫຼັງຈາກຊຶມເຂົ້າທົ່ວຕົວແລ້ວພາໃຫ້ອ່ອນປຽກ ຫຼື ໃຫຍ່ຂຶ້ນນັ້ນບໍ່ໄດ້ຮວມ ເຖິງ, ປະໃຫ້ເປັນຄວາມເຂົ້າໃຈຕາມ, ເຊິ່ງທາງພາສາສາດຮຽກວ່າ ອາການຕາມ ໄປກັບ. ສ່ວນຄຳວ່າ ເນີ່ ມີໃຊ້ໃນວົງແຄບກວ່າ ແລະ ເນັ້ນອາການໃຫຍ່ຂຶ້ນຈາກ ຂະໜາດເດີມເພາະນ້ຳ ຫຼື ບໍ່ແມ່ນນ້ຳກໍ່ໄດ້. ສະນັ້ນ ໄນ່ ແລະ ເນີ່ ຄົງເປັນອັນ ລະຄຳ ແລະ ບໍ່ມີຕົ້ນຄຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສະຫຼະ ໃx /aə/ ແຕ່ຢ່າງໃດ.

ຄຳ: ບິດໜຶ່ງ ໃນພາສາລາວ

ພ້ອມກັບຄຳວ່າ ບິດໜຶ່ງ ກໍ່ມີຄຳວ່າ ຈັກບິດ, ບິດດຽວ ແລະ ຈັກໜ້ອຍ. ຄຳທັງສີ່ນີ້ລ້ວນແຕ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບເວລາ ເຊິ່ງເປັນເວລາທີ່ສິ້ນກະຈັ້ນ. ຄວາມໝາຍຂອງຄຳປະເພດນີ້ ທາງພາສາສາດເອີ້ນເປັນປະເພດຄວາມໝາຍ ຕໍ່ລະຫວ່າງບັນຄື ບັນທີ່ຢຸດຢູ່ຈຸດການດຳເນີນແລ້ວຈະມີບັນອື່ນມາເລີ່ມຕົ້ນຖັດ ຈາກ. ຈຸດຈະຕໍ່ກັນຂອງບັນຫາກໃຊ້ເວລາສິ້ນກໍ່ຈະມາກ່ຽວກັບຄຳໃດໜຶ່ງໃນຊຸມ ນີ້. ຄວາມສິ້ນຂອງເວລາທີ່ໃຫ້ໄວ້ໃນຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳໃນນີ້ອາດບໍ່ ເທົ່າກັນຄື ອາດມີຄວາມຍາວ-ຄວາມສິ້ນທຽບກັນຢູ່ພາຍໃນກຸ່ມຄຳນີ້. ແຕ່ໃນ ບິດຂຽນນີ້ບໍ່ໄດ້ມຸ່ງໝາຍຈະປຽບທຽບໃຫ້ເຫັນຄວາມສິ້ນ-ຍາວຂອງເວລາໃນແຕ່ ລະຄຳ, ພຽງແຕ່ຈະສະເໜີໃຫ້ເຫັນວ່າ ເວລາທີ່ສິ້ນກະຈັ້ນທີ່ໃຫ້ໄວ້ໃນຄວາມ ຂອງຄຳນັ້ນ ໃນພາສາລາວເອົາອັນໃດເປັນຕົວທຽບຖານເພື່ອສະແດງໃຫ້ຮູ້ວ່າ ແມ່ນເວລາທີ່ສິ້ນ.

ດ້ວຍການສຶກສາພົບວ່າ ສຽງຂອງຄຳວ່າ: ບິດ ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບຄຳ ວ່າ: ອິດ ຫຼື ອິດ ທີ່ໃຊ້ກັບການກັ້ນໃຈໄວ້ຄັ້ງໜຶ່ງໆ, ເຊິ່ງການກັ້ນໃຈໝາຍ ເຖິງກັກລົມໄວ້ໂດຍບໍ່ໃຫ້ມີລົມຜ່ານເຂົ້າອອກຕາມຊ່ອງປາກ ຫຼື ດັງ. ບາງທ້ອງ ຖິ່ນເອີ້ນ ອິດໃຈ, ບາງຖິ່ນເອີ້ນ ອິດໃຈ ແລະ ບາງຖິ່ນເອີ້ນ ກັ້ນໃຈ. ໃນນີ້ ອິດ ແລະ ກັ້ນ ຄົງເປັນຄຳທີ່ຫຼາຍຄົນເຂົ້າໃຈໄດ້ສະດວກ, ສະເພາະຄຳວ່າ ອິດ ນັ້ນກໍ່ ຍັງມີຄວາມໝາຍອື່ນນຳຄື: ການຂາດແຄນແນວກິນ, ໄດ້ກິນແຕ່ບໍ່ພໍຕາມທີ່ ຢາກ. ແຕ່ໃນນີ້ ຄວາມໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຄົງໄດ້ແກ່ ການກັ້ນ, ອັດຕັນໄວ້, ອິດ ໄວ້ ເປັນສຳຄັນ. ການອິດຫາຍໃຈຂອງຄົນຕາມປົກກະຕິຫາກດົນເຖິງສອງນາທີ ກໍ່ເຫັນວ່າເຕັມທີ, ສະນັ້ນ ເວລາທີ່ສາມາດອິດຫາຍໃຈໄດ້ສຳລັບຄົນໃນເວລາ

ສຳນັ້ນໄດ້ກາຍເປັນຄວາມສຳນຶກທີ່ວ່າ ສັ້ນ, ບໍ່ດົນ. ແລະອັນນີ້ໄດ້ກາຍເປັນຕົວ
ກຳນົດໃຫ້ໄດ້ຄຳວ່າ ບິດ ຂຶ້ນມາ. ຄຳວ່າ ບິດ ຄົງເປັນການຜຽນສຽງຈາກ ອິດ ຫຼື
ອິດ. ດັ່ງນັ້ນຄຳວ່າ: ບິດໜຶ່ງ, ບິດດຽວ ກໍ່ໝາຍເຖິງຊົ່ວກັນໃຈໜຶ່ງ, ຊົ່ວກັນໃຈ
ດຽວນັ້ນເອງ. ຫຼືບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ຄຳວ່າໜຶ່ງ ຫຼື ດຽວ ຄົງເປັນຄຳຄຸນສັບເຮັດໜ້າທີ່ຂະ
ຫຍາຍຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ບິດ ອັນໝາຍເຖິງສັ້ນນັ້ນໃຫ້ເປັນສັ້ນໆ ເພາະ
ວ່າ ໜຶ່ງ ຫຼື ດຽວ ຕ່າງກໍ່ໝາຍເຖິງຄວາມໜ້ອຍ, ຄວາມບໍ່ມີອັນຕໍ່ໄປ, ຄວາມບໍ່
ມີສອງດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ຄຳ: ແກນ ແລະ ແກ່ນ ໃນພາສາລາວ

ການຜັນແປດ້ວຍຄວາມໝາຍພາໃຫ້ເກີດເປັນຄຳໃໝ່ໃນພາສາລາວນັ້ນ
ບໍ່ໝາຍວ່າຈະເປັນໄປຢ່າງໜຶ່ງຢ່າງດຽວ, ບາດໜຶ່ງບາດດຽວທົ່ວທຸກຖິ່ນ. ດັ່ງຄຳ
ວ່າ: ແກນ ແລະ ແກ່ນ ກໍ່ເປັນຄຳທີ່ເກີດມີເພາະການຜັນແປຄວາມໝາຍຈາກ
ຕົ້ນຄຳດຽວກັນ; ເຊິ່ງບາງຖິ່ນຍັງມີພຽງຄຳດຽວຢູ່ ແຕ່ຫຼາຍໆຖິ່ນໄດ້ພົບວ່າເປັນ
ອັນລະຄຳ, ມີຄວາມໝາຍຕາມອັນໃດອັນນັ້ນໄປແລ້ວ.

ຄຳວ່າ: ແກນ ໝາຍເຖິງ ສິ່ງທີ່ແຂງມີລັກສະນະກົມຍາວ ເຊິ່ງຢູ່ທາງໃນ
ຫຼື ທາງກາງອັນໄດ້ແກ່ລຳໄມ້ ຫຼື ເຄື່ອງຈັກເຄື່ອງລານ. ຕົວຢ່າງ: ແກນໄມ້ດູ່, ໄມ້
ແກນຫຼ້ອນ, ແກນອີ້ວ, ແກນຫຼາ.

ຄຳວ່າ: ແກ່ນ ໝາຍເຖິງເມັດ ຫຼື ໜ່ວຍທີ່ຢູ່ທາງໃນຂອງໝາກໄມ້ ຫຼື ຂອງ
ສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງ. ຕົວຢ່າງ ຊະນິດທີ່ຢູ່ທາງໃນຂອງໝາກໄມ້ໄດ້ແກ່: ແກ່ນ
ໝາກຂາມ, ແກ່ນໝາກມ້, ແກ່ນໝາກລຳໄຍ... ຊະນິດທີ່ຢູ່ທາງໃນຂອງສິ່ງໃດ

ໜຶ່ງໄດ້ແກ່: ແກ່ນຕາ, ແກ່ນຫາເປັນຕົ້ນ. ໃນນີ້ ຄຳວ່າແກ່ນຫາ ບາງຄົນເອີ້ນວ່າ ໄຂ່ຫາ, ໝາກຫາ ຫຼື ໝາກໄຂ່ຫາ ເບິ່ງແລ້ວຊື່ໃດກໍ່ແມ່ນທັງໝົດ ເພາະຕ່າງກໍ່ ໄດ້ຄຳທີ່ກ່າຍມາຈາກລັກສະນະຂອງໝາກໄມ້, ແກ່ນໝາກໄມ້ ຫຼື ໄຂ່ ທີ່ເປັນ ມົນງ.

ຄຳວ່າ: ແກນ ແລະ ແກ່ນ ຍັງສາມາດຍົກໃຫ້ເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານ ຄວາມໝາຍໄດ້ດ້ວຍຕົວຢ່າງອື່ນໆອີກ ເຊັ່ນ: ສາລີ ສ່ວນນອກສຸດແມ່ນກາບ, ຖັດເຂົ້າໄປທາງໃນແມ່ນແກ່ນ ແລະ ຖັດໄປເຖິງທາງໃນສຸດຕົວທີ່ເປັນຮູບຍາວ ສຳລັບໃຫ້ແກ່ນສາລີຕິດຢູ່ນັ້ນຮຽກວ່າ ແກນ ໝາຍວ່າ ສາລີມີທັງແກ່ນ ແລະ ແກນ. ໂດຍທົ່ວໄປ ແກ່ນມີພາລະເຕົ້າຮວມເຊື້ອແນວສຳລັບນຳໄປຂະຫຍາຍ ພັນ, ສ່ວນແກນມີພາລະເປັນຕົວຄຶງທີ່ແໜ້ນເພື່ອໃຫ້ຕົວອື່ນຍຶດຢູ່ ຫຼື ປິ່ນອ້ອມ ຕົວມັນ.

ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ແກນ ຍັງບໍ່ພົບວ່າຖືກນຳໄປໃຊ້ໃນທາງວັດທະ ນະທຳຢ່າງອື່ນເທື່ອ, ແຕ່ຄຳວ່າ ແກ່ນ ໄດ້ພົບການນຳໄປໃຊ້ຫຼາຍໃນທາງປຽບ ທຽບຄວາມແໜ້ນ, ຄວາມແຂງ ຕົວຢ່າງ: ແໜ້ນແກ່ນ, ໜັ້ນແກ່ນ, ແກ່ນສານ ຂອງການປະຕິວັດ... ການທີ່ນຳເອົາຄວາມໝາຍຂອງຄຳນີ້ມາໃຊ້ປຽບທຽບໄດ້ ກໍ່ເພາະວ່າ ແກ່ນ ຍັງມີຈິດສຳນຶກເຖິງຄວາມແຂງ, ເປັນກ້ອນເປັນໜ່ວຍທີ່ຂັດ ແຂ້ນນັ້ນເອງ. ສ່ວນຄຳວ່າ ແກນ ໄດ້ມີຈິດສຳນຶກເຖິງຄວາມຢູ່ທາງໃນທາງ ກາງໆ ສຳລັບໃຫ້ອັນໃດໜຶ່ງໂອບອ້ອມເພື່ອຢູ່ ຫຼື ປິ່ນ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ. ຄຳວ່າ ແກ່ນ ມີບາງຄົນຫຼົງກັບຄຳວ່າ ແກວ່ນ, ການຫຼົງນີ້ເພາະພາສາລາວບາງຄົນມີ ການລະສຽງ: ວ /w/ ທີ່ຄວບ ພາໃຫ້ອອກສຽງໃນຄຳ ແກວ່ນ ບໍ່ໄດ້ເລີຍເປັນ ແກ່ນ ເຊັ່ນ: ແກວ່ນເຄີຍ ກໍ່ວ່າ ແກ່ນເຄີຍ. ສະນັ້ນ ຫາກມີຜູ້ເຂົ້າໃຈວ່າ ຄວາມ ໝາຍຂອງຄຳວ່າ ແກ່ນ ຍັງໝາຍເຖິງ ເຄີຍ, ຮູ້ຈັກ ນັ້ນແມ່ນຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ຜິດ ດ້ວຍຕົວບຸກຄົນເອງບໍ່ແມ່ນຍ້ອນພາສາລາວ ຫຼື ຍ້ອນຜູ້ທີ່ຄົ້ນຄວ້ານີ້. ຫາກຄົນ ໃດຍັງຂາດຄຳວ່າ ແກນ ຫຼື ແກ່ນ ຂໍຈົ່ງນຳເອົາອີກຄຳທີ່ຍັງບໍ່ມີເທື່ອນັ້ນມາໃຊ້

ເພີ່ມກໍຄົງເປັນເລື່ອງດີເພາະຈະມີແຕ່ແນວໄດ້ຄື ໄດ້ຄຳເພີ່ມ, ໄດ້ຮູ້ເພີ່ມ, ໄດ້ຄຳມາໃຊ້ໃນກໍລະນີທີ່ຄືກັບເພື່ອນຜູງໃນຊາດລາວດຽວກັນຕໍ່ໄປ.

ຄຳ: ເຮາະ ແລະ ທ້ອນ ໃນພາສາລາວ

ໃນປະຈຸບັນຄຳວ່າ ທ້ອນ ໄດ້ພົບການໃຊ້ເປັນປະຈຳ ແລະ ເປັນຄຳທີ່ຮູ້ໂດຍທົ່ວໄປ; ສ່ວນຄຳວ່າ ເຮາະ ເຖິງເປັນຄຳເດີມໃນພາສາລາວແຕ່ພົບການໃຊ້ໜ້ອຍ, ສະນັ້ນ ຈິ່ງມີຜູ້ຮູ້ກໍໜ້ອຍ. ການນຳເອົາຄຳທັງສອງມາສະເໜີໃນນີ້ ບໍ່ໄດ້ຕັ້ງຈຸດປະສົງເພື່ອໃຫ້ຄຳທັງສອງໄດ້ຮັບການນຳມາໃຊ້ໃຫ້ເທົ່າກັນ ແລະ ເລື້ອຍໆດັ່ງກັນ ເພາະເລື່ອງນັ້ນມັນຂຶ້ນກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງບໍລິບົດ ແລະ ສັງຄົມ, ສິ່ງຄາດຫວັງຈາກບົດຂຽນນີ້ແມ່ນເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອ່ານຮູ້ເຖິງຄວາມໝາຍ ແລະ ວັດທະນະທຳ ຕົວທີ່ມາກ່ຽວຂ້ອງໃຫ້ເກີດຄຳຊຸມນີ້.

ດ້ວນການສຶກສາພົບວ່າ ຄຳວ່າ ເຮາະ ແລະ ທ້ອນ ເປັນຄຳຕ່າງຫາກກັນ ແຕ່ມີຄວາມໝາຍໃກ້ໆກັນ ເຊິ່ງບາງກໍລະນີກໍເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈຫຼົງວ່າແມ່ນອັນດຽວກັນ. ຄວາມເປັນອັນຕ່າງຫາກກັນສາມາດນຳມາປຽບທຽບໄດ້ດັ່ງນີ້:

ທ້ອນ ໝາຍເຖິງ ອາການເກັບເອົາສິ່ງທີ່ຢູ່ຢ່າງຊະຊາຍ, ສິ່ງທີ່ໄດ້ເປັນເທື່ອເປັນຍາມມາໂຮມໄວ້ໃຫ້ຢູ່ບ່ອນດຽວ ຫຼື ໃຫ້ຢູ່ເປັນລະບຽບກັນ. ໃນນີ້ ສຳລັບສິ່ງທີ່ຢູ່ຊະຊາຍນັ້ນອາດມີເປັນອັນໆ ຫຼື ຫຼາຍອັນນຳກັນເຊິ່ງອາດຢູ່ຕາມພື້ນ ຫຼື ຕາມທີ່ໃດໜຶ່ງກໍໄດ້ ຕົວຢ່າງ: ທ້ອນຟິນ, ທ້ອນໄມ້, ທ້ອນເງິນ...

ສ່ວນຄຳວ່າ ເຮາຍ ໝາຍເຖິງອາການເກັບເອົາສິ່ງທີ່ເປັນອັນໆເປັນໜ່ວຍໆ ໃຫ້ໄດ້ທັງໝົດຈາກຫຼາຍບ່ອນມາໄວ້ ຕົວຢ່າງ: ເຮາຍເອົາໝາກພ້າວ, ເຮາຍເອົາ ໝູເອົາໄກ່ໄປຂາຍ...

ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງຄວາມໝາຍໃນສອງຄຳນີ້ມີຄື: ທ້ອນ ມີຈຸດເນັ້ນທີ່ ເກັບເອົາໄວ້ເພື່ອໃຫ້ມີຫຼາຍຂຶ້ນ ຫຼື ເກັບມ້ຽນໃຫ້ຢູ່ເປັນແບບດຽວກັນເຊິ່ງສິ່ງທີ່ ທ້ອນນັ້ນແມ່ນສິ່ງທີ່ໄດ້ມາ, ສິ່ງທີ່ມີຢູ່ເຫັນຢູ່. ຄຳວ່າ ເຮາຍ ມີຈຸດເນັ້ນທີ່ເກັບເອົາ ໃຫ້ໝົດອັນທີ່ມີຈາກຫຼາຍບ່ອນມາ, ເມື່ອໄດ້ມາອາດຈະໂຮມໄວ້ບ່ອນດຽວ ຫຼື ມ່ຽມກັນກໍໄດ້ ໂດຍບໍ່ກ່ຽວວ່າຈະໃຫ້ເກີດຄວາມເປັນລະບຽບຢ່າງດຽວ. ໃນນັ້ນ ສິ່ງທີ່ເຮາຍອາດຢູ່ຢ່າງຢາຍຫຼາຍໆບ່ອນ ແລະ ເປັນການເອົາຈາກຫຼາຍບ່ອນມາ. ສ່ວນຄຳວ່າ ທ້ອນ ໄດ້ກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ຢູ່ໃນວົງທີ່ແຄບກວ່າ.

ໃນປະຈຸບັນ ການໃຊ້ຄຳວ່າ ທ້ອນ ແທນໃຫ້ຄຳວ່າ ເຮາຍ ກໍ່ປະກົດມີຫຼາຍ ຈິ່ງເຮັດໃຫ້ຄຳວ່າ ທ້ອນ ປະກົດອອກໜ້າອອກຕາເລື້ອຍໆກວ່າຄຳວ່າເຮາຍ. ຫາກຮັກພາສາລາວແທ້ກໍ່ຄວນຮັກແຕ່ລະຄຳໃຫ້ສະເໝີກັນ, ເມື່ອກ່ຽວກັບເລື່ອງ ໃດກໍ່ຄວນໃຫ້ຄຳນັ້ນໄດ້ປະກົດ. ສະນັ້ນ ຄຳບາງຄຳທີ່ມັກອອກໜ້າເລື້ອຍໆ ບາງທີກໍ່ເປັນການເຮັດໜ້າທີ່ທີ່ບໍ່ຈຳເປັນແທນຄຳອື່ນກໍ່ມີ.

ຄຳວ່າ ເໝືອດ ໃນພາສາລາວ

ຄຳວ່າ: ເໝືອດ ເປັນຄຳເດີມໃນພາສາລາວ ແຕ່ຄຳນີ້ພົບການໃຊ້ບໍ່ ເລື້ອຍ, ເພາະວ່າ ບໍລິບົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃຫ້ຄຳນີ້ໄດ້ມີໂອກາດມາປະກົດນັ້ນ ມີ

ໜ້ອຍ. ສະນັ້ນ ເຖິງຄຳນີ້ຍັງຊົງຄ່າ ແລະ ຄວາມໝາຍໄດ້ເຊັ່ນເດີມ ແຕ່ເພາະ ການປະກົດອອກໜ້າອອກຕາອ່າວໜ້ອຍ ກໍ່ພາໃຫ້ເປັນຄຳທີ່ຄົນຮູ້ກໍ່ໜ້ອຍ.

ເໝືອດ ມີຄວາມໝາຍວ່າ ປະສົມໃສ່, ປະກອບເຂົ້າໃສ່. ແຕ່ມັກໃຊ້ ຄວາມໝາຍນີ້ໃນສິ່ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບອາຫານ, ຂອງກິນເປັນສຳຄັນ ສະນັ້ນກໍ່ຈະ ມີຄຳວ່າ: ເຂົ້າເໝືອດມັນ, ແກງຊີ້ນເໝືອດຜັກ ແຕ່ບໍ່ເຄີຍໃຊ້ຄຳວ່າເໝືອດ ກັບ ສິ່ງອື່ນໃນກໍລະນີປົນກັນເຊັ່ນ: ເອົາສີມັງເໝືອດກັບຫີນຊາຍ, ຜູ້ຍິງຜູ້ຊາຍນັ່ງ ເໝືອດກັນ ແລະອື່ນໆ. ຈາກຕົວຢ່າງສອງກຸ່ມນີ້ ເມື່ອນຳມາວິເຄາະກໍ່ຈະເຫັນ ວ່າ ເໝືອດ ເປັນອາການປົນ, ປະສົມ ແຕ່ສິ່ງທີ່ປະສົມກັນນັ້ນຕ້ອງແມ່ນສິ່ງທີ່ ເປັນເມັດໆເປັນຕ່ອນໆ ແລະ ເມື່ອປະສົມກັນແລ້ວແຕ່ລະຢ່າງຍັງຮັກສາລັກສະ ນະເດີມນັ້ນໄວ້ໄດ້ເປັນສ່ວນຫຼາຍ ເຊັ່ນ: ເຂົ້າເໝືອດມັນຈະເຫັນວ່າ ເຂົ້າ ແລະ ມັນ ຕ່າງກໍ່ຍັງເຫັນເປັນຕົວໃຜຕົວມັນແຕ່ຢູ່ຮ່ວມກັນ, ແກງຊີ້ນເໝືອດຜັກກໍ່ເຊັ່ນ ດຽວ ຜັກ ແລະ ຊີ້ນ ຕ່າງກໍ່ເປັນຢ່າງໃຜຢ່າງມັນແຕ່ຮ່ວມຢູ່ນຳກັນ.

ປະການສຳຄັນອີກຢ່າງໜຶ່ງກໍ່ຄື ໃນຄຳວ່າ ເໝືອດ ເຖິງເປັນອາການປົນ, ປະສົມເຂົ້າກໍ່ຕາມ ແຕ່ຍັງມີເລື່ອງຂອງຊັດສ່ວນຂອງສິ່ງທີ່ນຳມາປະສົມກັນ ຕ້ອງມີອັນໜຶ່ງຫຼາຍກວ່າກາຍເຄິ່ງ ແລະ ມີອັນໜ້ອຍດຽວ ໃນນັ້ນອັນໜ້ອຍດຽວ ຈະເປັນອັນເໝືອດ ເຊັ່ນໃນຄຳວ່າ ເຂົ້າເໝືອດມັນ ຈະບອກເຖິງເຂົ້າມີປະລິ ມານຫຼາຍກວ່າສ່ວນຂອງມັນ; ຫາກວ່າ ມັນເໝືອດເຂົ້າ ກໍ່ຈະບອກເຖິງມັນມີ ປະລິມານຫຼາຍກວ່າເຂົ້າ.

ອາການປະສົມໃສ່, ປະກອບໃສ່ທີ່ມີເລື່ອງຂອງຈຳນວນ ແລະ ລັກສະນະ ມາກ່ຽວຂ້ອງດັ່ງຄຳວ່າ ເໝືອດນີ້ ກໍ່ເປັນເອກະລັກຢ່າງໜຶ່ງໃນພາສາລາວ ເຊິ່ງ ເຮົາຄວນໃຊ້ໃນເມື່ອມີບໍລິບົດເຊັ່ນນີ້. ແຕ່ໃນກໍລະນີການໃຊ້ພາສາເຊັ່ນ: ປະຊາ ຊົນຫ້າໝູ່ບ້ານພ້ອມກັນມາເຮັດບຸນຈູດດອກໄມ້ໄຟ. ດັ່ງປະໂຫຍກນີ້ບໍ່ເອີ້ນວ່າ ເອົາຄຳໄທມາເວົ້າເໝືອດພາສາລາວ, ເຖິງວ່າຄຳລາວຈະມີຈຳນວນຫຼາຍກວ່າ ໃນປະໂຫຍກນີ້ກໍ່ຕາມ. ກໍລະນີນີ້ເອີ້ນວ່າ ເອົາຄຳໄທມາເວົ້າປົນກັບຄຳໃນພາ-

ສາລາວ, ຫາກເວົ້າວ່າ ປະຊາຊົນຫ້າບ້ານພາກັນເຮັດບຸນຈູດບັ້ງໄຟດອກ. ໃນ ປະໂຫຍກນີ້ມີແຕ່ຄຳລາວ, ບໍ່ມີຄຳໄທມາປົນຫຼົມາເໝືອດ.

ການຂຽນບາງເລກກ່ຽວກັບຈຳນວນ

ມີຜູ້ອ່ານທ່ານໜຶ່ງຖາມມາວ່າ: ຕື້ ຫຼື Billion ມີສາມສູນຕໍ່ຈາກລ້ານ ຫຼື ເທົ່າກັບ 1000 ລ້ານ, ຖ້າເປັນ Trillion ຈະຕື່ມເຂົ້າອີກຈັກສູນ, ຄວາມລາວ ເຮົາວ່າແນວໃດສຳລັບ Trillion. ຕໍ່ຄຳຖາມນີ້ຈະໄດ້ຮັບຄຳຕອບດັ່ງນີ້:

ການໃຊ້ຄຳທີ່ຮຽກຈຳນວນໃນຫຼາຍໆພາສາ ໜ່ວຍສູງສຸດມັກໄປຈັ້ງຢູ່ທີ່ “ລ້ານ” ທັງໆທີ່ວ່າຈະເວົ້າເກີນນັ້ນກໍໄດ້. ຫາກຫຼາຍຂຶ້ນໄປດ້ວຍຫຼາຍລ້ານກໍມັກ ເອີ້ນວ່າ: ສິບລ້ານ, ຮ້ອຍລ້ານ, ພັນລ້ານ. ເມື່ອມາເຖິງພັນລ້ານລາວເຮົາກໍມີຄຳ ເອີ້ນໃຫ້ວ່າ: ຕື້. ສະນັ້ນ ຕື້ ກັບ ພັນລ້ານ ແມ່ນຈຳນວນດຽວກັນ. ຖັດຈາກນັ້ນກໍ ມີວິທີເວົ້າສອງແບບຄື: ແບບຫຍໍ້ໄດ້ແກ່: ໜຶ່ງຕື້, ສອງຕື້... ໂດຍໄລ່ຂຶ້ນຕາມລຳ ດັບເລກ. ວິທີເວົ້າແບບຄົບຄວາມໄດ້ແກ່: ພັນລ້ານ, ສອງພັນລ້ານ, ສາມພັນ ລ້ານ. ໃນສອງວິທີນີ້ແລ້ວແຕ່ຈະໃຊ້ໃຫ້ເຂົ້າກັບເລື່ອງ.

ສ່ວນພາສາຝຣັ່ງ ແລະ ອາເມລິກາກໍມີຄຳກ່ຽວກັບເລກຈຳນວນເຊັ່ນດຽວ ກັບພາສາລາວ ຫາກຕ່າງແຕ່ວ່າເພິ່ນມັກໃຊ້ຄຳທີ່ເອີ້ນຕາມແບບຫຍໍ້ນັ້ນ ກວ່າເຊັ່ນ: ລ້ານ ກໍແມ່ນ Million, ພັນລ້ານແມ່ນ Billion ແລະ ລ້ານລ້ານແມ່ນ Trillion. ໝາຍວ່າ: Trillion ຈະຕ້ອງຕື່ມສູນ 6 ຕົວ ຖັດຈາກລ້ານ. ແຕ່ໃນພາ ສາອັງກິດ: Million ແມ່ນລ້ານ, Billion ແມ່ນລ້ານລ້ານ ແລະ Trillion ແມ່ນ

ລ້ານຂອງລ້ານລ້ານ, ໝາຍວ່າ Trillion ຕ້ອງຕື່ມສູນ 12 ຕົວຫຼັງຈາກລ້ານ. ເຊິ່ງ ອັງກິດ ຄຳນີ້ຕ່າງຈາກ ຝຣັ່ງແລະອາເມຣິກາ.

ໃນພາສາລາວ ແລະ ໄທມີຄຳກ່ຽວກັບຈຳນວນວ່າ ໂກດ ແຕ່ ໂກດນັ້ນ ແມ່ນສິບລ້ານ ຫຼື ຮ້ອຍລ້ານ ກໍຍັງເປັນຄວາມທີ່ບໍ່ແນ່ນອນ. ດັ່ງນັ້ນຈະບໍ່ສູ້ຍິນ ຫຼື ພາກັນເວັ້ນໃຊ້ຄຳວ່າ ໂກດ ໂດຍມາໃຊ້ຄວາມແບບຄົບວ່າ: ສິບລ້ານ, ຮ້ອຍລ້ານ ເພື່ອໃຫ້ໝົດຄວາມກັງວົນນຳຈຳນວນຂອງໂກດ.

ບັດນີ້ກ່ຽວມາໃສ່ການໃຊ້ພາສາເວົ້າກ່ຽວກັບຈຳນວນນີ້ ຕາມຫຼັກການ ແລ້ວຄວນເວົ້າໃຫ້ຄົບບາດດຽວໂລດຫ້າມເວົ້າແບບຊຳຊ້ອນ ຫຼື ຫຼິ້ນສຳນວນ ແບບໂຕງໂຕຍ ອັນຈະພາໃຫ້ເກີດຄວາມໝາຍຜິດໂດຍສະເພາະຕໍ່ກັບກໍລະນີ ປະໂຫຍກບອກເລົ່າເຊັ່ນ: ເພິ່ນເຮັດຕຶກນີ້ໃຊ້ເງິນເປັນຕື້ຕື້; ເພິ່ນຈ່າຍເງິນຫຼິ້ນແຕ່ ລະເດືອນນັບເປັນລ້ານລ້ານ. ໃນຕົວຈິງຢູ່ໃສ່ກໍບໍ່ມີຕຶກທີ່ລາຄາເປັນຕື້ຕື້ ແລະ ຄົນທີ່ຈ່າຍເງິນຫຼິ້ນໃນເດືອນໜຶ່ງຕັ້ງລ້ານລ້ານ ຫຼື ໜຶ່ງ Trillion ກໍບໍ່ເຄີຍມີເຊັ່ນ ກັນ.

ຄຳວ່າ: ໝູ່ບ້ານ ທີ່ພົບໃຊ້ໃນພາສາລາວ

ໃນພາສາລາວ ບ້ານ ກັບ ໝູ່ບ້ານ ມີຄວາມໝາຍຕ່າງກັນຄື: ບ້ານ ໝາຍ ເຖິງບ່ອນ, ສະຖານທີ່ເຊິ່ງມີເຮືອນຄົນຫຼາຍຫຼັງຕັ້ງຢູ່. ຊື່ຂອງບ້ານຕາມວັດທະນະທຳ ເດີມຂອງລາວມັກຕັ້ງຕາມຈຸດພິເສດ, ຕາມລັກສະນະຂອງສະຖານທີ່ ນັ້ນໆ ຫຼືບໍ່ກໍເອົາສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ມີຄວາມຕິດພັນໃຫ້ມາເປັນຊື່, ແຕ່ໃນນັ້ນໃຫ້ ເປັນຊື່ສັ້ນເພື່ອຈຶ່ງຳຍເປັນສຳຄັນເຊັ່ນ: ບ້ານໂພນເຄັງ, ບ້ານໂນນຄໍ້, ບ້ານແກ້ງ

ຫຼວງ, ບ້ານສົບແຈກ, ບ້ານປາກແບງ, ບ້ານໜອງບຶງ, ບ້ານໜອງແຫ້ວ, ບ້ານ
ບຶງບອນ, ບ້ານໜອງຫຼົ່ມ... ການເອົາ ດົງ, ນາ, ໜອງ, ບຶງ, ຊື່ຕາມສາຍນ້ຳມາ
ເປັນຊື່ຂອງບ້ານໄດ້ເປັນເອກະລັກ ແລະ ວັດທະນະທຳອັນເດີມໆຂອງລາວ.
ພ້ອມນີ້ແຕ່ລະເຮືອນໃນບ້ານກໍ່ມີການຕັ້ງຊື່ໃຫ້ເຊັ່ນກັນ, ຊື່ຕ່າງໆນັ້ນມັກເອົາຊື່
ເຈົ້າຂອງເຮືອນມາເອີ້ນໃຫ້ເຊັ່ນ: ເຮືອນລຸງຈັນ, ເຮືອນປ້າອິນ, ເຮືອນລຸງມີ,
ເຮືອນຕູ້ໃສ ແລະອື່ນໆ.

ມາຮອດຄຳວ່າ ໝູ່ບ້ານ ໃນພາສາລາວບໍ່ພົບວ່າມີການຕັ້ງຊື່ໃຫ້ແຕ່ຢ່າງ
ໃດ. ຕາມກົດເກນທາງພາສາເມື່ອມີສິ່ງໜຶ່ງຄວາມໝາຍໜຶ່ງກໍ່ຕ້ອງມີຊື່ໜຶ່ງ. ໃນ
ເມື່ອສິ່ງນັ້ນຄວາມໝາຍນັ້ນບໍ່ມີຊື່ຂອງຕົນເອງ ແນ່ນອນຕ້ອງເກີດອາການຍາດ
ຊຶງເອົາຊື່ຂອງຄຳອື່ນມາເປັນຂອງຕົນ, ຄຳອື່ນທີ່ວ່ານັ້ນໄດ້ແກ່ຄຳທີ່ໃກ້ໆກັນເປັນ
ສຳຄັນ ສະນັ້ນຄຳວ່າ: ໝູ່ບ້ານ ກໍ່ຄົງເປັນໄປຕາມກົດເກນນີ້ ເກີດອາການຍາດ
ຊຶງເອົາຊື່ຂອງບ້ານໄປເປັນຊື່ຂອງຕົນ. ພາສາເໝືອນກັບວັດຖຸທີ່ມີຊີວິດ ສະນັ້ນ
ນັກພາສາສາດໄດ້ເບິ່ງການເຄື່ອນໄຫວຂອງພາສາ ເໝືອນກັບສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ
ເຄື່ອນໄຫວ. ດ້ວຍເຫດນີ້ ທ່ານຜູ້ອ່ານຈິ່ງເຄີຍພົບການໃຊ້ຄຳວ່າ: ໄສໄຍ,
ຄວາມໝາຍເຄື່ອນຍ້າຍ, ປ່ຽນທີ່, ແຄບເຂົ້າກວ້າງອອກຕ່າງໆ.

ບັດນີ້ໂງ່ມາຫາຄຳວ່າ ໝູ່ບ້ານອີກ ເມື່ອອ້າງວ່າຄົງເປັນຄຳທີ່ມີການຍາດ
ແຍ່ງຊື່ຈາກພາສາທີ່ຢູ່ໃກ້ມາໃຫ້ຕົນແລ້ວ ຄັນຊັ້ນບ່ອນຢູ່ຂອງຄຳນີ້ຈະຢູ່ບ່ອນ
ໃດ; ຈະຢູ່ເຕັງກັບທີ່ຂອງຄຳວ່າ ບ້ານ ຫຼື ຢູ່ແປະໆແມະໆຕາມຖານະທີ່ເປັນຕົວ
ເກາະຫ້ອຍແອບແຝງແຍ່ງຊຶງນັ້ນຫຼືບໍ່. ເພື່ອຮູ້ວ່າແນວໃດແທ້ ມາສັງ-ເກດປະ
ກົດການຂອງຄຳທັງສອງຄື: ບ້ານ ແລະ ໝູ່ບ້ານ ວ່າເຄີຍປະກົດຢ່າງໃດ ຕົວໃດ
ໄດ້ປະກົດຢ່າງມີອິສະຫຼະ ແລະ ຕົວໃດປະກົດແບບແອບແຝງ. ຄຳວ່າ ບ້ານ ປະ
ກົດໃຊ້ກັບຫຼາຍກໍລະນີເຊັ່ນ: ນາຍບ້ານ, ບ້ານນາ, ກັບຄືນບ້ານເກົ່າຂອງເຮົາ
ເຖີດໜາ (ເພງ), ຫຼາຍປີທ່າງລາຈິ່ງໄດ້ກັບມາຊຽງຂວາງບ້ານເກົ່າ(ເພງ), ສ້າງ
ບ້ານແປງເມືອງໃຫ້ສີວິໄລ(ເພງ), ບ້ານເກີດ, ບ້ານຢູ່, ນ້ຳຖ້ວມ 5 ບ້ານ...

ແລະອີກຫຼາຍໆຄຳ. ສ່ວນຄຳວ່າ ໝູ່ບ້ານ ບາງຄົນໃຊ້ວ່າ ປະຊາຊົນສາມໝູ່
ບ້ານຄື: ບ້ານນາ, ບ້ານປຸ່ງ ແລະ ບ້ານໄຮ. ຈາກຕົວຢ່າງທີ່ໃຫ້ມານີ້ເຫັນວ່າ ຄຳ
ວ່າ ບ້ານ ສາມາດປະກົດໃຊ້ໃນຫຼາຍກໍລະນີຄື: ຢູ່ຫຼັງຄຳນາມ, ຫຼັງຄຳກິລິຍາ, ຢູ່
ໜ້າຄຳກິລິຍາ ຫຼືຫຼັງເລກຈຳນວນກໍໄດ້. ສ່ວນຄຳວ່າ ໝູ່ບ້ານ ບໍ່ພົບວ່າມີ ນາຍ
ໝູ່ບ້ານ, ໝູ່ບ້ານເກີດ, ສ້າງໝູ່ບ້ານໃຫ້ສິວິໄລ ... ພ້ອມນັ້ນຄຳວ່າ ໝູ່ບ້ານ ພົບ
ວ່າໃຊ້ໃນຄວາມໝາຍດຽວກັບບ້ານ. ສະນັ້ນຄຳວ່າ ໝູ່ບ້ານ ຈິ່ງຖືວ່າມັນເຄື່ອນ
ໄຫວຢູ່ໃນພາສາລາວບໍ່ມີອິສະຫຼະ, ແບບແປະໆແມະໆ ມີການແຍ່ງຊິງກັບຄຳ
ທີ່ມີໃນພາສາລາວເຊັ່ນຄຳວ່າ ບ້ານ ມາແລ້ວ, ຄັນຊັນຄຳນີ້ມາຈາກໃສ? ມາ
ຊ່ວຍ ຫຼື ມາຊິງ.

ຄຳວ່າ: ໝາກຂາມເປຍ ໃນພາສາລາວ

ຄຳວ່າ: ໝາກຂາມເປຍ ສ່ວນທີ່ມັກພົບບັນຫາໃນຄຳກໍຄື ເປຍ /pia/
ບາງຄົນກໍອອກສຽງເປັນ ເປ້ຍ ໂດຍຫຼຸດຄວາມຍາວຂອງສຽງສະຫຼະລົງ. ການ
ປ່ຽນສຽງເຊັ່ນນີ້ ສາເຫດຕົ້ນຕໍບໍ່ແມ່ນເພາະອອກສຽງວ່າ ເປຍ ຍາກເກີນໄປ
ແລະ ກໍບໍ່ແມ່ນເພາະອອກສຽງ ເປ້ຍ ໄດ້ຄວາມມ່ວນ ຫຼື ມ່ອນຄໍກວ່າ, ແຕ່ຫາກ
ເປັນເພາະຄວາມບໍ່ຊາບທີ່ໄປທີ່ມາຂອງຄຳ ເປຍ ແລະ ເປ້ຍ ວ່າຄຳໃດມາຈາກ
ໃສ ຫຼື ຄິດວ່າເປັນຄຳດຽວກັນ.

ໃນພາສາລາວ ຄຳວ່າ: ເປຍ ເປັນຄຳກິລິຍາ ໝາຍເຖິງອາການກວັດປັ້ນ
ໄປປັ້ນກັບເພື່ອໃຫ້ສິ່ງທີ່ເປັນເສັ້ນເຜືອເຂົ້າກັນ ຫຼື ເພື່ອໃຫ້ສິ່ງປະສົມຕ່າງໆ
ແຫຼກແຫຼວເຈືອປົນເຂົ້າກັນ. ຕົວຢ່າງ: ເປຍຝ້າຍ, ເປຍຜົມ, ເປຍເອາະບອນ...
ໃນກໍລະນີທີ່ເປັນເຄື່ອງມືສຳລັບເປຍກໍຈະມີຄຳໃດໜຶ່ງເພີ່ມເຕີມເຂົ້າມາເຊັ່ນ:
ໄມ້ເປຍຝ້າຍ, ໄມ້ເປຍເອາະ ເປັນຕົ້ນ. ໃນນີ້ ໄມ້ເປຍຝ້າຍ ກໍມີລັກສະນະຕ່າງ

ກັບໄມ້ເປຍເອາະ ແລະ ຮວມໄປເຖິງການໃຊ້ກໍ່ຕ່າງກັນ. ການທີ່ໄດ້ຊື່ວ່າໄມ້ເປຍຝ້າຍ ຫຼື ໄມ້ເປຍເອາະນັ້ນ ກໍ່ມີຈຸດຮ່ວມກັນພຽງບໍ່ເທົ່າໃດຈຸດ ຫາກແຕ່ວ່າມັນເປັນຈຸດເດັ່ນຄື: ເວລາໃຊ້ຕ່າງ ກໍ່ລ້ວນໄດ້ແຕ່ປີ້ນວຽນ ຫຼື ກວັດປີ້ນໄປກັບໆ ຕາມຈັງຫວະເດີມຈະແມ່ນຕໍ່ກັບເສັ້ນຝ້າຍ ຫຼື ຕໍ່ກັບເອາະທີ່ຢູ່ໃນໝໍ້ ກໍ່ມີອາການແບບນີ້. ສ່ວນຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານລັກສະນະນັ້ນຄື: ໄມ້ເປຍຝ້າຍ ຈະມີຄັນຈັບແລ້ວມີໄມ້ເປຍຈັບຢູ່ສອງສົ້ນ, ເວລາໃຊ້ເອີ້ນເປຍຝ້າຍ, ເສັ້ນຝ້າຍທີ່ຜ່ານການເປຍ ເອີ້ນ ຝ້າຍເປຍ. ສະນັ້ນ ເປຍຝ້າຍກໍ່ຕ່າງກັບ ຝ້າຍເປຍ.

ສ່ວນໄມ້ເປຍເອາະນັ້ນ ກໍ່ມີພຽງບາງຖິ່ນເຮັດໄວ້ເພື່ອໃຊ້ເປຍເອາະທີ່ຕ້ອງການໃຫ້ມີນ້ຳຊຸ້ນໆເຊັ່ນ: ເອາະຫຼາມ, ເອາະບອນ, ເອາະໃບຂີ້ເຫຼັກເປັນຕົ້ນ. ລັກສະນະຂອງໄມ້ເປຍເອາະ ແມ່ນມີກັນເຊິ່ງເຮັດດ້ວຍໄມ້ປ່ອງທີ່ເຫຼົາກົມໆໃຫຍ່ບໍ່ສຳນ້ຳມີ ແລະ ຍາວປະມານເກືອບສອກ, ປາຍດ້ານໜຶ່ງຜ່າສີ່ສ່ຽງແລ້ວເອົາໄມ້ເຮັດເດືອນາສາບໃສ່ໄຂ່ວກັນ, ໃຊ້ເຊືອກເສັ້ນແລບມັດຄຸມເດືອໄວ້ຢ່າງແໜ້ນ, ເມື່ອໃຊ້ກໍ່ພຽງແຕ່ຜັນກັນໄປກັບໆຫຼາຍຮອບໂດຍໃຫ້ດ້າມເດືອຈຸ່ມລົງໃນເອາະ ແລະ ໃຫ້ເດືອນັ້ນເປັນຕົວກວັດຂີດສິ່ງຕ່າງໆທີ່ສາມາດເປື້ອຍໄດ້ຢູ່ໃນໝໍ້ໃຫ້ປົນເປນົວເນຍເຂົ້າກັນ. ອາຫານທີ່ປຸງແຕ່ງໂດຍໃຊ້ເປຍນີ້ຈະມີຄວາມຊຸ້ນ ຫຼື ໜຽວເນີນະ ເຊິ່ງກໍ່ເປັນອາຫານປະເພດໜຶ່ງທີ່ກິນກັບເຂົ້າໜຽວໄດ້ຢ່າງສະດວກ ມີລິດແຊບ.

ບັດນີ້ມາກ່າວເຖິງຄຳວ່າ ໝາກຂາມເປຍ ກໍ່ພົບວ່າເປັນອາຫານຊະນິດທີ່ປຸງແຕ່ງແບບໜຽວເນີນະເຊັ່ນກັນ, ສິ່ງທີ່ນຳມາປຸງອັນຫຼັກໆ ໄດ້ແກ່ເນື້ອໝາກຂາມສຸກ ແລະ ມີນ້ຳອ້ອຍ ຫຼື ນ້ຳຕານເປັນສ່ວນປະກອບທີ່ສຳຄັນ, ຖັດຈາກນັ້ນກໍ່ອາດມີນ້ຳກະທິ, ນ້ຳເຜິ້ງຮ່ວມນຳກໍ່ໄດ້ ການປຸງແຕ່ງກໍ່ຜ່ານຂະບວນ ການຕົ້ມຈົນໃຫ້ແຕ່ລະຢ່າງນັ້ນເລະ ຈາກນັ້ນກໍ່ຕ້ອງຄົນຢູ່ສະເໝີໆເພື່ອບໍ່ໃຫ້ເກີດໄໝ້ ແລະ ໃຫ້ສ່ວນປະສົມຕ່າງໆແຫຼກແຫຼວເຈືອປົນເຂົ້າກັນ. ເຄື່ອງມືທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ໃຫ້ແຫຼກແຫຼວໄດ້ດີທີ່ສຸດນັ້ນແບບເດີມໆກໍ່ໄດ້ແກ່ໄມ້ເປຍທີ່ເຮັດຕາມແບບຂອງ

ໄມ້ເປຍເອາະ ພຽງແຕ່ເຮັດໃຫ້ເປັນຂະໜາດໃຫຍ່ພໍເໝາະກັບງານນີ້. ສ່ວນວິທີ ໃຊ້ກໍ່ເຮັດຕາມແບບເປຍຄື: ທັງຜຸນທັງຄົນ. ເມື່ອສະເໝີມາເຖິງບັນຫານີ້ ກໍ່ພໍຈະ ໃຫ້ຄວາມເຫັນວ່າ ໝາກຂາມເປຍຄົງເປັນຊື່ທີ່ໄດ້ມາຈາກການປຸງແຕ່ງເພາະ ການໃຊ້ໄມ້ເປຍເຮັດໃຫ້ສ່ວນປະສົມຕ່າງໆເຈືອເຂົ້າກັນນັ້ນເອງ.

ສ່ວນຄຳວ່າ: ເປ້ຍ ຄົງເປັນຄຳທີ່ໃຫ້ຄວາມໝາຍຕ່າງຫາກເຊິ່ງສົມຄວນ ໄວ້ໃຊ້ກັບອາການສອນສຽງເຊັ່ນ: ຕົບມືດັງເປ້ຍໆ ຫຼື ບອກອາການພໍດີໆເຊັ່ນ: ຈັບເປ້ຍ, ພໍດີເປ້ຍ ພຽງເທົ່ານັ້ນ.

ຄຳ: ອອກປອງ ໃນພາສາລາວ

ຄຳວ່າ: ອອກປອງ ຖືວ່າເປັນຄຳໜຶ່ງໃນບັນດາຄຳທີ່ຢູ່ໃນພາວະໃກ້ຈະສູນ ຫາຍຈາກພາສາລາວ. ດັ່ງຫຼາຍທ່ານກໍ່ຮູ້ວ່າ ຄຳແຕ່ລະຄຳໃນພາສາລ້ວນແຕ່ມີ ຄ່າທາງວັດທະນະທຳບັນຈຸຢູ່ໃນນັ້ນ, ເມື່ອເສຍຄຳໜຶ່ງໄປມັນກໍ່ຈະມີຜົນບໍ່ດີຕໍ່ ກັບລະບົບຂອງຄຳໃນພາສາ. ອັນນີ້ແມ່ນທິດສະດີພາສາສາດທາງສັງຄົມ, ບັດ ນີ້ເຮົາມາເອົາຄຳວ່າ: ອອກປອງ ຄຳດຽວນີ້ມັນຢູ່ ຫຼື ມັນເສຍຈະເປັນຜົນສະ ທ້ອນຫຍັງຕໍ່ພາສາລາວ ຫຼື ໃນຄຳນີ້ ມັນມີຄ່າທາງວັດທະນະທຳອັນໃດບັນຈຸຢູ່ ໃນນັ້ນ?

ຕາມການຄົ້ນຄວ້າພົບວ່າ ແຕ່ກ້ຽພາສາລາວໄດ້ມີຄຳວ່າ: “ແອກ” ກ່ອນ. ຄຳນີ້ເປັນຊື່ເອີ້ນໃຫ້ແກ່ຊະນິດເຊື້ອມັນທີ່ຢູ່ຕາມຮູກະດູກໃຫຍ່ ແລະ ໃນຜິງຫົວ ຂອງຄົນ ຫຼື ສັດ. ສ່ວນເຊື້ອມັນທີ່ເປັນກ້າມໜາຢູ່ຕາມຫຼີບຊັ້ນຂອງງົວ ແລະ ຄວາຍເອີ້ນວ່າໄຂ, ບໍ່ແມ່ນໄຂມັນ. ສ່ວນຄົນ, ສັດປີກ, ປາ, ໝູ ແລະ ສັດອື່ນ ຫຼາຍຊະນິດແມ່ນບໍ່ມີໄຂມີແຕ່ນ້ຳມັນ. ນ້ຳມັນກັບໄຂເປັນອັນລະແນວ ແລະ ອັນລະຄຳ. ໃນໄລຍະຕໍ່ມາຈິດສຳນຶກທາງພາສາໄດ້ຂະຫຍາຍຕົວອອກ, ຄວາມ

ສຳນຶກຕໍ່ຊະນິດຂອງເຊື້ອມັນທີ່ວ່ານີ້ກໍ່ຖືກແຍກວ່າມັນບໍ່ຄືກັນ ສະນັ້ນຈິ່ງແບ່ງ
ໃນຊະນິດຂອງ “ແອກ” ໃຫ້ເປັນສອງແບບຄື: ແອກ ແລະ ອອກປອງ. ແອກເອີ້ນ
ໃຫ້ພຽງແຕ່ເຊື້ອມັນທີ່ຢູ່ຕາມຮູກະດູກໃຫຍ່, ຄຳວ່າ ອອກປອງ ເອີ້ນໃຫ້ເຊື້ອມັນ
ໃນຜິ່ງຫົວ ຈະແມ່ນຄົນ ຫຼື ສັດ ກໍ່ເອີ້ນຢ່າງດຽວກັນ. ບັດນີ້ມາເບິ່ງວ່າ ຄຳວ່າ
ອອກປອງນີ້ລາວເຮົາໄດ້ຮັບມາຈາກໃສ?

ຕາມການຄົ້ນຄວ້າຂອງຜູ້ຂຽນເອງຕໍ່ທີ່ມາຂອງຄຳນີ້ໄດ້ພົບວ່າ ຄຳວ່າ:
ອອກປອງ ໃນນີ້ ອອກ ແລະ ປອງ ແມ່ນຄຳລາວທີ່ຮັບມາຈາກພາສາຕະກູນ
ມອນ-ຂະແມ. ພາສາຫວຽດນາມເຊິ່ງກໍ່ແມ່ນພາສາໜຶ່ງໃນຕະກູນ ມອນ-ຂະ
ແມ ກໍ່ມີຄຳວ່າ ອອກ ເຊິ່ງໝາຍເຖິງ ແອກ ໃນຮູກະດູກ ແລະ ສະໝອງໃນຫົວ.
ຄຳວ່າ: ປອງ ນັ້ນ ຄຳນີ້ສຽງເດີມໆແມ່ນ: ປົງ /pɔŋ/ ໝາຍເຖິງ ຫົວ. ເຊິ່ງປະຈຸ
ບັນພາສາຂະມຸ ກໍ່ເອີ້ນຫົວວ່າ ປົງ ຫຼື ກິມປົງ.

ຄຳວ່າ: ອອກປອງ ເປັນຄຳທີ່ລາວຮັບມາຈາກພາສາຕະກູນ ມອນ-ຂະ
ແມ ໂດຍປັບສຽງ ປົງ /pɔŋ/ ເປັນ ປອງ /pɔːŋ/ ໃຫ້ຄ່ອງກັບຄຳທາງໜ້າທີ່ເປັນ:
ອອກ /ʔɔːk/, ມັນເປັນຄຳປະສົມທີ່ລາວເຮົາປະກອບສ້າງຂຶ້ນດ້ວຍຄຳຍົມທັງຄູ່,
ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ອອກປອງ ກໍ່ໝາຍເຖິງ: ແອກ ໃນຫົວ ຫຼື ແອກຂອງ
ຫົວນັ້ນເອງ. ໃນໄລຍະຕໍ່ມາຄຳຈາກພາສາປາລີໄດ້ມີບົດບາດຫຼາຍຂຶ້ນ ເພາະ
ສາສະໜາ ແລະ ວັນນະຄະດີເປັນຕົວທີ່ນຳມາ, ພາໃຫ້ການຮັບເອົາຄຳປາລີ
ເຂົ້າມາໃຊ້ຫຼາຍຂຶ້ນຈົນເກີດເປັນຄຳນິຍົມໃໝ່ ເຊິ່ງເຂົ້າໄປມີບົດບາດຕໍ່ການຕັ້ງ
ຊື່ໃຫ້ຄົນ, ນາມສະກຸນ, ການໃຫ້ບົດບາດ, ຊັ້ນຄົນໃນສັງຄົມ. ສະນັ້ນ ຄຳນິຍົມ
ນີ້ກໍ່ມີອິທິພົນເຖິງພາສາລາວໃນລະດັບຄຳຈົນມີຜູ້ເກີດຫຼິງໃຫຼ່ຕໍ່ຄວາມເປັນສູນ
ທະລີຂອງມັນ. ໃນນັ້ນຄຳວ່າ ອອກປອງ ເຊິ່ງມີຢູ່ແລ້ວກໍ່ຍັງຮັບຄຳວ່າ ສະໝອງ
ຈາກປາລີເຂົ້າມາຕື່ມ. ໃນຂະນະດຽວກັນກໍ່ບິນຮັບຄຳວ່າ: ຂະໝອງ ຈາກພາສາ
ຂະແມ ເຂົ້າມາໃຊ້ໃນທາງວັນນະຄະດີອີກ ທັງທີ່ວ່າ ຂະແມກໍ່ຮັບຄຳວ່າ ສະ
ໝອງ ຈາກປາລີແລ້ວມາປັບເຂົ້າຕາມລະບົບສຽງຂອງພາສາຂອງເຂົາ, ລາວ

ເຮົາກໍ່ຮັບທັງອັນດີນ ແລະ ອັນບໍ່ດີນນັ້ນມາເຕັມຂີດ, ຄຳວ່າ ອອກປອງ ກໍ່ຖືກ
ບຽດຈົນບ່ອນຢູ່ກໍ່ຈະບໍ່ມີ. ສະນັ້ນ ການທີ່ເຮົາຍັງຍິນຄຳນີ້ໜ້ອຍເທື່ອໜ້ອຍທີ່ນັ້ນ
ກໍ່ເພາະເມື່ອເວົ້າຮອດຄວາມນີ້ເທື່ອໃດ ກໍ່ມີແຕ່ໃຫ້ຄຳວ່າ ສະໝອງ ໄປອອກ
ໜ້າແທນຕະຫຼອດ. ບົດຂຽນນີ້ຄົງມີຄ່າທີ່ຊ່ວຍບັນທຶກ ປະຫວັດຂອງຄຳວ່າ:
ອອກປອງ ໄວ້ໃນສະພາບທີ່ຄຳນີ້ຍັງມີຊີວິດຢູ່ໃນທົດສະວັດນີ້ ແຕ່ຫາກອ່ອນແອ
ເຕັມທີ່ ບໍ່ຮູ້ວ່າຍັງຢູ່ຈະລອດໄປຮອດມື້ໃດ!

ຄຳ ພ້າວແກ່ ແລະ ພ້າວຫ້າວ ໃນພາສາລາວ

ຄຳວ່າ ພ້າວ ໃນນີ້ເປັນການຕັດສ່ວນຈາກຄຳວ່າ ໝາກພ້າວ, ຄຳນີ້ ບໍ່ມີ
ຄວາມຫຍຸ້ງໃນບົດນີ້; ອັນມີຄວາມໄດ້ແກ່ ຄຳວ່າ: ຫ້າວ ແລະ ແກ່ ທີ່ນຳມາໃຊ້
ເອີ້ນໃຫ້ໝາກພ້າວ, ເມື່ອໄດ້ຄຳວ່າ ພ້າວຫ້າວ ກັບ ພ້າວແກ່ມາແລ້ວ ແຕ່ຄວາມ
ສົງໄສໃນຄວາມໝາຍຂອງຄຳທັງສອງນີ້ຍັງມີເລື້ອຍມາ. ຜູ້ທີ່ໃຊ້ພາສາລາວ
ຫຼາຍຄົນມັກທ້ວງວ່າ ພ້າວຫ້າວ ກັບ ພ້າວແກ່ແມ່ນອັນໃດເປັນກ່ອນອັນໃດ, ໃນ
ບາງຄັ້ງມີຜູ້ເວົ້າວ່າເປັນພ້າວຫ້າວກ່ອນຈິ່ງຄ່ອຍເປັນພ້າວແກ່, ແຕ່ກໍ່ມີຜູ້ວ່າບໍ່
ແມ່ນແນວນັ້ນ. ຊັ້ນຈະຫາຮູ້ເລື່ອງຂອງຄຳທັງສອງນີ້ແນວໃດຈິ່ງແມ່ນ.

ເມື່ອສຶກສາເບິ່ງຄຳທັງສອງນີ້ຕ່າງກໍ່ເປັນໄດ້ທັງຄຸນສັບ ແລະ ເປັນໄດ້ທັງ
ຄຳກິລິຍາເຊັ່ນກັນ. ກໍ່ລະນີທີ່ໃຊ້ກັບໝາກພ້າວ, ເປັນພ້າວຫ້າວ ແລະ ພ້າວແກ່
ນີ້ ຕ່າງກໍ່ເປັນຄຳຄຸນສັບ ຂະຫຍາຍຄຳວ່າໝາກພ້າວ ທີ່ເປັນຄຳນາມ. ເມື່ອເປັນ
ຄຳກິລິຍາຄຳວ່າ ແກ່ ອັນໜຶ່ງໝາຍເຖິງລາກໃຫ້ໄປ, ດຶງໃຫ້ໄປ; ອັນທີ່ສອງ
ໝາຍເຖິງ ມີອາຍຸຫຼາຍ ຫຼື ເນື້ອຕົວເຕີບໂຕຂຶ້ນສູ່ລະດັບເຕັມທີ່. ຕົວຢ່າງ: ໜໍ່ແກ່,
ສາວແກ່, ປ່າແກ່... ສ່ວນຄຳວ່າ ຫ້າວ ເປັນຄຳກິລິຍາ ໝາຍເຖິງ ແຫ້ງຫັນເຂົ້າ
ຈົນເຕັມທີ່, ແຫ້ງກອບ. ຕົວຢ່າງ: ໄມ້ໄຜ່ຕາກແດດຫ້າວຈົນແຕກ, ໜັງຫ້າວຈົນ

ຕົກເກັດ, ຖ້ວຍດິນທີ່ເຜົາຫ້າວຈະມັກແຕກງ່າຍ... ຈາກຈິດສຳນຶກຂອງຄຳວ່າ ຫ້າວ ທີ່ໝາຍເຖິງແຫ້ງກັນແຫ້ງຫັນນີ້ ຈິ່ງສາມາດນຳໄປປະກອບກັບຄຳວ່າ: ຫັນ ອັນໝາຍເຖິງແໜ້ນຫັດເຂົ້ານັ້ນໃຫ້ເປັນຄຳວ່າ: ຫ້າວຫັນໄດ້, ແຕ່ບໍ່ສາມາດ ປະກອບກັບຄຳວ່າ ແກ່ ເປັນ ແກ່ຫັນ ຫຼື ແກ່ຫ້າວໄດ້ເລີຍ.

ເມື່ອເບິ່ງນິຍາມໃນນີ້ຈະພົບວ່າ ຫ້າວ ເປັນຄຳທີ່ບອກໃຫ້ເຫັນລະດັບສູງ ສຸດຂອງອາການແຫ້ງຫັນ, ສ່ວນຄຳວ່າ ແກ່ ພຽງແຕ່ບອກລະດັບຂອງການເຕີບ ໂຕຂຶ້ນຈົນເຖິງລະດັບແໜ້ນ ຫຼື ລະດັບເຕັມຕົວ ເຊິ່ງເປັນການເນັ້ນຈຸດຢູ່ຂອງອາ ການໃຫຍ່ຂຶ້ນຮອດ. ສະນັ້ນ ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ຫ້າວ ຄົງໝາຍເຖິງລະດັບ ສຸດໆຂອງຄວາມແກ່ ຫຼື ຫາກເບິ່ງກັບຄືນກໍ່ໝາຍວ່າ ມີແກ່ກ່ອນຈິ່ງເກີດຫ້າວ ຕາມມາ.

ເພື່ອຈຳແນກໃຫ້ເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງຂອງຄຳທັງສອງນີ້ ມາເບິ່ງຕົວຢ່າງ ຕື່ມຄື ເຮົາເຄີຍຍິນຄຳວ່າ: ໜໍ່ແກ່ ແຕ່ບໍ່ເຄີຍຍິນຄຳວ່າ ໜໍ່ຫ້າວ, ມີຄຳວ່າ: ປ່າ ແກ່, ແຕ່ບໍ່ມີຄຳວ່າ ປ່າຫ້າວ ແລະອື່ນໆ. ສະນັ້ນ ຄຳວ່າແກ່ ແລະ ຫ້າວ ກໍ່ບໍ່ ແມ່ນຈະໃຊ້ໄປຄຽງຄູ່ກັນສະເໝີກັບທຸກກໍລະນີ. ອັນທີ່ໃຊ້ໄດ້ຄຽງຄູ່ກັນກໍ່ມີພຽງ ແຕ່ບາງຊະນິດ ຄື: ສິ່ງທີ່ມີເນື້ອ ແລະ ມີແນວທຸ່ມທີ່ນັ້ນສາມາດແຂງຕົວຂຶ້ນຈົນ ເກີດແຫ້ງແຂະ ຫຼື ແຫ້ງຈັດໄດ້ເຊັ່ນ: ເປືອກໄມ້ປ່ອງທຸກຊະນິດ, ເປືອກໝາກ ພ້າວ, ເປືອກເຂົ້າ, ເປືອກສາລີ ແລະ ເປືອກໝາກເດືອຍຊຸມນັ້ນ. ອັນທີ່ພວມ ເວົ້າຢູ່ນີ້ ກໍ່ແມ່ນເວົ້າເຖິງຄວາມລະອຽດອັນເປັນຄວາມເລິກເຊິ່ງ ແລະ ອຸດົມສົມ ບູນຂອງຄຳລາວໃນດ້ານໜຶ່ງແຕ່ກໍ່ບໍ່ທັນໝົດເທົ່ານີ້, ຄວາມງາມຂອງຄຳລາວມີ ອັນໃດແດ່ ຫາກຢາກຮູ້ກໍ່ໄປເບິ່ງໃນການໃຊ້ຄຳຕື່ມຄື ຄຳວ່າ ແກ່ ແລະ ຫ້າວນີ້ ລາວເຮົາກໍ່ໄດ້ນຳມາໃຊ້ໃຫ້ກັບຄືນເຊິ່ງໄດ້ຄຳວ່າ: ຄົນແກ່ ກັບ ຄົນຫ້າວ ຂຶ້ນມາ. ແຕ່ຄວາມທີ່ໄດ້ຈາກແຕ່ລະຄຳໃນນີ້ກໍ່ຕ່າງຈາກວັດຖຸສິ່ງຂອງບາງຢ່າງ ເຊັ່ນວ່າ: ຄົນແກ່ ກໍ່ມີຄວາມໝາຍຄືກັບວັດຖຸສິ່ງຂອງເຊິ່ງອາຍຸມີຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ເນື້ອກໍ່ ແໜ້ນຕົວເຂົ້າ. ແຕ່ຄຳວ່າ ຄົນຫ້າວ ພັດມີຄວາມທີ່ໝາຍເຖິງຄວາມຕື່ນຕົວຈົນ

ກາຍຄວາມພໍເໝາະພໍດີ, ຈະແມ່ນການເຮັດ, ການຢາກກໍ່ຕາມ. ແຕ່ຫາກນຳຄຳ ວ່າ ຫັນ ມາຕື່ມໃສ່ ເປັນ ຫ້າວຫັນ ກໍ່ຈະປັບຄວາມໝາຍຈາກທີ່ວ່າເຂັ້ມ, ຈັດເກີນໂພດນັ້ນລົງໃຫ້ຢູ່ລະດັບພໍດີ. ສະນັ້ນ ຄົນຫ້າວຫັນກໍ່ບໍ່ແມ່ນຄົນຫ້າວ. ຄົນເຮົາໃຜໆກໍ່ມີໂອກາດເປັນຄົນແກ່ໄດ້ ແຕ່ຄົນຫ້າວນັ້ນ ກໍ່ມີພຽງບາງຄົນ ແລະ ບາງຍາມ, ສ່ວນຄົນຫ້າວຫັນນັ້ນມີຫຼາຍໆຄົນ.

ຄຳ ໝ້ອງ ແລະ ໝັ້ງ ໃນພາສາລາວ

ເນື່ອງຈາກການສຶກສາຄຳໃນພາສາລາວ ບໍ່ແມ່ນເລື່ອງທີ່ມາຂອງຄຳກໍ່ ແມ່ນເລື່ອງການຊອກຫາຄວາມອັນແນ່ແທ້ຂອງຄວາມໝາຍຍັງມີຢູ່ຕະຫຼອດ ມາ ສະນັ້ນເຮົາກໍ່ຍັງສືບຕໍ່ເວົ້າເລື່ອງນີ້ຕໍ່ໄປເບິ່ງແລ້ວກໍ່ຍັງຈະບໍ່ຈຸບໄດ້ງ່າຍ. ມີຜູ້ ຂ້ອງໃຈວ່າ ໝັ້ງ ແລະ ໝ້ອງ ແມ່ນອັນໃດຖືກ, ມັນແມ່ນຄຳຂອງພາສາລາວ ແທ້ບໍ່ ຫຼື ຮັບຄຳນີ້ມາຈາກພາສາໄທ?

ດ້ວຍການສຶກສາພົບວ່າ ໝັ້ງ ແລະ ໝ້ອງລ້ວນແຕ່ເປັນຄຳໄດ້ທັງສອງ ແລະ ແມ່ນຄຳໃນພາສາລາວເຮົາແທ້. ການທີ່ມີຄຳຂ້ອງໃຈດັ່ງທີ່ສະເໜີມານີ້ກໍ່ ສົມຄວນຂ້ອງໃຈ ຍ້ອນວ່າຄຳທັງສອງນີ້ບໍ່ເຫັນຄົນລາວທຸກພາກເຄີຍໃຊ້, ໝາຍ ວ່າມີຄົນລາວໃນບາງພາກເທົ່ານັ້ນທີ່ເຄີຍໃຊ້. ສາເຫດມີດັ່ງນີ້: ໝ້ອງ ແລະ ໝັ້ງ ລ້ວນແຕ່ເປັນຄຳນາມ, ມີຄວາມໝາຍອັນດຽວກັນ ຄືໝາຍເຖິງບ່ອນທີ່ຖືກຂັດ ພາໃຫ້ເກີດເປັນຊຸມແຕ່ບໍ່ເລິກ, ທາງປາກມີລັກສະນະກວ້າງເປັນແບງດັ່ງໝໍ້ ຂາງ; ຫາກນ້ອຍເອີ້ນ ໝ້ອງ, ຫາກໃຫຍ່ເອີ້ນ ໝັ້ງ. ບ່ອນເຊັ່ນນີ້ມັກເກີດຂຶ້ນ ເພາະສັດບາງຊະນິດຂັດ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນກະຕ່າຍ ແລະ ໝູບາງຊະນິດ. ບ່ອນກະຕ່າຍຂັດມັກເກີດເປັນໝ້ອງ, ບ່ອນໝູຂັດມັກເກີດເປັນໝັ້ງ. ສັດຊຸມ ນີ້ມັກເຮັດໝ້ອງ ຫຼື ໝັ້ງເພື່ອໃຫ້ເປັນບ່ອນນອນທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ເກີດຄວາມອຸ່ນ

ແກ່ຕົວໃນຍາມປົກກະຕິ ຫຼື ຍາມເກີດລູກ ແລະ ເຖິງພວກມັນຈະໄປຫາກິນຢູ່
ບ່ອນໃດ ພໍຄຳມາຮອດກໍກັບມານອນບ່ອນເດີມທີ່ເຮັດໄວ້ນີ້, ຫາກແມ່ນສັດ
ປົກຊະນິດເປັນນົກບ່ອນມາຈັບນອນປະຈຳກໍ່ຮຽກວ່າຄອນ, ໃນບົດເພງ

ລາວເຄີຍຍິນຄຳວ່າ: ນົກລືມຄອນ ເຊິ່ງກໍ່ມີຄວາມໝາຍເຖິງການລືມ
ບ່ອນທີ່ເຄີຍນອນເຄີຍຢູ່ຢ່າງອົບອຸ່ນມານັ້ນເອງ. ບັດນີ້ ຫັນມາເວົ້າເລື່ອງໝ້ອງ,
ໝັ້ງ ທີ່ວ່າພົບການໃຊ້ຄຳຊຸມນີ້ຫຼາຍແມ່ນລາວເຂດທົ່ງພຽງ ເຊິ່ງຮວມເຖິງລາວ
ຖິ່ນອິສານຂອງໄທນັ້ນ, ບາງທີເມື່ອກ່ອນຂົງເຂດນີ້ອາດເປັນແຫຼ່ງທີ່ອຸດົມມາກມີ
ດ້ວຍພວກກະຕ່າຍ ເຊິ່ງໄປບ່ອນໃດກໍ່ຈະພົບພໍ້ບ່ອນທີ່ກະຕ່າຍຂວັດ, ອັນນີ້ຄົງ
ເປັນທີ່ເກີດມາຂອງຄຳວ່າ ໝ້ອງ ແລະ ໝັ້ງ. ເພາະໃນປ່າຂົງເຂດທີ່ເປັນພູດອຍ
ໂດຍສະເພາະພາກເໜືອ ແລະ ພາກຕາເວັນອອກຂອງລາວ ກໍ່ບໍ່ສູ້ມີກະຕ່າຍ
ດ້ວຍເຫດນີ້ຈະບໍ່ພົບເຫັນໃຊ້ຄຳວ່າ ໝ້ອງ ແລະ ໝັ້ງ ແຕ່ມີຄຳວ່າ: ອອກຫຼອກ -
ໂອກໂຫຼກ ເຊິ່ງເອີ້ນໃຫ້ບ່ອນທີ່ເປັນລັກສະນະດັ່ງສະເໝີມາ. ແຕ່ຄຳວ່າ:
ອອກຫຼອກ - ໂອກໂຫຼກນັ້ນ ເກີດຂຶ້ນບໍ່ແມ່ນຍ້ອນໂຕກະຕ່າຍຂວັດກໍ່ໄດ້, ຍ້ອນ
ການຂຸດ, ຍ້ອນຝົນເຊາະ ຫຼື ຍ້ອນໝູດຸດ ກໍ່ໄດ້ ແລະ ອອກຫຼອກ - ໂອກໂຫຼກ ບໍ່
ມີພາລະເປັນບ່ອນນອນຂອງສັດຊຸມທີ່ກ່າວເຖິງນີ້.

ໄລຍະຕໍ່ມາຄຳວ່າ ໝ້ອງ ແລະ ໝັ້ງ ໄດ້ກະຈາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ຈິດ
ສຳນຶກອອກຈາກຂອບເຂດທີ່ເປັນຊຸມດັ່ງໝ້ອງນັ້ນໄປສູ່ຈິດສຳນຶກ ແລະ
ຄວາມໝາຍໃໝ່ອີກ, ຄືໝາຍເຖິງ ບໍລິເວນ, ວົງ ຫຼື ແຖວໆໃດໜຶ່ງຕົວຢ່າງ: ຝົນ
ຕົກເປັນໝ້ອງ ກໍ່ໝາຍເຖິງຝົນຕົກບໍ່ທົ່ວໄປ, ຕົກໃນວົງ, ໃນຂອບເຂດ, ຕົກເປັນ
ບ່ອນໆ, ນອກນີ້ ໝ້ອງ ຍັງນຳໄປໃຊ້ກ່ຽວກັບເຂດເວລາທີ່ກະໄວ້ເຊິ່ງບໍ່ທັນ
ແນ່ນອນຕົວຢ່າງ: ໝ້ອງທ້າຍເດືອນຈິ່ງຈະໄປ ໝາຍວ່າເຂດທ້າຍເດືອນ, ໄລ
ຍະທ້າຍເດືອນຈິ່ງຈະໄປ. ແຕ່ຄຳວ່າອອກຫຼອກ - ໂອກໂຫຼກ ບໍ່ພົບວ່າຄວາມ
ໝາຍນີ້ໄດ້ກະຈາຍໄປໃຊ້ກັບສິ່ງອື່ນແນວໃດ ເພາະບໍ່ເຄີຍຍິນວ່າ: ຝົນຕົກເປັນ
ອອກຫຼອກໆ ຈັກເທື່ອ.

ຄຳ ສົບ ແລະ ປາກ ໃນພາສາລາວ

“ສົບ” ກັບ “ປາກ” ແມ່ນສອງຄຳເອິ້ນໃຫ້ແນວດຽວກັນ ຕ່າງກໍ່ແມ່ນຄຳເດີມໃນພາສາລາວ. ຜ່ານມາມີຜູ້ເວົ້າວ່າ ຄຳທັງສອງນີ້ຈະເວົ້າອັນໃດກໍ່ແມ່ນອັນດຽວກັນ ສົມຄວນຈະໃຊ້ພຽງຄຳດຽວກໍ່ພໍ, ຈະໃຊ້ຄຳວ່າ ສົບ ຫຼືໃຊ້ຄຳວ່າ ປາກກໍ່ແລ້ວແຕ່ຄວາມນິຍົມ, ຄວາມເຄີຍຂອງບຸກຄົນ... ບັດນີ້ເຮົາມາເວົ້າເລື່ອງຂອງຄຳທັງສອງນີ້ວ່າ ມັນຈະແມ່ນຕາມທີ່ບາງຄົນເຂົ້າໃຈນັ້ນ ຫຼືບໍ່?

ທຳອິດກໍ່ຄວນເບິ່ງຕົວຢ່າງຊຸມນີ້ກ່ອນ, ເຮົາມີຄຳວ່າ: ຮົມສົບ ແລະ ຮົມປາກ, ເຈັບສົບ ແລະ ເຈັບປາກ, ຫຸບສົບ ແລະ ຫຸບປາກ, ອ້າສົບ ແລະ ອ້າປາກ ແລະ ອີກຫຼາຍຄຳ, ແຕ່ເຮົາບໍ່ເຄີຍເວົ້າວ່າ: ສົບຈອກ ມີແຕ່ ປາກຈອກ, ມີຄຳວ່າ ປາກທາງ ແຕ່ບໍ່ມີ ສົບທາງ, ມີຄຳວ່າ ປາກບັ້ງ ແຕ່ບໍ່ມີຄຳວ່າ ສົບບັ້ງ. ພ້ອມນີ້ສຳລັບບ່ອນສາຍນ້ຳໜຶ່ງໄຫຼມາປ່ອງໃສ່ກັບນ້ຳສາຍໜຶ່ງອີກນັ້ນ ເຮົາມີການໃຊ້ທັງຄຳວ່າ ສົບ ແລະ ປາກ ເຊັ່ນ: ປາກທາ, ປາກແບ່ງ, ປາກອູ, ປາກຄານ, ປາກກະດິງ, ປາກເຊ... ສົບໂຈະ, ສົບແຈກ, ສົບລ້ອງ, ສົບຊາຍ, ສົບນ້ຳວ, ສົບອັດ... ນອກນີ້ຄຳວ່າ ປາກ ຍັງພົບການໃຊ້ເປັນຄຳກິລິຍາເຊັ່ນ: ຊ່າງປາກຊ່າງເວົ້າ, ຖາມຫຍັງກໍ່ບໍ່ປາກ, ປາກຢູ່ແບັບໆ...

ເຮົາມີຕົວຢ່າງສຳນຶກກໍ່ພໍເຫັນວ່າມີຄວາມພຽງພໍສົມຄວນທີ່ໃຫ້ເຫັນວ່າ ສົບ ແລະ ປາກ ບໍ່ຄືກັນໝົດ. ສະນັ້ນ ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງຄຳທັງສອງເບິ່ງຈະເຫັນໄດ້ຄື: ສົບ ເປັນໄດ້ພຽງຄຳນາມໝາຍເຖິງປ່ອງໄວ້ຮັບອາຫານ ແລະ ຮັບຖ່າຍ

ເທອາກາດຂອງຄົນ ຫຼື ສັດ; ບ່ອນປ່ອງຂອງສາຍນ້ຳທີ່ນ້ອຍສາຍໜຶ່ງໃສ່ກັບອີກສາຍໜຶ່ງທີ່ໃຫຍ່ກວ່າ. ສ່ວນຄຳວ່າ ປາກ ເປັນໄດ້ທັງຄຳນາມ ແລະ ຄຳກິລິຍາ, ເມື່ອເປັນຄຳນາມໝາຍເຖິງ ສິນທີ່ໂລ່ງຂອງສິ່ງເປັນບັ້ງ; ບ່ອນປ່ອງກັນຂອງສາຍນ້ຳທີ່ອ່າວໃຫຍ່ຕໍ່ໃສ່ກັບອີກສາຍນ້ຳໜຶ່ງທີ່ໃຫຍ່ກວ່າ. ເມື່ອເປັນຄຳກິລິຍາໝາຍເຖິງ: ເວົ້າ, ອອກສຽງເປັນຄວາມດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ດ້ວຍຄຳອະທິບາຍທີ່ໃຫ້ມານີ້ ຫາກເບິ່ງໄປກໍ່ຄືວ່າຄົບເລື້ອງທີ່ບອກໃຫ້ເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງຂອງຄຳທັງສອງແລ້ວ. ແຕ່ຄັນເຫັນພຽງເທົ່ານັ້ນອາດຄົບບໍ່ທັນໄດ້ ໂດຍສະເພາະໃນຄຳອະທິບາຍມີຄຳວ່າ: ສາຍນ້ຳທີ່ນ້ອຍ ແລະ ສາຍນ້ຳທີ່ໃຫຍ່, ນ້ຳທີ່ວ່ານັ້ນ ຄັນນ້ອຍແມ່ນນ້ອຍສຳໃດ ຫຼື ໃຫຍ່ສຳໃດແທ້. ສຳລັບຂໍ້ຄວາມນີ້ ຜູ້ຄົນຄວ້າໄດ້ພົບວ່າ ນັບແຕ່ສາຍນ້ຳທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່ເຊິ່ງບໍ່ສາມາດໃຊ້ແພ ຫຼື ເຮືອຂຶ້ນລ່ອງໄດ້ ລົງໄປເຖິງຫ້ວຍນ້ອຍໆ, ບ່ອນສຸດທີ່ປ່ອງໃສ່ສາຍນ້ຳອື່ນນັ້ນໃຊ້ຄຳວ່າສົບ. ສ່ວນສາຍນ້ຳທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່ເຊິ່ງສາມາດໃຊ້ເຮືອ ຫຼື ແພ ລ່ອງຂຶ້ນໄດ້ນັ້ນ ບ່ອນປ່ອງໃສ່ສາຍນ້ຳອື່ນ ເຄີຍໃຊ້ຄຳວ່າປາກ, ອັນທີ່ຄົນພົບນີ້ ລ້ວນແຕ່ເປັນກົດອັນລີ້ລັບ ແລະ ສັບຊ້ອນຢູ່ໃນພາສາລາວ. ຫາກພົບການໃຊ້ຄຳວ່າ ສົບ ໃຫ້ແກ່ແມ່ນ້ຳເຊັ່ນ: ສົບອູ, ສົບເຊືອງ, ສົບຄານ, ສົບເຊໂດນ, ສົບບັ້ງຫຼຽງ... ເຊັ່ນນີ້ອາດເປັນເພາະຜູ້ໃຊ້ຄຳລາວຜູ້ນັ້ນເອງ ຮູ້ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ສົບ ແລະ ປາກ ນີ້ບໍ່ຄຸກ ຫຼືໃຊ້ເພື່ອໃຫ້ເກີດພາບທາງວັນນະຄະດີໃນບາງບ່ອນກໍ່ເປັນໄດ້. ການທີ່ວ່າໃຊ້ຄຳໃດກໍ່ໄດ້, ແລ້ວແຕ່ຜູ້ມັກນັ້ນ ກໍ່ແມ່ນການເວົ້າທີ່ເອົາໃຈຂອງຜູ້ໃຊ້ພາສາ, ບໍ່ແມ່ນເອົາຫຼັກຄວາມໝາຍຂອງພາສາມາເວົ້າ. ການເອົາໃຈຕໍ່ຜູ້ໃຊ້ພາສາມັກເກີດຂຶ້ນເພາະເຫດຜົນທີ່ສຳຄັນຄື: ເຫດຜົນທາງວັດທະນະທຳເພື່ອການຮັກສາໜ້າ (Face saving) ເຫດຜົນທາງອຳນາດ ແລະ ຄວາມຮ່ວມຢູ່ (Power and Solidarity) ແລະ ສາເຫດສະມັດຖະນະທາງພາສາ (Competence) ຂອງຜູ້ໃຊ້ພາສາເອງ. ເຮົາມາ

ຫາຍິດເອົາຕາມຫຼັກຂອງພາສາຈະດີກວ່າ ເພາະພາສາແມ່ນສົມບັດທາງວັດທະນະທຳຂອງຊາດ.

ຄຳ: ຫວ່າງ ກັບ ຫວາງ ໃນພາສາລາວ

ໃນບັນດາຄຳທີ່ມີຜູ້ເຄີຍໃຊ້ພາດພັງທາງຄວາມໝາຍນັ້ນກໍ່ມີຄຳວ່າ: ຫວ່າງ ກັບ ຫວາງ ນັ້ນຳ. ການພາດນັ້ນອາດເກີດເພາະຄຳທັງສອງນີ້ມີຮູບຂຽນຄຳຄ້າຍກັນຫຼາຍ. ແຕ່ຫາກເບິ່ງດ້ານຄວາມໝາຍແລ້ວກໍ່ບໍ່ເປັນຕາຫຼົງ ຫຼື ພາດພັງກັນໄດ້ງ່າຍປານໃດ ເພາະຄຳວ່າ: ຫວ່າງ ເປັນຄຳນາມ ແລະ ຫວາງ ເປັນຄຳກິລິຍາ, ພຽງແຕ່ຄວບຄຸມການຂຽນໂດຍຢ່າລືມໃສ່ໄມ້ເອກໄວ້ກັບຄຳວ່າ ຫວ່າງ ທີ່ເປັນນາມ ແລະ ໃຊ້ຄຳນີ້ໄປຕາມພາລະກຳຂອງນາມແລ້ວກໍ່ຈະໄດ້ຄວາມຖືກຕ້ອງ. ບັດນີ້ກໍ່ມາເບິ່ງຄວາມໝາຍຂອງແຕ່ລະຄຳຈະດີກວ່າ.

ຄືຄຳວ່າ: ຫວ່າງ ມີສອງຄວາມໝາຍໃນນີ້ ຫວ່າງ ທີ່ເປັນຄຳນາມໝາຍເຖິງທີ່, ບ່ອນບໍ່ແປະກັນຂອງອັນໜຶ່ງກັບອີກອັນໜຶ່ງ, ບ່ອນເປົ່າທີ່ຢູ່ກາງຂອງສອງຢ່າງ.ຕົວຢ່າງ: ຫວ່າງຂາ, ຫວ່າງຕົ້ນໄມ້, ຫວ່າງເຮືອນ... ແລະ ຄວາມໝາຍທີ່ສອງໝາຍເຖິງເວລາ, ຍາມ, ໄລຍະ.ຕົວຢ່າງ: ຫວ່າງກ່ອນ, ຫວ່າງນັ້ນ, ຫວ່າງແລ້ວ, ຫວ່າງກັ້ນ. ຄວາມໝາຍທີ່ກ່ຽວກັບເວລານີ້ມັກໃຊ້ກັບເວລາທີ່ບໍ່ຊັບອກກຳນົດອັນຈະແຈ້ງໂດຍກົງ, ເປັນເວລາທີ່ປະມານການຈະເປັນອາດີດ ຫຼື ອະນາຄົດກໍ່ເຊັ່ນກັນ.ຕົວຢ່າງ: ຕື່ມອີກຈັກຫວ່າງ, ຫວ່າງສອງສາມມື້ຂ້າງໜ້າ, ຫວ່າງໃດກໍ່ໄດ້, ຫວ່າງຜ່ານມາ...

ສ່ວນຄຳວ່າ: ຫວາງ ເປັນຄຳກິລິຍາ ໝາຍເຖິງຜ່ອນລົງແລ້ວ, ເບົາບາງເຂົ້າ, ຄາຍຄວາມເຮັ່ງຮ້າຍດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.ຕົວຢ່າງ: ພໍ່ຫວາງໄຂ້ແລ້ວ ຫຼື ເປັນໄຂ້ ຫວາງແດ່ແລ້ວ, ຫວາງວຽກແລ້ວ. ໃນນີ້ ອາການ ຫວາງ ເປັນພຽງຫຼຸດຜ່ອນ,

ຄາຍ ຈາກເມື່ອກ່ອນທີ່ເຄີຍມີອາການຮ້າຍແຮງ, ເຮັ່ງຮ້າຍ, ໜັກ ແຕ່ໃນນີ້ບໍ່
ໝາຍວ່າອາການໝົດໄປແລ້ວ, ດີແລ້ວ, ພຽງແຕ່ຫຼຸດ ຫຼື ຜ່ອນລົງເທົ່ານັ້ນ,
ໝາຍວ່າອາການນັ້ນຍັງມີຢູ່ແຕ່ມີບໍ່ຫຼາຍສຳເກົ່າ. ຄຳວ່າ ຫວາງວຽກ ກໍ່ໝາຍວ່າ
ວຽກຍັງມີແຕ່ມີບໍ່ຫຼາຍຄືທີ່ມີມາ.

ເມື່ອໃຊ້ຄຳວ່າ ຫວ່າງ ແລະ ຫວາງ ຂໍຈົ່ງຢ່າຫຼົງກັບຄຳວ່າ ວ່າງ. ຄຳວ່າ:
ວ່າງ ໃນຮູບຂຽນນີ້ການອອກສຽງມີຄວາມຄ້າຍກັນທີ່ສຸດກັບຄຳວ່າ: ຫວ່າງ ເຊິ່ງ
ບາງຖິ່ນອອກສຽງບໍ່ຕ່າງກັນເລີຍ, ໝາຍວ່າໄດ້ວັນນະຍຸດສຽງດຽວກັນ. ແຕ່
ຄວາມໝາຍໄດ້ຈຳແນກໄວ້ວ່າ: ວ່າງ ເປັນຄຳຄຸນສັບໝາຍເຖິງເປົ່າ, ດາຍ, ລ້າ,
ເບີ, ຂາດຫາຍ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ, ສະນັ້ນ ຄົນທີ່ບໍ່ມີວຽກເຮັດເຊິ່ງໝາຍເຖິງຄົນຢູ່
ລ້າ, ເປົ່າ, ເບີວຽກເຮັດ ຈິ່ງໃຫ້ຂຽນເປັນ ຄົນວ່າງງານ, ບໍ່ແມ່ນຄົນຫວ່າງງານ.

24 VII
ຫຼາກ ໃນຄຳວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ແມ່ນ
ຄຳລາວຫຼືບໍ່?

ໃນປະຈຸບັນຄຳວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ພົບການໃຊ້ຫຼາຍຂຶ້ນພ້ອມດຽວກັນກໍ່ມີຜູ້
ຫາວ່າຄຳນີ້ບໍ່ແມ່ນຄຳໃນພາສາລາວ, ໂດຍສະເພາະຕົວທີ່ວ່າ: ຫຼາກ ນັ້ນແມ່ນ
ໝາຍເຖິງຫຍັງ ແລະ ເປັນຫຍັງຈິ່ງບໍ່ໃຊ້ຄຳວ່າ ຫຼາຍ ຄຳດຽວ. ຈາກທີ່ສຶກສາມາ
ໄດ້ພົບວ່າ ຫຼາຍ ກັບ ຫຼາກຫຼາຍ ເປັນອັນລະຄຳ, ມີຄວາມໝາຍແຕກຕ່າງກັນ
ຄື: ຫຼາຍ ໝາຍເຖິງບໍ່ໜ້ອຍ; ສ່ວນ ຫຼາກຫຼາຍ ໝາຍເຖິງມີແນວໃດຕໍ່ແນວໃດ
ຮວມຢູ່ນຳກັນ. ຄວາມໝາຍໃນຄຳວ່າ ຫຼາຍ ນັ້ນ ໄດ້ເນັ້ນດ້ານຈຳນວນທີ່ມີນຳ
ກັນເຊິ່ງເປັນແນວດຽວ, ຢ່າງດຽວ; ແຕ່ ຫຼາກຫຼາຍ ໄດ້ເນັ້ນທາງດ້ານຈຳນວນທີ່
ມີ ແລະ ແນວຕ່າງໆທີ່ບໍ່ແມ່ນຢ່າງດຽວແຕ່ຮວມກັນຢູ່ທັງໃຫ້ຄຳຕໍ່ກັນ.

ເມື່ອເບິ່ງແບບວິເຄາະ, ຄຳວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ເປັນຄຳໜຶ່ງມີສອງພະຍາງ. ໃນນັ້ນ ຫຼາຍ ເປັນພະຍາງໜຶ່ງ ແລະ ເປັນທັງຄຳໜຶ່ງໄດ້, ແຕ່ ຫຼາກ ເປັນໄດ້ພຽງ ພະຍາງບໍ່ສາມາດເປັນໜ່ວຍຄຳອິສະຫຼະ ມີຄວາມໝາຍບໍ່ກຸ້ມຕົວ (Bound form) ສະນັ້ນ ຫຼາກຈະໃຊ້ກໍ່ຕ້ອງການປະກອບກັບຄຳອື່ນໃດໜຶ່ງ.

ໃນຜ່ານມາຕົວທີ່ເຄີຍປະກອບເຂົ້າໄດ້ຂອງຄຳ ວ່າ ຫຼາກ ກໍ່ມີແຕ່ຄຳວ່າ ຫຼາຍ ຄຳດຽວເຊັ່ນ: ຫຼາກຫຼາຍ . ນອກນັ້ນ ກໍ່ພົບຄຳວ່າ ຫຼາກ ໃນຄຳວ່າ ສະ ຫຼາກ ຄຳນີ້ເປັນຄຳຂອງພາສາຂະແມທີ່ລາວຮັບມາເຊິ່ງມີຄວາມໝາຍວ່າ ພໍ່ ໂຊກເທື່ອທຳອິດ, ໄດ້ແນວບໍ່ທັນເຄີຍໄດ້. ຄຳນີ້ໄດ້ກ່ຽວໄປຮອດຄຳວ່າ ເຂົ້າສະ ຫຼາກ ບາງຄັ້ງເວົ້າຮວບສຽງເປັນ ເຂົ້າສາກ ເຊິ່ງກໍ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບການ ໄດ້ເຂົ້າໃໝ່ມາຮອດກ່ອນໃນປີນັ້ນໆເຊັ່ນກັນ. ແຕ່ ຫຼາກ ໃນຄຳວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ຫຼາກ ໃນຄຳວ່າ ສະຫຼາກ ພັດບໍ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວຂ້ອງກັນນັບທັງບ່ອນ ຢູ່ໃນຄຳກໍ່ຕ່າງກັນເຊັ່ນ: ໃນຄຳວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ແມ່ນ ຫຼາກ ຢູ່ກ່ອນ ຫຼາຍ, ອັນນີ້ ພາໃຫ້ເກີດເປັນຈຸດຂ້ອງໃຈ ຈົນມີຜູ້ວ່າບໍ່ແມ່ນຄຳລາວ. ດ້ວຍການສຶກສາກົດ ແຫ່ງການສະຫຼັບສຽງໃນຄຳ (metathesis) ຕາມທິດສະດີພາສາສາດໄດ້ພົບ ວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ຄຳນີ້ໄດ້ເກີດຂຶ້ນເພາະການສັບປ່ຽນບ່ອນຂອງຄຳ, ຕາມທຳມະ ດາຄວນເປັນ ຫຼາຍຫຼາກ.

ການສັບປ່ຽນນີ້ອາດເກີດມາຈາກພາສາລາວ ເປັນພາສາແຫ່ງວັນນະຍຸດ (Tonal language) ແລະ ທຳນອງສຽງ(Intonation). ເຊິ່ງບາງກໍ່ລະນີເມື່ອ ການຂຶ້ນສຽງ ແລະ ລົງສຽງບໍ່ກົມກືນກໍ່ພາໃຫ້ເກີດການຍ້ອນກັບ ຫຼື ສັບຊ້ອນ ສຽງຄືນໃຫ້ເກີດລະບົບທີ່ຄ່ອງ. ກົດທາງສຽງແບບນີ້ເຮົາຍັງພົບຢູ່ກັບຄຳອື່ນໆອີກ ເຊັ່ນ: ພໍ່ແມ່ອ້າຍນ້ອງ ເຮົາເຄີຍເວົ້າຕາມນີ້, ແຕ່ບໍ່ເຄີຍເວົ້າວ່າ ນ້ອງອ້າຍແມ່ພໍ່ ຫຼື ແມ່ພໍ່ນ້ອງອ້າຍ; ການລ້ຽງ ໝູ ໝາ ເປັດ ໄກ່ ແຕ່ ບໍ່ເຄີຍເວົ້າ ການລ້ຽງ ໝາ ໝູ ໄກ່ ເປັດ ດັ່ງລຳດັບນີ້ຈັກເທື່ອ. ສາເຫດກໍ່ເພາະ ລະດັບຄື້ນສຽງຂອງພາ ສາທີ່ ເກີດກັບແຕ່ລະຄຳໃນນີ້ ມັນຂຶ້ນລົງບໍ່ເນື່ອງກັນ ຈິ່ງເກີດຂັດຫຼື ເຖິງຈະໄດ້

ຄວາມໝາຍແຕ່ຈະຮັບເລື່ອງລະດັບຄົ້ນຫາຂອງບໍ່ໄດ້ ນີ້ເປັນສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດການສັບຊ້ອນສຽງໃຫ້ຄ່ອງ.

ບັດນີ້ມາເວົ້າເຖິງຄຳວ່າ: ຫຼາກຫຼາຍ, ໃນນີ້ ຫຼາກ ເກີດຂຶ້ນເພາະການສຳຜັດ, ມັນເປັນພຽງໜ່ວຍສຽງເພີ່ມເຕີມເພື່ອສ້າງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຄຳເທົ່ານັ້ນ, ຄຳທີ່ມັນເຄີຍສຳພັນເປັນກຸ່ມແມ່ນ: ຫຼາຍຫຼາກມາກສີ. ໃນນີ້ ຫຼາກ ເກີດຂຶ້ນເພາະໃຫ້ສຳຜັດ ຫຼື ຄ່ອງເຄືອກັບຄຳວ່າ: ມາກ. ມີແຕ່ ຫຼາກ ຄົງບໍ່ມີຄວາມໝາຍສະເພາະຫຍັງ ແລະ ຫາກຄຳທາງຫຼັງບໍ່ແມ່ນ ມາກ ແນ່ນອນວ່າ ຫຼາກ ກໍ່ຈະບໍ່ເກີດຂຶ້ນ. ອັນນີ້ ແມ່ນການເກີດເພາະສິ່ງແວດລ້ອມທາງສຽງຂອງມັນ ຕົວຢ່າງແບບນີ້ກໍ່ຍັງມີ, ເຊັ່ນ: ມາກມາຍກ່າຍກອງ, ໃນນີ້ ມາຍ ກໍ່ເກີດຂຶ້ນ ເພາະການສຳຜັດທາງສຽງກັບຄຳວ່າ ກ່າຍ. ເນື່ອງຈາກວ່າ ພາສາເຮົາໃນເວລາໃຊ້ບາງກໍລະນີກໍ່ຈຳເປັນໃຊ້ທັງສີ່ຕົວນຳກັນຈະຮູ້ສຶກວ່າບໍ່ຂັດຫຼື, ແຕ່ບາງກໍລະນີໄດ້ເກີດການຕັດສ່ວນຂອງຄຳທີ່ຍາວ ຍັງເຫຼືອໄວ້ພຽງສອງຕົວຄື ຫຼາຍ ແລະ ຫຼາກ, ເມື່ອຕັດກໍ່ມີກົດທາງສຽງໄດ້ເປັນຕົວຄວບຄຸມຢູ່ໃນຕົວຂອງພາສາ, ສະນັ້ນ ຈິ່ງພາໃຫ້ໂຄງສ້າງຂອງຄຳຖືກສັບປ່ຽນເລີຍໄດ້ຄຳວ່າ ຫຼາກຫຼາຍ ຂຶ້ນມາ, ກໍລະນີນີ້ອາດເອີ້ນວ່າ ເຮົາຕື່ນຄຳເຮົາ ຍ້ອນມັນປ່ຽນບ່ອນຢູ່ກັນ ໃນໂຄງສ້າງຕາມກົດແຫ່ງສຽງວັນນະຍຸດຂອງພາສາລາວ.

ກຽວກັບຜູ້ຄົນຄວ້າ

ຜູ້ຄົນຄວ້າ
ຖິ່ນກຳເນີດ

ສົມແສງ ໄຊຍະວົງ
ແຂວງຫຼວງພະບາງ

ການສຶກສາ:

ຮຽນຊັ້ນປະຖົມ ແລະ ມັດທະຍົມທີ່ ແຂວງຫຼວງພະບາງ;

ຮຽນຊັ້ນອຸດົມ ທີ່ ໂຮງຮຽນອຸດົມສູນກາງ ເຂດລ້ອງມ້າ ແຂວງຫົວພັນ
ຮຽນຈົບຊັ້ນປະລິນຍາຕີ ວິຊາ ພາສາສາດ-ວັນນະຄະດີ ທີ່ ມະຫາວິທະຍາ
ຍາໄລແຫ່ງຊາດຂອງ ມົງໂກລີ.

ຮຽນຈົບຊັ້ນ ປະລິນຍາໂທ ວິຊາພາສາສາດປະຍຸກ (Applied-
Linguistics) ທີ່ ມະຫາວິທະຍາໄລກະເສດສາດ, ກຸງເທບ ປະເທດ
ໄທ.

ປະສົບການ:

ເປັນອາຈານ ສອນພາສາສາດ, ພາສາລາວ ທີ່ມະຫາວິທະຍາໄລສ້າງຄູ
ວຽງຈັນ (ດົງໂດກ) ຮວມເວລາ ແປດປີ (1983-1990), ມາເປັນນັກຄົ້ນ
ຄວ້າພາສາສາດ ນັບແຕ່ປີ 1990 ຈົນເຖິງປະຈຸບັນ.

ຜົນງານການຂຽນ:

ຮ່ວມເຮັດວັດຈະນານຸກົມ ພາສາ ມົງໂກນ-ລາວ 11.000 ຄຳ. ຈັດພິມ
ໂດຍ ພະແນກ ພາສາຕ່າງປະເທດ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດມົງໂກລີ
ປີ 1983

ໂຮມນິທານລາວ ຈຳນວນ 10 ເລື່ອງ ແປເປັນພາສາມົງໂກນ ພິມທີ່ ໂຮງ
ພິມແຫ່ງຊາດ ມົງໂກລີ 1982.

ໄດ້ຮັບລາງວັນຊະນະເລີດ ການຂຽນນິທານພື້ນເມືອງລາວ ເລື່ອງ: ລູກໝໍ
ເຫຼືອກ ໃນບັນກວດສອບນິທານພື້ນເມືອງລາວທົ່ວປະເທດ ປີ 1986.
ມີຜົນງານການຂຽນນິທານລາວຫຼາຍບົດທີ່ໄດ້ຮັບພິມໃນປື້ມ: ນິທານພື້ນ
ເມືອງລາວຈັດພິມໂດຍ ສຳນັກງານວາລະສານ ວັນະສິນ ປີ 1987.

ຮ່ວມໃນການເຮັດ ວັດຈະນານຸກົມ ພາສາຂະມຸ-ລາວ ຈັດພິມໂດຍ
ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວັດທະນະທຳ ປີ 1994.

ຮ່ວມໃນການເຮັດວັດຈະນານຸກົມພາສາ ຂະມຸ-ລາວ-ຝຣັ່ງ-ອັງກິດ ພິມ
ໂດຍ ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວັດທະນະທຳ ປີ 1994.

ຮ່ວມໃນການຂຽນປື້ມ ປະເພນີກະສິກຳຂອງຊາວກະຕູ. ຈັດພິມໂດຍ
ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວັດທະນະທຳ ປີ 1995.

ຮ່ວມໃນການເຮັດ ວັດຈະນານຸກົມສາມພາສາ: ລາວ- ໄທ- ອັງກິດ
ພິມທີ່ ມະຫາວິທະຍາໄລກະເສດສາດ, ກຸງເທບ ປະເທດໄທ ປີ 2000

ຂຽນບົດຄວາມວິຊາການກ່ຽວກັບພາສາ, ພາສາສາດ ພິມເຜີຍແຜ່
ໃນໜັງສືພິມປະເທດລາວ ສີ່ຮ້ອຍກວ່າບົດ.

ແປປື້ມນິທານເດັ່ນຂອງອາຊີສຳລັບເດັກ ພິມໂດຍ ສະຖາບັນຄົ້ນ
ຄວ້າວັດທະນະທຳ ໃນປີ 1996

ສຶກສາການຢືມຄຳໃນພາສາລາວ ຈັດພິມໂດຍ ສະຖາບັນຄົ້ນ
ຄວ້າພາສາສາດ, ນະຄອນວຽງຈັນ ປີ 2005.

ປື້ມ: ຮັກພາສາຂອງເຮົາ ໜຶ່ງ I, II , ຈັດພິມໂດຍ ສະຖາບັນຄົ້ນ
ຄວ້າພາສາສາດ ປີ 2005.

ນອກນີ້ຍັງມີບົດຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບພາສາລາວ ເຊັ່ນ: ການສຶກສາ

ເລື່ອງສຽງວັນນະຍຸດຖິ່ນວຽງຈັນ, ເລື່ອງທີ່ມາຂອງການນັບ, ສິລະປະໃນການ
ເວົ້າ ການປະກົດຕົວເທິງເວທີ, ສຶກສາກ່ຽວກັບເລື່ອງ ສີ ໃນພາສາລາວ, ແລະ
ຄົ້ນຄວ້າທີ່ມາຂອງຄວາມໝາຍບາງຄຳເຊັ່ນ: ການຕັ້ງຊື່ໃຫ້ສັດທີ່ອີງຕາມສຽງ
ຮ້ອງ; ບາງຊະນິດບົດ ທີ່ກ່ຽວກັບ ວັດທະນະທຳ ເຊັ່ນ: ການຄັງວໝາກ, ການຕິຄິ
ເຊິ່ງພວມຈັດແຈງເປັນປຶ້ມເພື່ອພິມ, ໄດ້ຂຽນບົດວິຈານເລື່ອງສັນຈຳນວນໜຶ່ງ.

ນັບແຕ່ ປີ 1987 ເປັນຕົ້ນມາເຄີຍໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ເປັນກຳມະການ
ສຳລັບກວດແລະຕັດສິນບົດປະພັນເລື່ອງສັນ, ບົດບັນທຶກເລື່ອງຈິງຄົນແທ້, ບົດ
ວັນນະກຳສ້າງສັນສຸດຍອດ ແຫ່ງອາຊຽນ ທີ່ເອີ້ນຫຍໍ້ວ່າ ຊີໄຣ (S.E.A Write -
Award) ທີ່ສົ່ງເຂົ້າກວດສອບໃນບັນຕ່າງໆ. ນອກນີ້ ກໍ່ເຄີຍໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງ
ຊຸມ ບັນດານັກຂຽນ ນັກແປ ໃນກອງປະຊຸມລະດັບພາກພື້ນ, ການສຳມະນາວິ-
ທະຍາສາດ ລະດັບສາກົນກ່ຽວກັບໄຕ ຄະດີສຶກສາ (Tai Study) ຫຼາຍຄັ້ງ.

ຂ້າພະເຈົ້າຂໍຂອບໃຈນຳທຸກທ່ານທີ່ໄດ້ສະໜັບສະໜູນຂ້າພະເຈົ້າ ດ້ວຍ
ການອ່ານແລະໃຫ້ຄຳຊົມເຊີຍຕະຫຼອດມາ; ກຳລັງໃຈທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ຢາກຄົ້ນຄວ້າ
ແລະສ້າງຜົນງານໃໝ່ອອກມາຕື່ມນັ້ນ ກໍ່ຄົງຍັງມີຕໍ່ໄປ ໃນເມື່ອການສະໜັບສະ
ໜູນ ແລະຊົມເຊີຍຂອງທ່ານຜູ້ອ່ານຫາກຍັງມີຕໍ່ໄປ.

ຂໍຂອບໃຈ